

**Bir Yusuf inmezse
kör bir kuyudur
yaşadığımız...**

**Yola çıkmak
menzilin ta kendisidir...**

ÇINAR KOLEJİ

2015 - 2. SAYI
horanta

E D E B İ Y A T - K Ü L T Ü R - S A N A T

RÖPORTAJ
Prof. Dr.
Bedri Gencer

Verâ
Nurcihan Ekleme

Hep Böyle Gitmez Ya!
Hümevra Çatkal

İyiliğimizi İstiyorlar. Vermeyelim!
Ali Ramazan Tokalı

Gıcırıtı
Umut Koray İmamoğlu

Kudüs'e Doğru
Verda Altıntaş

Kiblegâh Evler
Dilara Ergül

**GENÇ
DÜŞÜNCE
PLATFORMU**

Sebiha Tokalı • Zeynep Saim Şahin • Elifnur Öztekin • Umut İmamoğlu • Züheyra Tokaç • Ali Ramazan Tokalı • Nurcihan Ekleme • Betül Balaban
• Feyzanur Kurtaran • Dilara Ergül • Hümevra Çatkal • Asım Erdem • Maide Yiğit • Yavuz Selim Şenses • Esmanur Taşyüz • Verda Altıntaş •
Amine İrmak • Enes Örcün • Furkan Tekinalp • Zehra Ablak • Beyza Kaşifhüseyin • Meryem Seda Karahan • Röportaj: Prof. Dr. Bedri Gencer

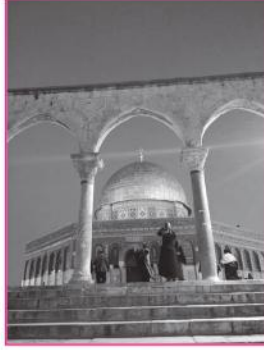
4

VERÂ

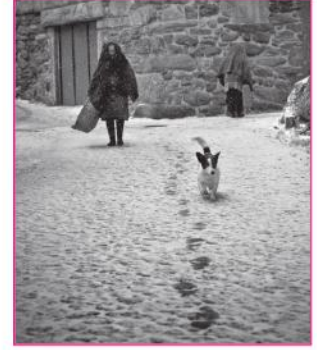
13

UÇURUMLARDAN
ÜMİDİMİZE YOLCULUK

16

İYİLİĞİMİZİ İSTİYORLAR.
VERMEYELİM!

18

BİR KİTAP
NASIL OKUNUR?

24

HİKMETİN KALBI
TEKKEDE ATAR

30

GİCİRTİ

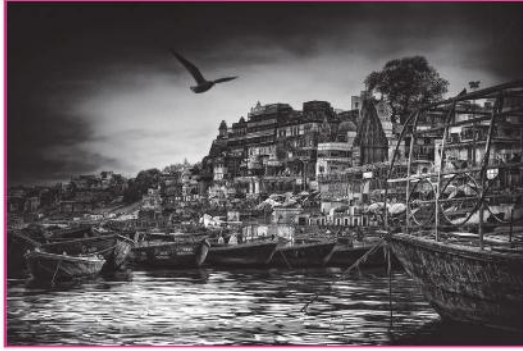
36

KUDÜS'E
DOĞRU

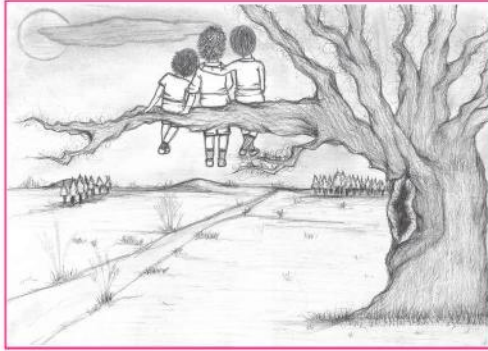
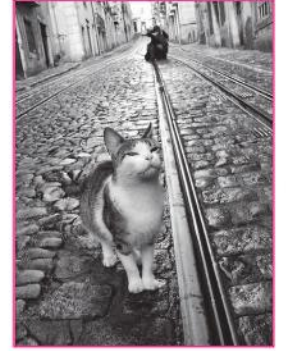
39

DERMAN
MAHALLESİ

43

KIBLEGÂH
EVLER

51

HEP BÖYLE
GİTMEZ YA!

54

İKİ DÜNYA
BİR ŞEHİR

64

DERDİN TECELLİSİ:
HÜZÜN

Verâ

Ellerinin dahi çirkin görüdüğü anları sevemedi Verâ. Sesini, kimselerden ve meselelerden kaçırarak büyütmenin sırrını kimseler mi söylememişti? Fark edince sahip çıktı bu sırra. “Akşam serinliğinin üstümüze çöküşündeki hayır ne ola ki?” deyip durdu, yine göklerin yandığı bir vakit. İşte o vakit, o vakit ki kuş uçtu, şarkılar bugüne kadar hiç söylemediğini söyledi, çocuklar Zümrüdü Anka’nın varlığına ve Kaf Dağının ardına dair hayaller kurdu, rüzgâr yaşlı söğüdün saçlarını taradı, leylâyı aramaya çıkanlar eli boş döndü. Bu arayışın neticesi yoktu belki ama revân olmuş olanların adı fısıldandı leylânın kulağına. Leylâ bilirdi.

Ellerinin dahi yabancı görüdüğü anları sevemedi Verâ. Üstüne yağın bin bir türlü kelimenin manasını çözemedi. Neyin habercisiydi ki rüzgâr, söğüt ne diye

Biraz tedirgin, biraz mahcup, daima yolcu. Seyre devam ederken...
İpinedir başağın rüzgâra râm oluşu.

salınıp dururdu, kimseler bilmez miydi akşamı, hayrı ve serinliği. Yine akşamın, hayrın ve serinliğin üzerine hakiki bir ses ile cevap verebilecek kadar güzel olmayı diledi. Belki de, uzakta olan ne varsa çağırabilecek kadar güzel. Ve ekledi: “Baharı çağıracak kadar...” Sonra yine, zihninin köşesinden kuşlar uçurdu. Küçüktü. Kuşlar da uçtukça küçülürdü, onu bildi. Fikrini dile dökerse kuş olup uçuverirdi gönü. Herkesin başkaları için diline doladığı bir şarkısı vardı. İçinin gürültüsünü dindirebilecek kadar güçlü bir şarkı. Onu duysun da insanlar, duyurduğu kadarıyla yaşasın Verâ. Sonrası mı? Sonrası arayış.

Hikâyeye göre, sesinin yankısını duyabilmek için yükseklere çıkmak lazım

gelirdi. Kır çiçekleriyle boy ölçüşen biri için apaçık arayıştı bu. Saati verilmemişse beklemek, ömre değerd. Ki asırlardır saatlerini kuranlar dahi bölememişken uykusunu, zamana dair yazılmış tüm oyunlar aldanişa çıkacaktı. Arayış, zaman, aldaniş. Üç kelime, sayısız ömür. Ömür dediğin... Dursun.

“ey ömrün en güzel türküsü aldaniş!

aldan gelmiş olsa bile ümitsiz kış;

her garipsi ayak izi kar içinde

dönmeyen aşğın serptiği çiçekler”

...

Kocaman bir dağın tepesi. Orası sesini duyurmaya çalışanlarla dolu. Kâlû belâ-

dan bu yana omuz omuza nefes alıp vermiş, farkına varmış ya da varmamış onca insan. Kalabalığın ortasında, ama yapayalnız. Bunun tadını ötelere bilirsin, Verâ, ta ötelere. Biraz tedirgin, biraz mahcup, daima yolcu. Seyre devam ederken... İpince dir başağın rüzgâra râm oluşu. Ezelden söylenmişti bu sana. İnce den konuşurlar, kimselere duyurmadan, sessizce. Kadîm olana işaret edermişçesine, suyu bulandırmadan ve yine gizli den. Yine ipince.

Dağın tepesinden görünürdü su da, saka da. Levh-i mahfuzda saklı olan ne var-

Gönül, dedi sustu dağlar. Ah bilseler, dağların bile gönlü vardı, "Bile" tabii. Heybetini seyrettiğimizizin, gövdesinin ötesini göremeyiz çoğu zaman. Dağ ayırırdı, kocamandı. İnsan gitmek istedi mi, dağların bile günahı olurdu. Hem sorsana, gönlü olanın günahı niye olmayacakmış? Hudutlarımız Verâ, su olup da sakanın bileklerinden sızmiyorsa, ne kadar bizim...

sa yağarken toprağa, bir bir konuşacak Verâ. Ve kelimeler değişiyor suya. Bu iniş, sakayı suya çağırıyor, -âlemde her şeyin bir sebebi var idi; suyla buluşunca bunu en güzel saka söyledi.- Sanılır ki bunca

bekleyişin sonunda dağın eteklerine nice cümleler yağdı, sır bilinen söylendi; saka yı suya, başağı rüzgâra nâr eden sebep dile geldi... Her şey durdu, yankıya doğru eğildi.

Gönül, dedi sustu dağlar. Ah bilseler, dağların bile gönlü vardı. "Bile" tabii. Heybetini seyrettiğimizizin, gövdesinin ötesini göremeyiz çoğu zaman. Dağ ayırırdı, kocamandı. İnsan gitmek istedi mi, dağların bile günahı olurdu. Hem sorsana, gönlü olanın günahı niye olmayacakmış? Hudutlarımız Verâ, su olup da sakanın bileklerinden sızmiyorsa, ne kadar bizim... ■

© Hamp Lee

“Biz Büyüdük

ve Kirlendi Dünya”

Birinci sınıfa gideceğim yıl taşınmıştık. Ablam üçe geçmişti. Ablamın öğretmeni değişmesin diye beni de aynı okula yazdırmışlardı. Yeni evimizden okula gidişimiz bir buçuk saati buluyordu. Biri bire, diğeri üçe giden iki küçük kız çocuğu sabahın erken saatlerinde portakal ve nar bahçelerinin ortasından geçen, yer yer tenhalaşan, yer yer su kanalının üzerindeki derme çatma ağaç köprücüklerden geçilmek zorunda olduğu için tehlikeli sayılabilecek bir buçuk saatlik yolu, pek de aklımıza bir şey gelmeden geçer, okulumuza varırdık. Öğle aralarında ablamla simit alır, şalgam suyuna batırarak yerdik. Ders biterdi ve biz aynı yolu yürüyerek evimize dönerdik.

Kaybettiğim için yüreğime korku salan fişlerimi saymazsak, ne ödev ne de derslere dair hatıralarım var. Hep oynadığım

oyunları ve arkadaşlarımı hatırlıyorum. Mahallenin tozu toprağı içinde oynadığımız ipi, topu, saklambacı, renkli istopu, kendi uydurduğumuz ve adını da koymadığımız bi’ dolu oyunu. Her gün hava kararırken eve anne azarıyla girişlerimiz ve mütevazı soframız. Baba inadiyla- ya da dirayetiyle- bir türlü alınmayan televizyon bizi oyalayamadığı için Bayrak radyosundan gözkapaklarımızı zorla açık tutmaya çalışarak dinlediğimiz “Haydi Çocuklar Uykuya” isimli masal programını dinleyip uykuya dalışımız. Ve sabah yine okul yolu. Bu, böyle üç yıl sürdü. Bu arada tekrar taşındık. Daha yakına mı? Hayır, daha uzağa. Ablam aynı öğretmeninde beşi bitirip imam hatibe başladı. Ben de oturduğumuz mahallenin okuluna gitmeye başladım. İşin garibi ilkokulda benim tam beş öğretmenim oldu. Bu durumu mukayese etmek, sorgulamak ak-

“Yıllarca devam eden döngüydü bu, hep sürecektik. Olmadı. Biz büyüdük, şehir üstümüze üstümüze geldi. İlk badem tarlası göçtü hayatımızdan. Küçük bahçeleri olan müstakil birkaç ev peydahlandı. Sonra, boyları uzadı evlerin. Ardından top sahamız gitti ve tabii böğürtlen dağımız. Onlar giderken biz ne yaptık? Büyüdük.”

lima bile gelmedi. İnatçı ve eleştiren bir yapım olmasına rağmen hiç şikâyetçi olmadım. Ne yoldan, ne öğretmenlerden, ne okuldan.

Büyüyordum, arkadaşlarım, ablam ve bir kardeşim vardı. Önünde bahçesi; bahçesinde şeftali, nar, birkaç kök üzüm, maydanoz, nane ve mevsimine göre biberlerin, marulların yetiştiği bir evimiz vardı. Ve evimizin etrafında dönümlerce araziyi kaplayan portakal ve badem bahçeleri, üzüm bağları... Buradan sonrasına dair hatırlamalarıma her seferinde burnumun kemiklerini sızlatan bir manzara eklenir. Şair olmadığımı kahırlanırdım. Bahar bir gelirdi... Onlarca badem ağacı aynı anda çiçek açardı. Gözün alabildiği yere kadar pembe beyaz çiçeklerle kaplanmış ağaçlar... Bir rüzgâr eser, büyüleyici bir koku ve uçuşan pembe beyaz yapraklar... Ve bu manzaranın tam orta yerinde oynayan biz... O zamanlar bir tablonun içinde olduğumuzun farkında değildik. Özellikle tehlikeli olabilecek yerlere salıncak kurar, en uçtaki dallara tırmanmaya çalışır, boyumuzu aşan tümseklerden atlar; sözüm ona macera arardık. Düşer, ufak tefek yaralar alır, annelere göstermeden aynı sokakta oturduğumuz, sokağa yeni taşınan ve birilerinin 'hemsireymiş' dediği komşumuzun kapısını çalar, biraz tentürdiyot ve bir yara bandına tav olur oyuna geri dönerdik. Çiçekler ve ağaçlar orda öylece dururdu. Hep ordaydılar zaten. Her çocuk gibi bir gün bunların birer anı olacağını düşün(e)meden işimize bakardık. Akşam ezanıyla evimize döner, sonraki gün aynı şeyleri yaşayacağımızı bilirdik.

Bir hafta on gün geçtikten sonra bu pembe beyaz manzaraya ara ara yeşil yap-

raklar eklenirdi. Sonra yapraklar artar, pembe beyaz fon giderek azalır; yerini minik minik bademlere bırakırdı. Biz manzaradaki yerimizi korurduk hayıflanmadan, gamlanmadan. Oyun gibi ciddi işlerimiz vardı, bahar hep gelirdi zaten. Bu manzarada küçük bademlerin tatlanması, ayırt ettiğimiz ve önemseydiğimiz bir şeydi. Her birimiz bir dalda, bahçe sahibinin helal ettiğini ailelerimizden öğrenmiş olarak, tadını çıkarırdık körpe çağlarının. Elimizi çabuk tutmamız gerektiğini bilirdik, çok değil on- on beş gün sonra çağlalar sertleşecek ve boğazımıza takılmaya başlayacaktı. O zaman o koca bahçe koyu yeşile döner, dev bir gölgelik olurdu bizim ciddi işlerimiz için.

Isınan havayla beraber ailenin geri kalan üyeleri de sokağın karşısındaki evden piknik için gelirdi buraya. Gelenler sadece annelerse kısır yer, çayımızı içerdik.

Hafta sonları babalar dâhil olursa bu gruba, iş ciddileşir yemek sayısı ve ağırlığı artar, olmazsa olmaz keyfimiz çay mutlaka demlenirdi.

Evimizin arkasında büyük bir üzüm bağı, mahallenin alt tarafını boydan boya kaplayan bir portakal bahçesi vardı. Biz portakal bahçesi derdik; ama içinde mandalinalardan limona, greylufttan kanlı portakala bi' dolu çeşit vardı. Buranın koyu yeşili hiç bitmezdi; ama orda her oyunu oynayamazdık. Ağaçların dalları yerlere kadar inerdi. Çadırı andıran bu ağaçların, elimizi yüzümüzü çizen dallarına aldırılmadan aralarına girer saklambaç oynardık. Başka oyunlar için başka mekânlarımız vardı, çok da zorlamanın bir âlemi yoktu. Yalnız sonbaharda mandalinalar sulanmaya başlayınca işin rengi değişirdi. Okuldan çıkar çıkmaz çantayı evin kapısından içeri atıp koşarak girerdik bahçeye. Ne yemek ne

ödev ne de başka bir şey... Mandalinalar tam olmamışsa da sulanmıştı ve bu bizim için yeterliydi. Tırnak diplerimiz ve dudaklarımızın kenarı koyu yeşile boyanana kadar mandalina yerdik. Meyvenin iyisini ağaç başındayken seçmeyi öğrenmiştik. Kalın kabuklu olanlarla işimiz olmazdı; hem susuz hem ekşi olurdu. Mandalinanın kabuğundan çıkan su, önlüğümüze değmişse sıkıntı yok; çünkü siyah. Olur, da yakamıza değmişse eyvah! Hava kararmaya durunca mecbur ev... Biraz azar biraz serzeniş... Bu kerteyi atlattık mı tamam. Yemek ve en tatlısından uyku. Ödev de yok gündemimizde, “Ödevini yap.” diyen birileri de. Okul, çocukluğumuzun arasına sıkıştırılmış zoraki mesai.

Portakal bahçesiyle arasında bir toprak yol bulunan, binlerce kökten oluşmuş bir böğürtlen ormanı. Hemen üstünde, badem ağaçları ve boş bir arsa. Kenarında köşesinde birkaç zeytin ağacı. Orası

bizim top sahamız. Toz, toprak. Kale, iki iri taşın arası. Kurallı kuralsız bi' dolu oyunun sergi mekânı. Yaz gelince böğürtlenler salkım salkım çiçek açar. Önce küçük yeşil böğürtlenler arzı endam eder. Acı, kekre. Bir hafta on gün içinde hem irileşir hem kızarır. Gönülsüze göz ettirecek kadar ekşi. Ve nihayet vakti gelip de kararınca, şimdi bile capcanlı hatırladığım müthiş bir rayiha ve tat... İşin güzeli böğürtlenlerden oluşan uzun bir dağ var karşımızda. Önce kenarlardaki böğürtlenleri yerdik. Ortalara ve yukarı yetişemezdik. Üstüne bir de dikenler... Çözüm her zaman olduğu gibi kahraman babamdan. Tahtadan merdiven yapmıştı bize. Upuzun. Merdiveni böğürtlenlerin üzerine yatırır ziyafete devam ederdik. Sadece kararanları yerdik ki diğerleri sonraya kalsın. Bu, böyle günlerce sürerdi. Tırnak diplerimiz bu sefer siyaha yakın vişneçürüğü. E tabii yakalarımız da

öyle. Evde anne aynı pozisyonda. Ama bu sefer hazırlıklıyız. Bir kâse böğürtlen elimizde, reçel yapması için getirmişiz. Hafifletici sebep.

Yıllarca devam eden bir döngüydü bu. Hep dönecek zannettik. Olmadı. Biz büyüdük, şehir üstümüze üstümüze geldi. İlk badem tarlası göçtü hayatımızdan. Küçük bahçeleri olan müstakil birkaç ev peydahlandı. Sonra, boyları uzadı evlerin. Ardından top sahamız gitti ve tabii böğürtlen dağımız. Onlar giderken biz ne yaptık? Büyüdük. Biz de gittik yani. Ben imam hatibe başladım. Kitaplarım ve sorularım vardı. Sorularımı daha iyi sormak ve cevaplar bulmak için planlar yapmaya başladım. Anne azarları evin her yerini kaplayan dergi ve kitaplara yöneldi. Kahraman babam, aynı şeyleri paylaşmak için ablam ve benim okuduğumuz romanları okudu önce. Sonra iş gücü, geçim belası... Yavaş yavaş yalnızlaşan, yalnızlaştıkça kaybettiklerini ufak ufak fark etmeye başlayan, dünyayı değiştirmeye niyetli “büyük”lerdik artık. Ciddi, yavaşlamış, günü saatlere bölüp hiçbir şeye yetişememiş, derin ama yalnız büyükler...

Şimdi ne bademin, ne böğürtlenin ne mandalınanın tadı var. Her nisan içime çöreklenen, canımı yakan, gözyaşlarımı zahmetsizce çağırın bir hüznün var. Çiçek açan her ağaç çığlık çığlık çocukluğum, aldığım her badem hayal kırıklığı, mandalinaların her birine etiket yapıştırmışlar.

“Memleket mi, yıldızlar mı, gençliğim mi daha uzak?” demiş ya şair. “Memleket mi, yıldızlar mı, çocukluğum mu daha uzak?” desem, soru sormuş olur muyum acaba? ■

Dua

Bir Müslüman için hayat, kabını genişletme çabası şeklinde özetlenebilir herhalde. İnsanın duası da kabının çapınca olur. Bu kap ise ancak acı ve ızdırapla genişler. Misal, bir bebeğin anne karnında büyürken, kendine yer açmak için diğer organları sıkıştırıp anneye acı vermesi gibi, insanın kabının genişlemesi de ancak böyle bir acı ve ızdırapla olur. Bu yönüyle acının, bir farkındalık ve idrak biçimi olduğunu söyleyebiliriz. Bütün âlem insana vaat edilmişken, doğduğu noktada, kabını hiç genişletmeden ölmesi (telef olması) şüphesiz ki insanın başına gelebilecek en büyük felakettir. Bu genişleme acı ve ıstırap yoluyla olacaksa, Meccun misali “ Ya râb bela-yı aşk ile kıl aşına beni/bir dem belâ-yı aşktan etme cüdâ beni” deyip bu acıyı bir nimet bilip başımızın tacı etmeliyiz. İnsanın acıya ve hüzne tahammül ve arzusu ise ancak sabırla olur. Sabır ise mahza duadır. Dertsizlik, dermansız bir derttir diyerek kaybolmamız pahasına bizi bağlayan ipleri kesip, bir yolculuğa tâlip olabilmeliyiz.

İnsanın dua ile kurduğu ilişkiyi daha iyi anlayabilmek için önce biraz felsefeye, sonra felsefe çerçevesinde gelişen fiziğe ve iman ile şirk psikolojisine değinelim. Bu yazının amacı duayı anlayabilmek için bakmamız gereken bu pencerelerden görünen manzarayı tasvir etmek olmayıp, okuyucuya en azından bu pencerelerin varlığını hatırlatmaktır.

66

Dünya ile kurulan ilişkinin nesnel ve maddesel olmadığı anlaşılmıştır. Bu yaklaşıma göre insan; yaşamış, yaşayan ve yaşayacak olan her canlıyla etkileşim halindedir. Bu ilişki Edward Lorenz'in, Amazon'da kanat çırpıp bir kelebeğin Amerika kıyılarında bir kasırgaya sebep olabileceği ifadesiyle somutlaştırılabilir. Bu bakış açısına göre attığımız ve dâhi atmadığımız her adım insanları ve insan oluşun anlama yükselmiş şekli olan insanlığı etkiler ve şekillendirir. Ben değiştiğim takdirde her şey değişir. Sen değiştiğin takdirde her şey değişir. Biz değiştiğimiz takdirde her şey değişir. İnsanın yeryüzünde halife oluşu, insanın yaptığı en küçük şeyin bile her şeyi değiştirmesi fikriyle anlaşılabilir.

99

İlk olarak Aristo mantığına değinecek olursak, Aristo felsefesinin bir ve sıfır felsefesi olduğunu belirtmeliyiz. Yani bu mükemmeliyetçi yapıda varlık ya heptir ya da hiçtir. Bu çerçevede içerisinde Tanrı dünyaya müdahil olmaz. Tanrı, bir saati kurup kenara çekilen olarak değerlendirilir. Bu yaklaşıma göre saat neye ve nasıl kurulduysa ancak onun sınırları içerisinde işler, bu sınırın dışına çıkmasına imkân yoktur. Başka bir şekilde ifade etmek istersek, 'Aynı şartlar altında aynı sebepler, aynı sonuçları doğurur.' diyebiliriz. Bu sebep-sonuç ilişkisi, insanı maddenin ve yeryüzünün sınırlarına hapseder. İnsanın yeryüzüne hapsedilmesi demek, insanın kendisinde mahpus kalması demektir. Bu formel algı, yaratıcıyı ortadan kaldırarak yeryüzünü bir mekanizma olarak tanımlar. Peki insanın bu mekanizma içerisinde Tanrı ile kuracağı ilişki nasıl olacaktır? Sebep-sonuç ilişkisiyle çizilmiş bir mantıkla bakan insan Tanrı'nın kendisine istediğini vermesi için öncelikle Tanrı'nın dilediğini yapar. İnsan, Tanrı'nın dilediğini yaptığı için, kendi isteklerinin de Tanrı tarafından yerine getirilmesi konusunda Tanrı'ya bir zorunluluk addeder. Bu ilişkide insan tüccar gibi bir inanandır. Oysa Tanrı ile bu şekilde mekanik bir alış-veriş ilişkisi kurmak insanı pagan bir itikada sürükler.

Bu mekanik dünya algısı, sebep-sonuç ilişkisiyle açıkladığımız doğrusal düşünme yönteminin bir ürünüdür. Misal, mekanik dünya algısı sonucu ortaya çıkan ideolojiler doğrusal düşünme yöntemiyle bir soruna çözüm getirebilme amacı taşır. Yani ortada bir sorun vardır, bu sorunun çözümü için bir yol üretilir ve bu yol sonuç denen sorunun ortadan kalktığı nok-

tada biter. İdeolojinin kurduğu mantık doğrusal şekilde işler. Ancak iman algısı doğrusal bir bakış açısı şeklinde değerlendirilemez. Bu algı saçaklıdır ve dâhi spiraller çizerek ilerler. Bu spirallerin hiçbir halkası bir diğer halkayla aynı boyutta değildir ve sonsuzluğa dek uzar gider. Bunu somutlaştırmak istersek; 'Tanrı düz çizgi kullanmaz' diyebiliriz. Örneğin bir ormana baktığımızda bu ormanın hiçbir yerinin cetvelle çizilmiş gibi olmadığını görürüz. Orman, köşesi olmayan, canlı ve organik bir yapıdır. Bir başka örnek olarak şimşeye, nöronlara ve ağaç köklerine bakabiliriz. Bunların saçaklı yapıları olduğunu görürüz. Ancak insan zihninin bir eseri olan parklar, caddeler cetvelle çizilmiş gibidir; doğrusaldır, saçaklı bir yapısı yoktur.

20. yüzyıla gelindiğinde ise Einstein'ın izafiyet teorisiyle insanın zamana bakışı değişmiştir. Ardından dünyayı yorumlayan yeni bir bakış açısı olan kuantum fiziğiyle de anlaşılmıştır ki, bu yüzyıla kadar madde denilen şey esasında bir dalga boyutuymuş. Yani dünya ile kurulan ilişkinin nesnel ve maddesel olmadığı anlaşılmıştır. Bu yaklaşıma göre insan, yaşamış, yaşayan ve yaşayacak olan her canlıyla etkileşim halindedir. Bu ilişki Edward Lorenz'in, Amazon'da kanat çırpıp bir kelebeğin Amerika kıyılarında bir kasırgaya sebep olabileceği ifadesiyle somutlaştırılabilir. Bu bakış açısına göre attığımız ve dâhi atmadığımız her adım insanları ve insan oluşun anlama yükselmiş şekli olan insanlığı etkiler ve şekillendirir. Ben değiştiğim takdirde her şey değişir. Sen değiştiğin takdirde her şey değişir. Biz değiştiğimiz takdirde her şey değişir. İnsanın yeryüzünde halife oluşu, insanın

yaptığı en küçük şeyin bile her şeyi değiştirmesi fikriyle anlaşılabilir. Bir adımın gücünün ve tezahürünün farkına varmak gerek.

Mekanik bir bakış açısına hapsolünmemiş insan, bir kelebeğin kanat çırpışının tüm yeryüzüne bir tezahürü olabileceğini tahayyül edebilirken, bütünsel bir yaklaşıma sahip olmayan tikel şirk psikolojisi nasıl bir yaklaşım ortaya koymaktadır? Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki, şirk yanılmalı bir bakış açısidir. İlk baktığı anda insana hakikat gibi görünür. Ancak şirki Allah'ın hakikatının bir karşıtı olarak değerlendirmemiz mümkün değildir. Şirk ancak yaratılmış olan insanlardaki hakikat yansımasının, algısının karşısında olabilir. Şirki Allah'ın hakikatının karşıtı olarak görmek, şeytani Allah'ın bir ötekisi, hasmı olarak görmek olur. Şeytan da bir yaratılmış olduğundan sebep, yine yaratılmış olan insanın karşısında değerlendirilebilir ancak. Hakikatin karşısına şirki yerleştirmek, hakikatin değerini düşürmek olur.

İkinci olarak şirk algısı, insanın anlama seviyesinin aklın sınırları içerisinde kalması ve dünyaya o sınırlar içerisinde bir çözüm getirmesidir. Ama şirk, yeryüzünü anlamakta rasyonel ve pozitivist olmak zorundadır zaten. Çünkü girdileri ve çıktıları aklın sınırlarında algılanabilen şeylerdir. Ancak bizler girdi ve çıktı olarak maddi olanı düşünmemeliyiz. Hatta düşünemeyiz. Çünkü bizim girdimiz mânâdır. Mana ise ölçülebilen, tanımlanabilen bir şey değildir. Yani şirkin matematiksel bir algıyla ölçüp biçme yetisi, tevhidi, imanı ve manayı ölçemez. Ölçemediğin bir girdin varsa, neyin çıkıp neyin çıkmayacağını; çıkacaksa eğer, ne zaman çıkacağını bilemezsin. İşte şirk;

çıktıyı, sonucu bu diyarda vaat ederken tevhid algısı bu dünyadaki bir sondan ve dâhi bir sondan bahsetmez. Şirk; bir nesilde, bir ömürde sonuç alma algısı olup, bir yolculuk fikrine sabrı yoktur. Oysa Kemal Sayar'ın ifadesiyle, var olmak yok olmayı göze alabilenlerin işi değil midir? Hangi tohum çiçeği görebilmiştir ki? İşte gerçekten vâar olabilmek için varlığımıza kıyabilmemiz gerekiyor. Tekrar kavuşabilmek ümidiyle kaybedeceğimize kıyabilmemiz gerekiyor. Sonuca odaklı değil, bizatihi sonucun dışında düşünüp iman edildiğinde dua, dua olur ancak. Herkes soracak: "Bitti mi zulüm?" diye. Hatta "aptalsın" diyecekler. Oysa mesele, zulmün hangi yönünde durduğundur. İman, bir anlamda yeryüzü gerçeği karşısında kendini kandırmak demektir. Bütün varlıklar yeryüzü gerçeğiyle insanın üstüne üstüne gelirken, bile isteye aldanmak demektir. "Görünen köy klavuz istemez." derler. Yalvarırım, bir kere de istesin...

Görülene bu kadar mahkûm olmamalıyız. Ya o yoldaki görünmeyenler?

Yolculuk dedik, peki bu yolculukta insan ne yapıyor? Her an varmayı dilediği diyâra olan uzaklığını görüyor, kendisini o diyârdan uzak kılan eksikliklerini buluyor. İşte bu da insanı müthiş bir ızdırap halinin ellerine bırakıyor. Nurettin Topçu'nun deyişiyle; "İnsan kendinde iradenin varlığını hissettiği anda bilinmez bir varlığın ızdırabını da hissediyor gibidir." (Var Olmak 84). Sonra ekliyor, "Izdırap, harfsiz, sözsüz, sessiz konuşabilen kalbin dilidir." (86).

Istırap var; çünkü varmak, olmak, bitmek diye bir şey yok. Ancak yolda olmak var. Bu yolda yoksunluğunu bilebilmek için de kemâlat adına bir bilginin olması gerekir. İman; mutlak var oluşa karşı, insanın kendi varlığının aciziyetini anlamasıyla olur. İnsan; eksikliğini, acizliğini anlamadığı sürece düşeceği yer kibrin kuyusu

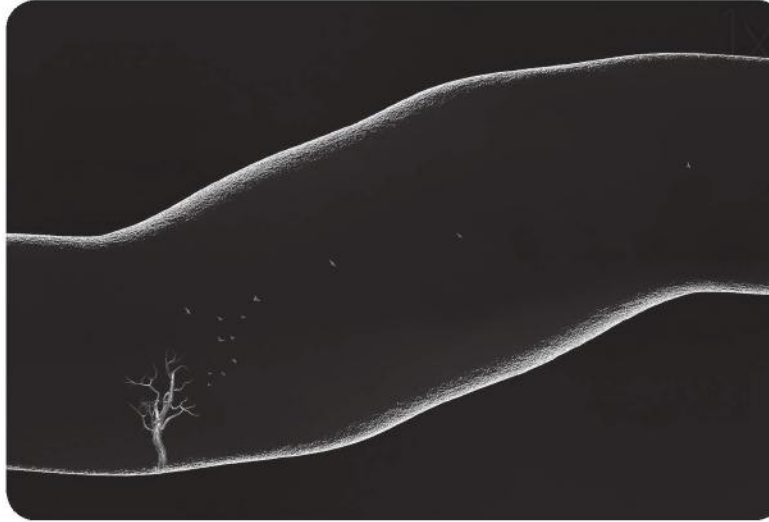

Rabbimiz bize öylesine merhamet etmiştir ki; kötülüğün kaynağı insanın bizatihi kendisi değildir. Hakikatte insan, kandırılıdır. Bu ne büyük bir nimettir ki; yoldan her çıkanın yola tekrar dönebilme ihtimali ve ümidi vardır. Eğer dünyaya düştüğümüz vakit ayrı düştüğümüz o diyâra tekrardan kavuşabilmek dileğindeyse, yolcu olmamız gerek, yolcu olmaya talip olmamız gerek. Şüphesiz ki heybemizdekiler, yolculuğumuzun selametini belirler.

olacaktır. O kuyuya düşmek ne hazin bir sondur ki, insanı cennet nimetinden ayrı düşürür. Zira kibir; hadiste geçtiği gibi, insana cennetin kapısından geri çevrilme sebebidir.

Bu yolculukta insanın 'benlik' zindanından kurtulabilmesi için, kendisini 'biz' olana doğru açması gereklidir. Bunun için de insanın ilk olarak bir başka 'sen'i önemsemeyi öğrenmesi gerekiyor. Bireysel kalmış, tikel, rölatif bir algıya sahip olan insan; ilişkilerini hep karşısındaki kişinin olumsuz yanları üzerine kurar. Yani, "ben bunu yaptım çünkü o da bana bunu yapmıştı" mantığı. Oysa insan, dünyaya kendisinden daha kötüsünün olmaması gözüyle bakmalı. Efendimizin her gün en az yetmiş kere istiğfar ettiği diyarda; bizlerin hayatı, yaptığımız iyiliklerle benliğimizi yüceltmekle, aynı zamanda da kötülüğümüzü de karşımızdaki kişinin kötülüğü vasıtasıyla aklamakla bezeli. Biz de her gün, ki yetmiş hatamızı bulup onlardan istiğfar etmekten geçtim, yedi hatamızı bulup onlardan mağfiretimizi dilesek ve bu hatalarımızdan her gün en az birini düzeltmeye gayretli olsak, iki günümüzün birbirine eş olması gibi bir duruma

düşüp ziyanda olanlar guruhuna dâhil olmamış oluruz. Dünyanın bütün ideolojilerininin, diktelerinin sünneti yaşayışla saf dışı edilebileceğine inancım tam. Ancak bunu yapabilmek için, bu yola yolcu olabilmek için ilk önce 'benlik' zindanından çıkabilmemiz gerekiyor.

Deliler ve veliler, benlik kavramı olmayanlardır. Bir deliye 'kimsin' diye sordüğümüzde gelebilecek cevapların sayısı varlıkların sayınsıcadır: Sezar'ım, koridorun sonundaki odanın ışığıym, şuyum buyum... Deli bilemediği için, veli ise diyemediği için 'ben' diyemez. İkisi de 'ben' diyemediği için her dâim çok karıştırılmışlardır. Şirk algısıyla, bir nevi adletsizliğin korkusunun türevi olarak 'ben'

der. Yani; 'benden sonra hiç kimse biz demeyecek' korkusuyla 'ben' demek.

Rabbimiz bize öylesine merhamet etmiştir ki; kötülüğün kaynağı, insanın bizatihi kendisi değildir. Hakikatte insan, kandırılıdır. Bu ne büyük bir nimettir ki, yoldan her çıkanın yola tekrar dönebilme ihtimali ve ümidi vardır. Eğer dünyaya düştüğümüz vakit ayrı düştüğümüz o diyâra tekrardan kavuşabilmek dileğindeyse; yolcu olmamız gerek, yolcu olmaya talip olmamız gerek. Şüphesiz ki heybemizdekiler, yolculuğumuzun selametini belirler. Bir dostun dudaklarından dökülen bir tutam dua; bu yolculuğumuzda azığımız olur, düştüğümüz vakit bize uzanan el olur, karanlık gecelerimizde yolumuza ışık olur.

O vakit, Dücane Cündioğlu'nun sözleriyle bitirelim: "Sen istemek nedir hiç bilmiyorsun ki! Gerçekten isteseydin olurdu. Evet, hiç boşuna yorma kendini! İsteseydin, eğer gerçekten isteseydin, olmak istediğin, olmasını istediğin olurdu. Olmadığına göre sen henüz istememişsin demektir. İsteseydin eğer, isteğinin şiddetinden, istemenin muhabbetinden yer yararılır, gök parçalanır, ma'dum mevcud'a, adem vücûd'a inkilâb ederdi. İsteseydin eğer, günahların yok olurdu. Bir kere isteseydin, evet bir kere gerçekten isteseydin olan olurdu; olacak olan olurdu. İsteseydin olmaz bile olurdu..." ■

UÇURUMLARDAN ÜMİDİMİZE YOLCULUK

Bir yaprak... Ayıp örten, ölümden anlayan, ciddi bir yaprak. Bir kağıda benliğini katmış, bir tırtıla gıda, bir kuşa yuva olmuş; bir cadde üzerindeki herhangi bir ağacın dalında, yüzlerce emsalinden yalnızca bir tanesi olan yaprak... Ansızın esen rüzgarda önce titreyip sallanan ve nihayet kendini toprağa bırakan o yaprak, bir sırrı ustaca saklamaktadır. Bütün sırlar gibi bu da yalnız görmeyi bilene aşikârdır.

O yaprağa nispetle düşmemek kavgasında olan, ayakta kalmanın mücadelesini veren insana dair buğulu bir hikâye anlatmak isterdim. Allah'ın sivrisineği misal vermekten çekinmediğine iman eden insan; inanıyorum isminin bir hikâyede alelade bir yaprakla anılmasına gücenmezdi. Bir danenin kara toprağın bağrında can bulması, bir hakikat gibi göğe yükselmesi filizin; sonra yaprak yaprak ölmesi ağa-

cın, Allah'tan habersiz olmuyorsa... O Allah ki kendisinden habersiz bir yaprak dahi düşmüyorsa bir insanın düşüşü neden ondan gizli kalsın? Diyecektim bütün bunları; söylemekten, söyleyip de düşmekten korkmasaydım.

Hep bir buzlu camın arkasından bakar gibiyizdir ya geleceğe, geleceği meçhul olana mı demeli, bu hikâyeye anlatılsaydı sis ağır ağır çökerdi şehirlerimize. Eğer anlatabilseydim, bu sise bir de uçurum kondurur ve derdim: "İnsan her daim uçurumların kıyısındadır." Mesela sevgilin ayrılık ihtimaliyle bakılınca gözlerine, kaybetme korkusuyla o gözler ansızın derin bir uçuruma dönüşüverir. Sahibinin çakılı kaldığı o koltuk, hani sıkı sıkıya

sarıldığı falanca makam, üzerinde oturanı gün be gün içine çeken bir uçurumdur. Gündüzünde 2 milyon kişinin gireceği bir sınava yatılan geceler, hani yatağımızdan yuvarlandığımız uçurum var ya işte odur. Bekâr kızların "kocamla boşanırsam"lı cümleleri, kişisel gelişim kitapları, büyük abilerin ihale dosyalarına iliştirilen dolgun kartvizitleri, çaput bağlanan ağaçlar, bir babanın çocuklarının meçhul yarınına ya-

Eğer anlatabilseydim bu sise bir de uçurum kondurur ve derdim: "İnsan her daim uçurumların kıyısındadır." Mesela sevgilinin ayrılık ihtimaliyle bakılınca gözlerine; kaybetme korkusuyla o gözler ansızın derin bir uçuruma dönüşür. Sahibinin çakılı kaldığı o koltuk, hani sıkı sıkıya sarıldığı falanca makam, üzerinde oturanı gün be gün içine çeken bir uçurumdur.

tırım olsun diye arşınladığı banka yolları birer uçurumdur. Adım gibi biliyorum bu ayrılıklar kendiliğinden oluşmadı. En başta hepimiz, kimi zaman bir hayal ve umut; kimi zaman bir intikam ve hesap olan o kelimenin: "yarın"ın efsununa kandık. Hayatımızın her yanı, yarına kalmak / yarına bırakmak düşüncesinin açtığı deliklerle doldu; her kaygıda genişleyen ve nihayetinde uçurumlara dönüşen delikler...

Gelin görün ki insan kıyısını mesken tuttuğu ayrılıkları aşacak kanatlara sahip olmadığını fark ettiğinde hatırlamak zorunda kaldı. Bir dönüp baksaydık, dimağımızda nice batık hazineler olduğunu fark edecektik. Bütün ihanetlere "Hayatın gerçeği bu canım." diyerek helvadan bahaneler yontan zihnimiz, bağrında gömülü İbrahim peygamber, aleyhisselam, kıssasını neden unutmuş gibi davranırdı? Gerçek bu ya, seksen yaşında, beli bükülmüş bir ihtiyar oğul sahibi olur muydu? Verilen söze hürmeten kurban edilmek üzere

yatırılan o oğul, evlat değil miydi ki bu sevgiden daha gerçeği olsun? Sonra bilmiş bıçak, o tazecik genci neden kesmezdi; biz de iman etsek, bir kınalı koç indirmez miydi Allah? Derler ki iki gerçeğin arasında kalmak trajedidir, İbrahim Halilürrahmanın yaşadığı, Allah'a verdiği sözü ile evlat sevgisi arasında kalması, bir trajedydi. Rabbimize ona, takdirine rıza gösterip sözünü tuttuğu için iki gerçekten bir rahmet vermişti. Darda kalıp doğru yere sığınan insan için daima "bir ihtimal daha var"dı.

Söyleşebilseydik şehir halkıyla "İnsanın kanatları yoktur." derdim ya o yalnızca sahip olduğu iki elinin, önceden gönderdikleriyle tartılır. Baştan ayağa tüm vücudumuzda dolaşan kan, sol kaburganın altındaki can kuşundan pompalanır ya ellerimizin mert oluşu, ayaklarımızın yere sağlam basışı; azalarımızı besleyen kalbin dirayetiyle ölçülür. İnsan ilk yitiği olan kalbine baktığında hayatın bütün akışının nereden çağladığını anlıyor. Meseleleri fehmedenin o ürkek kuş olduğunu fark ediyor. Kader de sadece kalp ile anlaşılacak bir düğüm. Akıl olsa o düğümü ka-

bule yanaşmaz; çözmeye çalışırdı. Oysa pek çok meselenin aksine insan kaderi çözmeye çalışmakla değil ona rıza gösterebilmekle sınanıyor.

İşin gerçeği artık kimse "Ağlama gözlerim Mevla kerimdir." demiyor; "Biz yine tedbirimizi alalım." diyor. Hiçbir gelinin atına binip "ya nasip" diye yollara düştüğünü görmedim; fakat gözlerim, insanların esir pazarlarında "aday ve talipler"ini beklediğine şahit oldu.

Ben cesur bir insan değilim, size hepimizin bir şekilde parçası olduğu bu buruk hikâyeyi anlatamam; fakat ümitlerimden, bulduğum çıkış yolundan söz açabilirim. Kafası kaygılarla savaş meydanına dönen insana, ümit edebilmenin tek yolunun; Rabbimize, onun unuttuğumuz sıfatlarıyla yeniden iman etmek olduğunu söyleyebilirim. Gelecekte değil, kalbimizin kararından sorumlu olduğumuzu; kaderin, büyük bir teselli olduğunu hatırlatabilirim sizlere. Ümitsizin Müslüman diye anılmayacağı yerde "Kesme ümidini Kadir Mevla'dan" deyip, susabilirim. ■

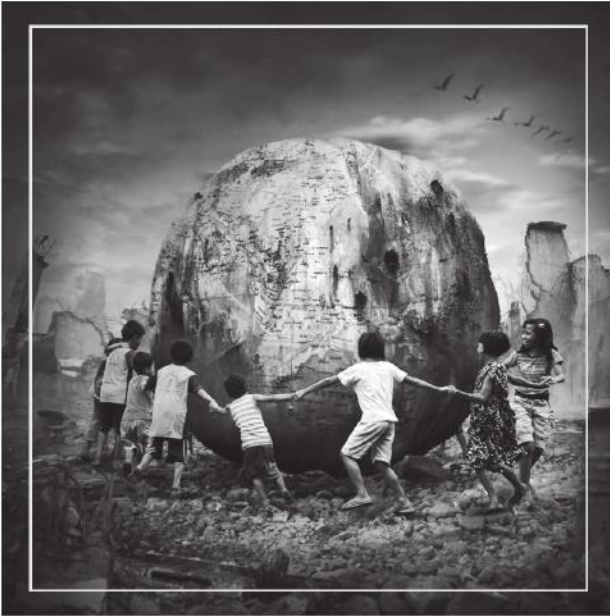

© hendra s. marcusl

ŞİİR

Bir Rüzgâr ve Jilet

■ ASIM ERDEM
2. KADEME

N'aber yabancı
Niye düşmüş petrol fiyatı
Rusya'yı batırmak için
bahaneye ihtiyaç mı var
Kötü huylu da olsa büyümemeli umutlar
Ve öldürülmeli tüm kuşlar.
Yabancı beni güldürüyorsun
Dünya alttan ve üstten basıkça
soğuyabilir mi kutuplar
yüreği gibi bir asker
Pi'nin virgülden sonrası kadar
Çocuk ölürken Ortadoğu'da
Nasil şaşırılmazsın yalancı
Sen doların yükselişi kadarsın

Yabancı, beni reklam aralarında dinledi
Sorulara nedenleriyle cevap verdi
Duysanız dediklerini deli derdiniz
Geç oldu ama anladım
onun derdi sizin de derdiniz
Baktım çevremdeki yalancı simalara bürünmüş
Herkes ve bana da tatlı görünmüş
Fizik içmiş biyoloji yemiş kimyayla büyümüş

Ve
sen
bizdensin, gülersin
yeni bölümünü izlersin dizinin
bilmezsin İsrail dibinde dizinin

Sus artık yalancı,
yoksa inanırım sana
saflık büyük bizde
Yalanlarında gerçek payı var elbet
Ama payda çok büyük yalancı
Bölmek bu kadar kolaydı işte haritayı

Bize gereken belli
Şu doksan dereceden dik
soysuz altı köşeli direği bükecek
bu esef ağacını kökten sökecek
Bir rüzgâr rahmetle Doğu'dan esecek
Ve bir jilet ki yarayı değil kolu kesecek

İyiliğimizi İstiyorlar. Vermeyelim!

Her ne vakit değerler ve gidişat üzerine düşünmeye başlasam, Çinlilerin o meşhur bedduasını hatırlarım: “Allah seni ilginç zamanlarda yaşatsın.” Çinliler bu “ilginç zamanlar” tamlamasıyla neyi kastederler bilmem. Bendeniz; ilginç zamanların doğru ile yanlışın, iyi ile kötünün, güzel ile çirkinin yer değiştirdiği bu günlere denk düştüğünü düşünüyorum. Her şeyin mecrasını kaybettiği, huzur ve iyiliğin konfora kurban edildiği, ihtiyacını en çok bu zamanda duymamıza rağmen merhamet ve şefkatin el etek çektiği bir dünyada “İyilik nereye düşer usta?” diye sormadan edemiyorum.

İnsanların; bütün dikkat ve mesailerini, arızı ve fani olan bedene yönelttiği, asıl ve asil olan ruhun ihmal edildiği günümüzde; iyilik, Kaf Dağı'nın ardında yaşayan bir peri kızı. Modern insanın ruhu kanıyor, sızlıyor. Acılardan kurtulmak için hızını artırıyor. Huzursuzluğu arttıkça konforunu çoğaltmaya çalışıyor. Tene vuran

acılarına pudra çekiyor. Çatlaklar kapatılmayacak kadar derinleşirse alasından bir maske ediniyor. Çılgınca bir koşu tutturuyor. Ruhunu gerilerde bırakıyor, ölüme terk ediyor. Duyargalarını yitirmiş, iyilik ve güzellik üretemeyen, hantal ve ölü bir kalple; sokaklara, alış-veriş merkezlerine, alkole, silaha ve acımasızlığa abanıyor. Şefkat ve merhametin olmadığı bir yerde ahlak olmaz; ahlakın olmadığı yerde de iyilik ve güzellik. Yani mesnedi ruh olmayan hiçbir eylem iyilik ve güzelliğe dönüşemez.

Modernizmin en önemli misyoner ve enstrümanlarından olan medya, moda zihniyetiyle inşa edilen "çakma" kahramanlarla seküler bir ahlakı pazarlıyor.

Bu ahlak, hikmetle, kadim ve evrensel ilkelerle de çatışan elbette ki kapitalist bir ahlak. "An" dünyada tecrübe edilmiş hazlar için bir fırsat olarak yeniden tanımlanıyor. İyi olmak değil, zengin olmak yüceltiliyor.. Her şey tüketilmek ve "ben"i beslemek üzere tasarlanıyor. Bu besleme, trajik bir şekilde tekâmülünden ziyade şahsiyetin tükenişine hizmet ediyor. Birey kendine yeter hale getirilmeye, her türlü bağılıktan kurtarılmaya çalışılırken bağımlılıklara sürüklenip kendi nefesine mahkûm oluyor. Hazların girdabında ufanıp gidiyor.

İyiliğin hayat bulabilmesi için iyiye, iyinin hayat bulması içinse iyiliğe ihtiyaç var. Kalbin yaralanmış, zayıf taraflarını bir iyi-

likle güçlendirip, ruhun eskiyen ve yaralanan yerlerini bir iyilikle tedavi ederiz. Yani; iyilik, iyinin; iyi, iyiliğin rahmi.

İyilik yapmaya yakınlardan başlanır. Bu anlamda insan önce iyilik yapmaya kendinden başlamalı. Bütün kötülük ve çirkinlikleri iyilik ve güzelliğe dönüştürecek ruh kozasını yeniden inşa etmeli. Varoluş sırrının peşine düşmeli. Herkesin uykuda olduğu vitrinlerin ışıklarını söndürdüğü demlerde diz çöküp kalbine bir yolculuğa çıkmalı. Çünkü "Yola çıkmak, ruhun sızısına şifa aramaktır." Zahmetli de olsa bu ince yürüyüşü göze alabilmeyi, iyilere karışabilmeyi hiç olmazsa iyilerle olabilmeyi dileriz. ■

Bir Kitap Nasıl Okunur?

Her hafta, farklı alanlardan temel bir kitabın okunup tahlil edildiği, sadece onur öğrencilerinin kabul edildiği, müfredat dışı bir okuma programı. Neredeyse bir asır önce yetersiz bulunduğu lise eğitimini yarıda bırakan Mortimer Adler, okuyarak kendini geliştirdiği kitaplar ve dışarıdan aldığı dersler sayesinde Columbia Üniversitesi'ne burslu öğrenci olarak kabul edilir. Üstün başarıyla ve bahsettiğimiz onur programını tamamlayarak mezun olur. Mezuniyetinden kısa bir süre sonra da okuduğu üniversitenin eğitim kadrosuna katılan Adler, söz konusu onur programının da yeni koordinatörü olur. Gerçek anlamda üstün bir öğrenci olan Adler aynı zamanda kaliteli bir öğretmen olmayı da istediği için ders-te işleyeceği kitapları tekrar okumaya karar verir ve gördükleri karşısında hayrete düşer. Kitapları neredeyse hiç okumamış gibidir. Ansiklopediler, şerhler ve yardımcı kaynaklar kullanmaya başlar. An-

cak kısa sürede fark eder ki öğrencileri de aynı okumaları yapabilmektedir ve hocalarıyla aralarındaki fark hızla kapanmaktadır. Mortimer Adler bu durumdan bir çıkarım yapar, okumayı bilmemektir.

Mortimer Adler, kendisi de dâhil çoğu insanın okumaktan anladığının kavramak değil, hafızaya kaydetmek olduğunu fark eder. Kitapların gerçekte nelerden bahsettiğini anlayıp ifade edebilen okur sayısının azlığı okumayı öğrenme ve öğretme sorumluluğunu üstlenmesine sebep olur. Adler farklı okuma türleri ve dereceleri arasında ayrımlar olduğunu ve

İyi okuyamayan ve yeni bilgi üretmeyen öğretmenler, eğitimin gelişimden uzak bir kısır döngüye girmesine sebep olur.

başka türde okumanın da daha iyi okumanın da öğrenilmesinin mümkün olduğunu görür. Öğrenme isteği ve çabalamaya devam edecek sabrı olan herkesin farklı eylemlerin doğal ve uyumlu bir şekilde tek bir alışkanlık haline geldiği karmaşık okuma sanatında kendini geliştirebileceği fikriyle 1940 yılında "Kitaplar Nasıl

Okunur: Genel Bilimler Eğitimi Sanatı” adında harika bir kitap yayınlar. Adler’ın ortalama okuyucuya hitaben olabildiğince açık, anlaşılır ve kolay uygulanabilir olmasını göze alarak yazdığı kitap okuma rehberini, ortalama okuyucudan fazlası olmadığını kabul ederek kısaca tanıtma niyetine giriştik.

GENEL ÇERÇEVE

Okumanın eğlenmek, malumat edinmek ve/veya kavrayışın gelişmesi olmak üzere üç amacı olabilir. Her durumda okumak, yazar ile okurun aktif katılımıyla gerçekleşen bir iletişim türüdür ve nihai amaç iletinin anlaşılmasıdır. Okurun iletinin ne kadarını alacağı, aktif okuma derecesine ve okumanın gerektirdiği zihinsel eylemlerdeki maharetine bağlıdır. Bu şekilde tanımlandığında okur açısından iki çeşit kitap vardır: İlki çaba sarf etmeden, tek okuyuşta bütünüyle anlaşılabilir, yazar ve okurun zihninin aynı kıvamda olduğu kitaplar. İkincisi ise tek seferde anlaşılmanın ve tam olarak anlaşılmasının farkına varılan kitaplar. İkinci sınıfa giren kitabın gerektirdiği okuma, okurun dışarıdan yardım almaksızın, anladıklarından yola çıkarak bütün iletiyi gittikçe daha çok anlamaya çalışmasıdır. Bu ilkenin temeli, öğrenmenin tanımıdır. Öğrenme süreci, kavrayış bakımından aşağıda olanın, kavrayışını geliştirerek kendini yüksek kavrayış sahibi tarafla eşit konuma çekmesidir. Öğrenme, sadece bizden iyi olanlarla, bizi aşanlarla iletişimimizin başarıyla sonuçlanmasıyla mümkün olur.

Öğrenme, vasıtaların niteliklerine göre ikiye ayrılır. Anlatan, gösteren, yardımcı olan, sorularımızı cevaplayan, hatalarımızı düzelter ve beceri kazandıran yaşayan öğretmenler ve asıl eylemin öğrenenin

içinde gerçekleştiği ölü öğretmenler. Yani gelişim ve değişim göstermedikleri için kitaplar. Yaşayan ve ölü öğretmenler öğrettikleri bilginin niteliğine göre ikiye ayrılır: birincil ve ikincil öğretmenler. Birincil öğretmenler; keşiflerini, kendi ürettikleri bilgileri öğretir, yani özgün ileti işlevini gerçekleştirir. İkincil öğretmenlerse var olan bilgiyi tekrar eder. Hem bilgi hem kavrayış isteyen öğrenci ve/veya okur, özgün iletilerin sindirilmiş özetlerini anlatan ve buna bir şey katmayan ders kitapları, kılavuzlar, ders programları veya öğretmenler yerine özgün iletinin asıl kaynağı olan kitapları ve öğretmenleri tercih etmelidir.

Özgün iletinin nitelikli olması öğrenme geleneğinin birikimine dayanmasına

bağlıdır. Özgün ileti içermeleri sebebiyle büyük kitaplar olarak anılan kitaplar, keşfedilen bilginin öğrenilmesini amaçlar ve bu yüzden en okunabilir kitaplardır. Alanlarındaki bilgiyi öğretmede liyakati kabul edilen kitaplar klasikleşir ve okunmayı en çok klasikler hak eder. Büyük kitaplar okumasını bilen herkes tarafından okunabilir; bu, çaba sarf etmeden okunabilirlikten değil, okurun her çabasının maksimum karşılığını vermekten kaynaklanır. Kitabın kendi işlevindeki uzmanlığına karşılık, okurun da okuma işlevinde uzmanlık göstermesi gerekir.

Adler’ın ideal- gerçek eğitim tanımında, kitaplar hafızaları değil, zihinleri çalıştırır. Genel bilimler eğitimi, insanlara özgü bir değer olan mantığı işleyerek insanı zen-

“Bütün veriler okulların yenilgisine işaret etmektedir. Bilimsel metodun yüceltilmesi sebebiyle başka metotlar yok sayılmakta ve ilerlemeci anlayış eskilerden öğrenmeyi yadsımaktadır.”

ginleştirir ve insan yapar. Eğitimin sorumluluğu sadece okullara ait olmadığı için eğitim, okulla sınırlandırılmamalıdır. Daha iyi okumayı öğrenerek okuma yoluyla daha çok bilgi edinmek, eğitimi devam ettirmek isteyenler için hedefe giden bir yol teşkil eder. Okullarda, mevcut bilginin öğrenilmesi için okumaya ve dinlemeye; yeni bilginin üretimi içinse keşfetmeye önem verilmelidir. Bilgi edinmek için aklın kullanılması olarak tanımlanan, düşünme becerileri kazandırılmalıdır. Okuma, düşünme ve öğrenmede nihai amaç; bilginin anlamıyla, sebepleriyle, başka bilgilerle ilişkileriyle ve ayrımlarıyla kavranmasıdır. Yani ay-

dınlanmadır. Bu seviyede okumak için iyi okuma yöntemleri bilinmeli ve bilinenler uygulanmalıdır.

Adler, 1920'lerin Amerikan eğitimine ağır eleştiriler getirir. Normal şartlarda eleştirel okuma ve keşif yapma becerisi kazandırması beklenen okullar, tam aksine okumanın önünde engel oluşturmaktadır. İyi okuyamayan ve yeni bilgi üretmeyen öğretmenler, eğitimin gelişimden uzak bir kısır döngüye girmesine sebep olur. Ömür boyu öğrenmenin araçları öğrencilere okullarda verilmiyordur, eğitim kof bir entelektüellikle sınırlıdır ve ahlaki erdemler eğitim kapsamında de-

ğildir. Öğrenciler, eğitim hayatlarının ilk birkaç yılından sonra okuryazarlıkta hiç ilerleme göstermiyorken, mezunlar şaşkıncı derecede bilgisizdir. Demokratik rejimlerde eğitimin yaygınlığına rağmen demokratik vatandaşın sahip olması gereken eleştirel ve özgür düşünce becerisi ve disiplin kazandırılmamaktadır. Bütün veriler okulların yenilgisine işaret etmektedir. Bilimsel metodun yüceltilmesi sebebiyle başka metotlar yok sayılmakta ve ilerlemeci anlayış eskilerden öğrenmeyi yadsımaktadır. Okumanın önemini anlamayan eğitim sistemi, müfredatı kesin bilgilerin deneyle tekrarlanması gibi gereksiz uygulamalarla doldurmakta ve iyi okumanın temelini oluşturan dil bilgisi, mantık ve belagatten oluşan orta çağ üniversitelerinin üç temel bilimi (trivium) artık öğretilmemektedir. Bu şartlar altında gerçek eğitimi okullardan beklemek mümkün değildir ve iş başa düşer.

Gerçek eğitim için, kişinin kendine yardım etmesi şarttır. Öğrenilen kuralların uygulamaya ve alışkanlığa dönüşmesi içeriden gelen disiplin ve kontrolle alakalıdır. Alışkanlıklar kurallara ve tekniğe uygun olmak için olduğu kadar, akıcı ve doğal olmak için de çalışma gerektirir. Alışkanlığın kazanılması ve bütün faaliyetin oluşması peyderpey olur. Faaliyetin bütündeki beceri, kurallara uygun kazanılmış alışkanlıklardır. Her beceri bilgi

//

Adler'a göre her iyi kitap üç kez okunmayı hak eder. Ancak usta bir okuyucu bu üç okumayı tek seferde yapabilir. İlk okuma yapısal çözümleneci, bütünden parçaya ilerleyen okumadır. İkinci okuma yorumlamacı, birleştirici, parçadan bütüne ilerleyen okumadır.

//

gerektirir; fakat bilgidan fazlasıdır. Bilinmeyen kural uygulanamaz; fakat bilmek yeterli değildir, bilinenin yapılması gerekir.

Süreç içerisinde çoğul eylemlerden tekil alışkanlığa geçilir ve dikkat okurun kendisinden, beceriden ve eylemlerden faaliyetin esas amacına yönelir. Okumanın ayrı aşamalarının gerektirdiği beceriler teker teker öğrenilir ve faaliyetin kendisiyle bütünleştirilir. Alışkanlığı; edinmekte olduğumuzu zihinsel yorgunluğumuzdan, kuralları uygulama durumumuzdan ve önceleri anlaşılmaz gelen iletileri anlamamızdan tespit edebiliriz. Gerçekten okuduğumuzun bir işareti de zihinsel faaliyetten oluşan ürünlerdir. Adler'in masa başında kâğıt kalemle, not tutarak okuma önerisi, aynı zamanda okuma esnasında oluşan düşüncenin kaydını tutmak için faydalı.

KURALLAR:

İyi okumanın kuralları her ne kadar genellenilebilir olsa da her kitabın kendine göre bir iyi okuma metodu vardır. Sayacağımız kuralların uygulanabileceği okumalar için bazı ayrımlara değinmekte yarar var. Her kitap içsel ve dışsal okumaya tabi tutulabilir. İçsel okuma, kitabın kendi içinde okunmasıdır. Dışsal okuma ise sözlük, ansiklopedi gibi ikincil kaynakları ve karşılaştırmalı okumayı içerir. Yani bir kitabın başka kitapların ışığında okunmasıdır. Kuralların geçerli olamayacağı kitaplar ise her türden kötü yazılmış kitaplardır.

Adler'a göre her iyi kitap üç kez okunmayı hak eder. Ancak usta bir okuyucu bu üç okumayı tek seferde yapabilir. İlk okuma yapısal çözümlemeci, bütünden parçaya ilerleyen okumadır. İkinci okuma

Okur, bu aşamada yazarın anlattıklarını değerlendirmeye tabi tutar. Kitabı anlayarak o konuda yazarla aynı seviyeye gelmiş olacağı için okur onay veya ret kararı verebilir. Bu iletişimden yazarın amacı okuru ikna etmek, okurun amacı bilgi edinmek olduğu için okurun bir fikir oluşturma, cevap verme sorumluluğu vardır. Okurun özgür düşüncesiyle seçeceği taraf tamamen kendi sorumluluğundadır.

yorumlamacı, birleştirici, parçadan bütüne ilerleyen okumadır. Ancak iki okumanın parça ve bütün olarak incelediği öğeler birbirinden farklıdır. İlk iki okuma ile kavrayışın tamamlanması durumunda sıra üçüncü okumaya gelir; eleştirel, değerlendirmeci okuma.

Birinci okumaya, kitabın türünün belirlenmesiyle başlanır. Türün olabildiğince erken, mümkünse kitaba başlanmadan bilinmesi gerekir. Kitabın türüyle ilgili kolay tespit edilebilecek niteliklerden biri zevk ve bilgi ayrımıdır. İki sınıftan birine ait olduğu tespit edilen kitabın alt sınıflardan hangisine dâhil olduğu da anlaşılmalıdır. Çünkü her birinin bilgi verme şekli, do-

layısıyla okunma şekli farklıdır. Burada en önemli ipuçları; kitabın başlığı, alt başlığı, içindekiler, önsöz ve sunuş kısımlarından alınır. Karar verilmesi gereken bir diğer ayrım; kitabın teorik, deskriptif veya pratik, normatif mi olduğudur. Teorik kitaplar, olguları anlamaya dair sorularla ilgilenirken pratik kitaplar, ne yapılmalı ve nasıl yapılır sorularıyla ilgilenir. Teorik ve pratik kitaplar da kendi içinde gruplara ayrılır. Ne kadar isabetli ayrım yapılırsa o kadar faydalı olur, Adler'in deyişiyle, "usta okuyucu ince ayrımların insanıdır."

İlk okumanın ikinci adımı, kitabın iskeletini görmektir. İskeletin filmi çekilebilir, parçalar ve eklemeler gözlemlenebilir.

Okunmaya değer kitaplar bütüncül ve düzenlidir. Okurun görevi bu bütünlüğü kavramaktır. Bunu başaran okur, kitabı tek paragrafta hatta tek cümlede ifade edebilir. İkinci adım, okurun kitabın fikrini özetlemesini gerektirir. Özet kısa, yerinde ve kapsayıcı olmalıdır.

Üçüncü adım, kitabın bütünlüğünü oluşturan düzenin anlaşılması, karmaşıklığın çözülmesidir. İkinci kural doğrultusunda kitabın temel parçalarının bulunmasını takiben parçaların bütün içinde nasıl yerleştirildiklerini, kendi aralarındaki sıraları incelenmesidir. İyi kitaplar mantıklı, açık ve anlaşılır bir yapıya sahiptir. Okur; bağımsız parçaların ilişkilerini, farklarını ve bütünün içindeki işlevlerini keşfetmelidir. Parçalar, kendi bütünlüğü ve karmaşıklığı ile değerlendirilerek alt bölümlere ve fikirlere ulaşabilmelidir. Okurun oluşturduğu bu taslak kitabın bölümleriyle veya yazarın taslağıyla uyum sağlamak zorunda değildir.

İlk okumanın dördüncü ve son adımı; yazarın ilgilendiği, ortaya koyduğu, cevaplarını aradığı soruları bulmaktır. Temel soruyu ve varsa alt soruları tespit etmek, soruların merteye açısından ilişkilerini bulmak ve cevaplanma önceliklerine karar vermek gerekir. Sorular teorik ve pratik olarak ikiye ayrılabilir. Böylece ilk okuma türü olan yapısal çözümlemeci okuma tamamlanır.

İkinci okumanın ilk aşaması terimlerde anlaşmak, belli bir kelimenin herhangi bir bağlamda yazar tarafından ne anlamda kullanıldığını bilmektir. Terimler iletilen bilginin temel ögesidir. İletişimin sağlanması için iki tarafın aynı temeli paylaşması gerekir. İki zihnin tek düşüncede birleşmesi mucizesi ancak hammaddele-

rin ortaklığıyla ve iki tarafın orta noktada buluşmasıyla mümkündür.

Terimler iletişim esnasında, bağlamda vücut bulurlar ve sözlükler terimleri açıklamada ancak bir yere kadar yardımcı olabilir. Terimlerde anlaşmak için öncelikle önemli kelimeleri tespit etmek gerekir. Terimler yazar için önemli kelimelerdir ve özel kullanımları vardır. Terimler, kelimelere günlük anlamlarından fazlasının yüklenmesiyle oluşur.

iyi bir yöntemdir. Kelimenin kullanımına göre aldığı anlamı kavramak için tıpkı sözlükler gibi başka kelimelerden yararlanılır. Bağlamdaki diğer kelimeler yerine oturdukça anlaşılmayan kelimeler de anlam ifade etmeye başlar. Sonuç olarak elimizde birden fazla anlamda kullanılabilen kelimeler ve birden fazla kelimeyle ifade edilebilen anlamlar listesi olur. Bir terime birden fazla kelime denk düşebilir ve kelimeler anlamların kombinasyonu olacak şekilde kullanılabilir.

Önemli kelimeler birden fazla anlamda kullanılabilir. İşaretlenen kelimeler farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılmışsa anlam ilişkileri ve bağlama göre anlam değişiklikleri tespit edilmelidir. Bunu yapmak için kelimelerin somut, soyut, temel, mecaz, özel ve genel ayrımlarını bilmek gerekir. Terimlerin anlamları bulunurken kitaba özgü bir sözlük oluşturur gibi bir sütuna kelime dağarcığını listelemek, diğer sütuna terminolojiyi sıralamak

Terimler anlaşıldıktan sonra ikinci adım olarak yazarın bir konudaki yargısının ifade edildiği önermeleri, öncülleri ve sebepleriyle tespit etmektir. Önermeler kitabın sorularına verilen cevaplardır ve ilk okumada oluşturulan bölümlerde aranır. Önermeleri anlamamanın gerekliliği iddiaları oluşturmalarından gelir. Önermeler basit, bileşik, karmaşık olan bir cümlede veya birden fazla cümlede ifade edilebilir, bir cümlede birden fazla önerme olabilir.

Önermeleri tespit edebilmek cümlelerin iyice anlaşılmasına bağlıdır.

Üçüncü adım cümlelerin bağlantısından temel iddialara ulaşarak iddiaları tespit etmek veya yapılandırmaktır. İddia, öncülünden çıkarıma veya çıkarımdan öncüle düşüncenin hareketidir, yazarın asıl iletmek istediği fikirdir. İddia paragraf halinde ifade edilebilecek, sebep sonuç ilişkisi içinde bir cümle topluluğundan oluşur. İddianın anlaşılması, cümlelerin kendi içinde anlaşılması kadar bağlam içinde diğer cümlelerle ilişkili olarak anlaşılmasını da gerektirir. Yine önemli cümlelerin bulunması ve anlaşılma cümlelerin yardımcıyla parçanın anlaşılması söz konusudur. Burada amaç kelimelerin değil anlamın, bilginin veya düşüncenin kavranmasıdır. İletinin alındığını test etmek için başka kelimelerle ifade etmek, bahsedilen duruma örnek teşkil edecek bir deneyimi hatırlamak veya hayal etmek gibi belirtilere bakılabilir. Okurun aynı iddianın farklı ifadelerini tanıyabilmesi ve aynı kelimelerle kurulan farklı iddiaların ayrımlarını gözetebilmesi gerekir. Okur iddiaları anlamalı ve bilmelidir.

İkinci okumanın son adımı, tüm kitap iyice okunup anlaşıldıktan sonra yazarın belirlediği soruları cevaplama durumunu incelemektir. “Yazar; kendi sorularını cevapladı mı, yeni sorulara ulaştı mı, çözümediği soru varsa bunun farkında mı?” sorularını cevaplayabilen okur, kitabın tamamını anlamış demektir. Kitap kendi sözünü bitirmiş, sıra okurun yargısına gelmiştir.

Üçüncü okuma, okurun söylemesi gereken son sözle ilgilidir. İlk ve en önemli şartı ilk iki okumanın başarıyla tamamlanmış olmasıdır. Okur, bu aşamada yazarın

anlattıklarını değerlendirmeye tabi tutar. Kitabı anlayarak o konuda yazarla aynı seviyeye gelmiş olacağı için okur, onay veya ret kararı verebilir. Bu iletişimden yazarın amacı okuru ikna etmek, okurun amacı bilgi edinmek olduğu için okurun bir fikir oluşturma, cevap verme sorumluluğu vardır. Okurun özgür düşüncesiyle seçeceği taraf tamamen kendi sorumluluğundadır. Bütünüyle anlaşılma, eksikliği ve yanlışlığı bulunmayan iddialar kabul edilir fakat okur tarafından da temellendirilmesi beklenir.

Eleştiri sadece menfi olmak durumunda değildir, ancak aleyhte eleştirinin adabını gözetmek özellikle önemlidir. Okumadan beklenen fayda bilgi edinmektir, kendini savunma imkanı olmayan yazar karşısında tartışma kazanmak değil. Ayrıca okur anlaşmazlıkların çözülebileceğinin farkında olmalıdır. Anlaşmazlıkların kaynağı yanlış anlaşılma, sorun görünüşten ibaret ve yanlışın düzeltilmesiyle çözülebilir. Ancak bilgi eksikliğinden veya yanlışından kaynaklanması durumunda gerçek bir anlaşmazlıktan bahsedilebilir. Bu durumda çözüm, öğrenmedir. Bu iki hata yazar da olabileceği kadar okurda da olabilir. Okur, kitaba önyargısız yaklaşmalı, doğru bilgiye ulaşmayı hedeflemeli, kendi fikrini değiştirmeye hazır olmalıdır. Tartışmanın sonunda hâlâ ikna olmadıysa, kendi iddiasını temellendirebilmelidir. Bu durumda, yazara karşı çıkmanın dört sebebi olabilir; Yazarın bilgi eksikliği, bilgi yanlışlığı, mantık hatası veya meseleyi tümüyle ele alamaması.

SON OLARAK

Kişinin; her türünün kendi uzmanından öğrenildiği ve kavrayışın geliştirildiği bu büyük kitaplar okuluna girmesi için ih-

tiyacı olan şey; istek ve gayrettir. Okulun başarılı bir öğrencisi olabilmek için iyi okuma alışkanlığına sahip olunması gerekir. İhtiyaç duyulan becerilerde ustalaşma, kaba bir şekilde resmettiğimiz kuralların anlaşılmasına ve dikkatle uygulanmasına bağlıdır. Kitapları iyi okumanın yolu, her okumada daha iyi okumaya çalışmak ve ayık bir bilinçle okumaktır. İyi bir okur olmak, zihni özgürleştirdiği ve başka erdemlere sahip olmayı mümkün kıldığı için önemlidir; ancak etkisi sadece bunlarla sınırlı kalmaz. Unutmamak gerekir ki, bilgi, beceri ve sanatlar; keşfedilen bilginin tekrarını yapan ikincil öğretmenlerden ve beceri kazanımında size yardım edemeyen ölü öğretmenlerden, örneğin bu yazıdan öğrenilmemelidir. ■

Prof. Dr. Bedri Gencer:

“Hikmetin Kalbi Tekkede Atar”

□ Hocam, müsaadenizle usûlden başlayarak esasa gelmek istiyorum. Yazı ve konuşmalarınızda “Türkiye’de kültür hayatından değil cılızlığından, varlığından bile söz edilemez.” diyorsunuz. Abartılı gibi görünen bu tespitinizi açabilir misiniz?

Paradoksal bir şekilde kültür hayatımızın krizi, bizzat “kültür” kavramından başlıyor. Kültür, genelde hikmet, özelde sünnet denen şeyin yerini alan seküler bir kavramdır. Buna göre kültür hayatından kasdım, bilginin dolaşım ve paylaşım ortamıdır. Din yolu sünnet, sünnet yolu tasavvuf ise tekke, kültür hayatının kalbinin attığı kurum olarak belirir. Aslında âlim, varisi olduğu Peygamber gibi dinin şeriat, tarikat, marifet ve hakikat denen dört boyutunda da tek mercidir. Ancak zamanla “öğretimin konusu hadis=ilim, metodu ders, öznesi âlim, kurumu medrese, eğitimin konusu sünnet=amel, metodu sohbet, öznesi şeyh, kurumu tekke” şeklinde öğretim ile eğitimin konuları, metotları, mekânları ve özneleri arasında bir işbölümü ortaya çıkmıştır. Ancak ilim (şeriat=hadis), amel (tarikat=sünnet)de içkin, din sünnetten

Horanta’nın bu sayısında röportaj için Genç Düşünce Platformu Mezunlar Kademesi olarak “Malumattan Hikmete” başlıklı 12 haftalık bir program çerçevesinde birlikte olmaktan onur duyduğumuz Prof. Dr. Bedri Gencer Hoca’nın kapısını çaldık. İlmî derinliği kadar tevazuu ile de güzide bir insan olarak takdir toplayan hocamızla 2008 yılında yayınlanan abidevî eseri İslâm’da Modernleşme, 1839-1939 vesilesiyle bir röportaj yaptık. Bizi kırmayarak yoğunluğu içinde zaman ayıran hocamıza şükranlarımızı arz ediyoruz.

ibaret olduğu için şeyh/tekke, âlim/medresenin işlevini ikame edebilir. Zamanla medrese, din=hadis öğretimini üstlenen ders kurumu olarak ayrılmışsa da, Gümüşhânevî’nin Fatma Sultan Câmîi’nde yaptığı gibi yakın zamanlara kadar tekke, zikir, ders ve sohbet işlevlerini birleştiren ana kültür müessesesi olmaya devam etmiştir.

Ahmed Cevdet Paşa’nın Tezâkir’de anlattığı gibi, XIX. asra baktığımızda da Kuşadalı İbrahim, Murad Molla ve Ahmed Ziyâeddîn Gümüşhânevî gibi Halvetî ve Nakşibendî şeyhlerinin konak ve tekkelerinin kültür hayatının nabzının attığı birer sivil akademi olarak işlediklerini görürüz. Gümüşhânevî hazretlerinin açtığı çığırı izleyen Abdülaziz Bekkine, Zahid

Kotku ve Esad Coşan gibi âlimlerin rehberlik ettiği İskenderpaşa, Cumhuriyet devrinde de ilmin paylaşılacağı sahih kültür hayatının kalbi olmaya devam etmiştir. Bu âcizin ilk yazısı da 1986 yılında rahmetli Esad Coşan’ın talebelerince yayınlanan İlim ve Sanat dergisinde çıkmıştı. Bu dergi, fakir yanında bildiğim kadarıyla Ahmet Davutoğlu, Yusuf Kaplan gibi günümüzün önemli aydınlarının ilk makalelerinin ve ayrıca Nabi Avcı, İlhan Kutluer gibi isimlerin de ilk akademik makalelerinin çıktığı öncü bir dergiydi. Ancak maalesef bilahare Esad Coşan Hoca’yı hicret mecburiyetinde bırakan meş’um 28 Şubat darbesinin gelmesi, sahih bir epistemik cemaat, kültür ortamı oluşturma potansiyeli taşıyan İskenderpaşa

cemaatini olumsuz etkilemiş, İlim ve Sanat dergisiyle birlikte diğer faaliyetler de sekteye uğramıştır. Ondandan sonra belli vakıf veya matbuat organları etrafında gelişen kurum-sallaşmanın da sağlıklı bir kültür ortamı oluşturamadığı, bunların geliştikçe birer iktidar odağına dönüştüğü görülmüştür.

Tekke ve hikmete dayanmayan bir kültürel gelişimin kaçınılmaz sonucu, kibir ve iktidar eğilimiyle kendini gösteren bir yozlaşmadır. Zira ilim medresede alınır, tekkede hazm edilerek hikmete dönüştürülür. Ancak medrese/tekke işbirliğiyle hikmete dayalı bir dünyayı kuracak "İlimde iddia, amelde tevazu" düsturu hayata geçer. Günümüzde olduğu gibi tekke ve hikmete dayanmayan bir kültür hayatında ise bu formül "İlimde tevazu, amelde kibir" olarak tersine döner; ilim, yaşanacak ve paylaşılacak değil, sahiplenilecek ve kullanılacak bir şey olarak görülmeye başlar. "Yedi derviş bir kilime sığmış, iki sultan (aydın) yedi iklime sığamamış" sözünün de belirttiği gibi. Hâlbuki iblis örneğinde olduğu gibi kibrin bulaştığı bir ilim, sahibini dünyada da ahirette de perişan eder. Büyük velî Abdülaziz Bekkine hazretlerinin "Bana kâfiri getirin, kibirliyi getirmeyin, çünkü kibirli şeytana satılmış kişi demektir." sözü, bu bakımdan çarpıcıdır.

Tekke ve hikmet eksenli olmayan bir kültür hayatında ilim ferdi olarak kibir, kolektif olarak iktidar vesilesine dönüşür. Resmen aynı inancı paylaşan insanların kültür hayatı bile, hasbî değil, hesabî ahbap-çavuş ilişkilerine dayanır. Seçkinlerimiz, hikmeti yayacak "adam yetiştirme" yerine nüfuz dairelerini genişletecek "adam tutma"ya mesailerini taksif ederler. Bunun sonucunda dar anlamda "bizden" değilse ortak Müslüman kimliğine sahip birinin çalışması bile ne kadar önemli de olsa görmezlikten gelinir. Bugün akademisyen ve aydınlarımızın Türkiye içinde genelde ahbap oldukları kişilerin çalışmalarını/-a tanıtım ve gönderme yapmaları, bunun bir göstergesi-

dir. Ahbap olmadıkları için potansiyel ötekileri olarak gördükleri bir meslektaşlarının eserine, velev bir konuda ilk aklı gelen çalışma olsun, atıf yapmaktan kaçınırlar. Böyle bir insafli tutumu bindikleri dalı kesmek olarak görürler.

Hâlbuki tekke/hikmet kültürü, değil "kendilerinden olmayan", "kendilerine karşı" birinin emeğine bile adaleti öngören insaf ahlakını kazandırır. Ahmed Cevdet Paşa'nın kızı Fatma Âliye Hanım'ın kitabında aktardığı gibi, o devirde Hâfız Seyyid Efendi, şirk

Tekke ve hikmete dayanmayan bir kültürel gelişimin kaçınılmaz sonucu, kibir ve iktidar eğilimiyle kendini gösteren bir yozlaşmadır. Zira ilim medresede alınır, tekkede hazm edilerek hikmete dönüştürülür. Ancak medrese/tekke işbirliğiyle hikmete dayalı bir dünyayı kuracak "İlimde iddia, amelde tevazu" düsturu hayata geçer. Günümüzde olduğu gibi tekke ve hikmete dayanmayan bir kültür hayatında ise bu formül "İlimde tevazu, amelde kibir" olarak tersine döner; ilim, yaşanacak ve paylaşılacak değil, sahiplenilecek ve kullanılacak bir şey olarak görülmeye başlar.

gördüğü rabıttan dolayı Murad Molla Şeyhi'ni sapık diye kötülemiş. Buna karşı Şeyh Murad Efendi, bir derse başlayacağına fakir olduğu için alamadığı kitabı temin ederek Hafız Seyyid Efendi'ye gönderirmiş. Cevdet Paşa, Şeyh Murad Efendi'nin bu alicenaplığını anarak hayıflanmış: "Fatih semtinde o vakit ilim ve maarife dair mevzular konuşulduğu sırada böyle bâtin ve zâhir mücadeleleri eksik olmazdı. Şimdi ne o var, ne bu var! O zevâtın tamamı, 'âlem-i bahs ü cedeli terk ettiler. Hepsi yerlerini boş koyup gittiler. Keşke bir Murad Molla Şeyhi olaydı da onu kötüleyecek bir de Hafız Seyyid bulunaydı." (Fatma Âliye Hanım, Ahmet Cevdet Paşa ve Zamanı, İstanbul: Bedir, 1995, s.36). Paşa, o zaman için böyle hayıflanıyorsa ya biz bugünkü durum için ne yapalım!

□ Hocam, anlaşılan yaranıza dokunduk: "Bir dokun, bin âh işit" gibi oldu konuşmamız! Açıklamanızdan hikmetin kaybindan kaynaklanan kültür hayatının çoraklığından dolayı çalışmanızın yeterince karşılığını bulamadığı anlaşılıyor.

Doğru, yalnız bu benim şahsî değil, kolektif yaramız. Bu ülkede Ali Yakup Cenkçiler gibi mübarek insanların "asrın Gazâlî'si" olarak tanımladığı Mustafa Sabri ve Zahid Kevserî gibi âlimlerin, hatta Namık Kemal, Ali Süavi, Ziya Gökalp gibi isimlerin eserlerinin değeri bile henüz bilinebilmiş değildir ki bizim gibi bir âcizinkinin bilinsin. Bize düşen, kâinatta hiçbir şeyin kayb olmadığı, her emeğin er-geç karşılığını bulacağı inancıyla, "iyilik yap denize at, balık bilmezse halık bilir" anlayışıyla hasbî ve mütemadî olarak çalışmaktır. İskenderpaşa cemaatinden dostlarımızla İlim ve Sanat dergisinin yeniden yayını ihtimali hakkında konuştuğumda artık o dergiyi doğuran devrin geçtiğini, ona vücut veren şevkin kalmadığını gördüm. O yüzden İlim ve Sanat gibi öncü dergilerin kapanmasına yol açan İskenderpaşa'nın mihnetinden sonra herhangi bir grubun adamı olmak, ahbap-çavuş ilişkilerine

Çağdaş Müslüman aydınların yanışı, hikmetin Hegel gibi objektif olarak keşf edilerek insanlığa armağan edilecek bir şey olduğunu sanmalarıdır. Bugün bazıları, hikmeti sinekaydı tıraş ve kot pantolonla, elde kolayla, "derin düşünüm ve teemmül, refleksiyon ve meditasyon"la keşf edilecek ve sosyal medya üzerinden yayılacak bir şey zannediyorlar.

girmek yerine, "Hak talebi garipliktir." dusterunca yalnızlığı göze alarak bildiğim doğru yolda yürümeyi seçtim. Bizim entelektüel camiada olduğu gibi hesabî (formel, sosyetik) ilişkilerden nefret eden, âcizane gönü hep hasbî, samimi ilişkilerden yana olan, insanlara resmî makamına değil, zâtî kıymetine göre davranan bir kişi olduğumu Rabbim ve yakından tanıyanlar bilir. Uzleti bazen teva-zu maskesi altında sırttan kibirle karşılaşmaya tercih ederim.

□ Özellikle sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla bugün dil, büyük oranda mekanik bir iletişim aracına indirgenmiş, içi boşalmış durumda. Hâlbuki sizin çalışmalarınıza baktığımızda Türkçe'yi büyük bir ustalıkla, hem sağlam, hem güzel bir şekilde kullandığınızı, dilin basit bir iletişim aracı olmanın ötesinde düşünmenin kalitesini yansıttığını görüyoruz. Bu kadar ağır konuları bu kadar akıcı bir üslupla anlatmanın sırrı nedir?

Estağfirullah. Henüz tam keşf edilememiş olsa da dinin şeriat, tarikat, marifet ve hakikat denen dört boyutunun da kendine özgü bir dili vardır. Özelde şeriat=hadis denen ilmin dili ibaredir ki, sırası değişik aynı harflerden oluşan ibare ('-b-r) ile Arabî ('-r-b) kelimeleri arasındaki iştikakta olduğu gibi, bu dünyada en net Arapça'da görülür. Bu bakımdan hep vurguladığımız gibi, dinî, içtimâî veya tabîî ilimler, hangi alandan olursa olsun Arapça bilmeyen birinin ilmi olamaz. Millet kültürle, kültür dille yapılır; dil, kültürün kabıdır. Dil kültürün, dolayısıyla bilgi/düşüncenin kabı olduğuna göre dilin kalitesi, düşüncenin kalitesine bağlıdır. Batılılaşma projesi altında kültür mühendisliğiyle dil mühendisliğinin birbirine

paralel seyr ettiği Türkiye, kültür ve dili kapsayan ortak bir sefalet noktasına erişmiş, adeta dibe vurmuştur. Bugün değil sıradan veya tahsilli insanlar, akademisyenler arasında bile düzgün bir Türkçe cümle kurabilen kalmamış gibidir. Basından "Âkil insanlar heyeti" ifadesini duydukça güleyim mi, ağlayayım mı diye düşünürüm. Arapça kökenli "âkil" kelimesi "yiyen" demektir; burada kasd edilen "âkil=akıllı"dır. Daha kendi vasfını doğru ifade edemeyen bir kitleden ne beklenir?

Âcizane çok küçük yaşta beri dili düzgün öğrenme ve kullanmaya çalışmışımdır. Düşünce ve dilimin gelişimi üzerinde başlıca iki âlimin etkili olduğunu söyleyebilirim: Ömer Nasuhi ile Ahmed Naim. İmam-Hatip Lisesi ortaokul yıllarında henüz 14-15 yaşlarında bu âlimlerin eserlerini yoğun olarak okudum. Dilin sağlam ve güzel olarak ayırdığınız özellikleri arasındaki nüansa nazaran birincisini Ahmed Naim'den, ikincisini Ömer Nasuhi'den aldığımı söyleyebilirim. Henüz 14-15 yaşındayken Ahmed Naim merhumun Sahih-i Buhârî Tercümesi Tecrid-i Sarih'in başındaki 500 sayfalık ağır usûl-i hadis mukaddimesini satır satır okumuştum. Merhum, dili bir kuyumcu titizliğiyle, matematikçi sağlamlığıyla kullanan, kelime ve terimleri muhkem bir bina örecesine yerli yerine koyan eşsiz bir insan.

Babasını çocuk yaşta kayb eden merhum Bilmen, yirmi yaşlarında Erzurum'dayken yazdığı halde ancak vefatından dört yıl sonra yayınlanan İki Şukûfe-i Taaşşuk (İstanbul: Bilmen, 1975) adlı küçük romanında, roman kahramanının şahsında kendi acısını anlatır. Bir medrese talebesinin oldukça genç bir yaşta edebî bir iddiadan uzak olarak yazdığı

romandaki üslubun güzelliği dikkat çekicidir. Merhumun eserlerindeki üslup, bariz bir nezahet ve letafete sahiptir. Gene aynı yaşlarda onun Büyük Tefsir Tarihi ve diğer eserlerini dikkatle okumuştum. Bu iki büyük âlim, birbirine bağlı dil ve düşüncemin gelişimi üzerinde çok etkili olmuştur. Özellikle bana ilim ve ihlasın timsali gelen, eskilerin tabiriyle "bakı-yetü's-selef" bir âlim olan Ahmed Naim merhumdan çok etkilenmişimdir. Rabbim, bu mübarek insanlarla cennetinde buluştursun.

□ Âmin. Çalışmalarınızda büyük çoğunluğu yabancı dilde kaynakları kullanmanızdan da anlaşılacağı gibi, İngilizce ve Arapça'ya vukufunuz, anadilimize vukufunuza bağlı diyebilir miyiz?

Diyebiliriz, zira öğrendiğimiz diğer ikinci dillerin temeli anadildir. Dolayısıyla bugün Türkiye'de çok sözü edilen yabancı dil krizinin altında anadil krizi yatmaktadır. Bu yüzden yabancı dile vukuf derecesinin anadilde vukuf derecesine bağlı olduğu gerçeğine binaen ben, yabancı dili nasıl öğrenebileceklerini soran gençlere önce Türkçe öğrenmeyi tavsiye ediyorum. Gerçekten ülkemizde akademisyenlerin yabancı dilde yayın yapma kusurlarından bahs edilirken anadillerinde yayın kusurları gözardı edilmektedir. Bugün akademisyenlerin Türkçe yayınlarının redaksiyondan geçtiğini duyuyoruz. Tercümelerin geçmesi anlaşılabilir, ancak telif çalışmalarının redaksiyondan geçmesi anlaşılabilir değildir; zira başka dillerde de karşılığı bulunan "Üslûb-i beyan, aynıyle insan" sözünün de belirttiği gibi ana dildeki üslup, insanın düşünce ve kişiliğini yansıtır.

□ Bu vesileyle soralım hocam. Eserde gördüğümüz devâsâ bibliyografyanın büyük bir kısmı yabancı yayınlardan oluşuyor. Bu, bir tercih mi, yoksa zorunluluk mu?

Elbette zorunluluk. Çalışmamız temelde Batı ile Doğu arasında mukayeseli bir modernleşme incelemesi olduğu için kavramların vücut

bulduğu iki dünyaya ait doğrudan, birincil kaynaklara atıf yapmaya özen gösterdik.

□ Parçalanmanın modernliğin temel karakteri olduğu yaygın bir kabul. Kitabınızda modernleşmenin getirdiği krizden çıkmak için geleneğin yeniden keşfine ihtiyaç olduğunu, fakat aşırı uzmanlaşma ve bölünmelerin sonucunda artık geleneğe vukuf imkânının kalmadığını söylüyorsunuz. Bu tespit, Batılı toplumlara mı inhisar ediyor, yoksa İslam toplumlarını da kapsıyor mu?

Bu tespit, Doğusuyla Batısıyla her yeri etkileyen evrensel bir gerçeğin ifadesidir. Aşırı uzmanlaşma ve bölünme, geleneğe vukuf imkânını yok eden tâlî bir faktör sayılabilir. Problem, daha derindir. Asıl problem, modernleşme denen hayat tarzındaki nitel değişimin sekülerleşme denen düşünce tarzındaki nitel değişime, geleneğe yabancılaşmaya yol açması, yaygın deyimle, inandıkları gibi yaşamayanların yaşadıkları gibi inanır hâle gelmesidir. İnsanların sünnete dayalı fitrî bir hayat tarzından giderek uzaklaşması, onları hikmete ve ona bağlı tüm kavramlara yabancılaştırmıştır.

□ Bu noktayı biraz daha açabilir miyiz?

O zaman dinin mantığına eğilerek meseleyi biraz daha derinden ele alalım. Din, nizam (düstur ve durum) ile intizam (ilişki ve süreç) olarak iki ana kısma ayrılır. Nizam olarak “şeriat, millet ve din” kelimelerine “zât haysiyetiyle aynı, itibar haysiyetiyle farklı” denir. Allah’ın emrine, Allah’ın buyurması itibarıyla şeriat, peygamberin bildirmesi itibarıyla millet, kulların uyması itibarıyla din denir. İntizam olarak din de “ticaret, ziraat ve sefer” olarak üçe ayrılır. Din, Rab/Kul ilişkisi bakımından ticaret, Dünya/Kul ilişkisi, beşerî ihtiyaçları karşılama işlevi bakımından ziraat (Dünya, ahiretin tarlasıdır), Dünya/Ahiret ilişkisi bakımından sefer demektir. Dünyadan ahirete, mebdeden meada uzanan bir sefer olarak din, peygamberin izinden

(eser) gitmek demektir. “(Sâmirî de) dedi ki: Onların görmediklerini ben gördüm. O yüzden peygamberin izinden bir avuç (toprak) alıp onu attım. Bunu bana nefsim öylece hoş göstermiş oldu.” (Tâhâ, 20/96) âyetinde olduğu gibi. Bu bakımdan dinde eser=hadis, peygamberin ayak izi olarak ilim, sünnet ise peygamberin ayak izinin kalıbı olarak amel anlamına gelir. Bu anlamda sünnet, suret ile siret olarak iki kısımdan oluşur; suret sireti, o da vuslatı belirler. Demek ki sakalı, sarığı, cübbesiyle Seyyidü’l-‘Âlemîn ‘aleyhi’s-salâtu ve’s-selâmın suretinde olmayan onun siretinde olamaz, onun gibi düşünemez, duyamaz, onun siretinde olmayan ise maksadına ulaşamaz. Öyle ki Almanya’da Mu’tezile külliyatını araştıran uzmanlar grubunun empati yapabilmesi için Mu’tezile alimlerinin yaşadığı klasik ortama benzer bir ortama, onların soluduğu havaya sokulduğunu duymuştum.

İslâm tarihi boyunca tartışma, çağımızda olduğu gibi İslâm’da tasavvufun varlığı veya yokluğu değil, “hangi tasavvuf” sorusunun etrafında dönmüştür. Yani mesele, en uygun tasavvuf anlayışının çağa tercümesi olmuştur.

□ Hocam müthiş gerçekten, verdiğiniz dinin bu en temel kavramlarının tariflerini ben şahsen hiçbir yerde okumadım, duymadım. Gerçekten okulumuzda yürüttüğünüz 12 haftalık seminer programında öğrencilerimiz de şahit oldu, neredeyse bildiğimiz tüm kavramların hiçbir yerde bulunmayan aslı anlamlarını keşif ediyorsunuz. İslâm’da Modernleşme, 1839-1939 eserinizde de yoğun bir kavramsal inşâ ve ircâ gayreti göze çarpıyor. Düşünüşümüzün yapıtaşlarını oluşturan din, ilim, şeriat, sünnet, hikmet, fıkıh, tasavvuf, ümmet, seküler, medeniyet, anayasa, tüketim gibi bütün Doğulu ve Batılı kavramların aslı anlamlarını keşif girişiminizden dolayı sizi bu neslin “muallim-i evvel”i sayanlar var. Bu kavramların hiçbir yerde olmayan tariflerini nereden alıyorsunuz?

(Gülerek) Meslek sırrı! İşin esprisi bir tarafa, bu konuda iki âyetin anlamını kavramamız yeterlidir: “Allah’tan korkun ki Allah size öğretsin. (Bakara, 2/282) (...) Bizim yolumuzda cihad edenleri elbette yollarımıza hidayet edeceğiz (Ankebût, 29/69).” Yanlış anlaşılmasın, biz bununla sûfilerin kasd ettiği türden bir makama çıktığımızı îmâ ediyor değiliz. Bu âyetler, kesb/vehb diyalektiğince her müminin cehdi ve kesbi nisbetinde erişeceği ilahî fazl ve hidayete işaret eder. Gerçekten bugün Doğulu, Batılı, geleneksel, modern birçok kavram, aslı bilinmeden kullanılmaktadır. Çalışmamızı okuyan bazıları, bizim kavramlara yeni anlamlar yüklediğimizi san-

maktadırlar. Hâlbuki “Lügate yığıtlık olmaz” sözünün fehvâsınca bizim yaptığımız, “vaz’ı cedid” değil, “keşf-i kadim”dir; kavramlara yeni, keyfî anlamlar vermek değil, unutulmuş aslî anlamlarını keşf etmek, hatırlatmaktan ibarettir. Modern hayat tarzının etkisiyle kavramların aslî anlamlarını unutmuş, onlara o kadar yabancı hâle gelmişiz ki bize yeni ve yadırgatıcı geliyor.

Din, Rab/Kul ilişkisi bakımından ticaret, Dünya/Kul ilişkisi, beşerî ihtiyaçları karşılama işlevi bakımından ziraat (Dünya, ahiretin tarlasıdır), Dünya/Ahiret ilişkisi bakımından sefer demektir.

İslâm dünyasının modernleşme süreciyle ilgili çalışmaların yetersizliği, bizi çalışmamızda aynı anda birden fazla işi üstlenmek zorunda bıraktı. Bunu kısaca terminolojik ve metodolojik yeniden inşâ teşebbüsü olarak ifade edebilirim. Çalışmamızın ana konusu olarak modernleşmeyi aslıdan uzaklaşma, arızileşme olarak tanımlayabiliriz. Malum, diyalektik olarak aslî bilinmeden arızî bilinmez. Modernliğin geleneksel dildeki karşılığı bid’at, sünnetin zıddı olduğundan sünnet bilinmeden bid’at bilinemez. Hâlbuki çağımızda sünnet, dar ve kısır bir anlama indirgenmiş durumdadır. Metodolojik olarak da benzer bir külfete girmek

durumunda kaldık. Bugün Batılı ve Doğulu sosyal bilimsel literatürdeki devâsâ üretime rağmen modernleşme/sekülerleşme, gelenekselcilik/muhafazakârlık gibi temel bazı kavram çiftleri arasında bile net bir ayırım bulmak zordur. Bu yüzden elde atıf yapacağımız literatürün olmadığı konularda aynı anda hem teorileştirme, hem tahlil, hem arkaplan (araç), hem önplanın (amaç) tasviri zarureti, tabiatıyla eserin hacmini büyütüştür.

❑ Kitapta asıl incelemenin arkaplanı olarak işlenen önemli konulardan biri de muhtemelen Batı ve İslâm dünyası içindeki farklı din anlayışlarının yatay ve dikey olarak oldukça karmaşık etkileşim tarzı. Bu fasılda Arap, İran ve Türk olmak üzere tarihte belli başlı üç İslam yorumu geliştirildiği hâlde Batı’nın özellikle Türk İslam yorumunu ötekileştirdiğini ifade ediyorsunuz. Bunu nasıl okumalı?

Zamanla belli dinler, bayraktarlığını üstlenen belli milletlerle özdeş hâle gelir. Ortaçağlarda Batı için Müslüman, “Doğulu Arap” anlamına gelen Saraken idi. 1453’ten sonra Batı için Müslüman Türk oldu. Protestanlık, Batı’da sekülerleşme sürecinin sonunda “medeniyet olarak Hıristiyanlık” anlayışının bayraktarı olarak çıktıktan sonra “din olarak Hıristiyanlığı” temsil eden Katolikliği olduğu gibi, “din olarak İslâmı” temsil eden Türklüğü de “mâni’-i terakki” olarak ötekileştirdi. William Muir gibi İngiliz oryantalistlerin Arap hilafeti tezi Osmanlı Devletini yıkmaya yararken Fransız oryantizminin Arap

medeniyeti görüşü İslâm kültür tarihinden Türklüğün dışlandığı oryantizmin temelini oluşturdu. Oryantalizmin dayandığı paradigma, Bağdat-Nişabur-Kurtuba eksenli klasik Arap İslâm yorumudur. Buradaki kayıp halka, Semerkand-Konya-İstanbul eksenli Türk İslâm yorumudur. Yakın zamanlara kadar bu gerçeği ne Batılı, ne de Edward Said gibi Arap aydınlar fark edebilmiştir.

❑ Çalışmalarınızda sürekli vurguladığınız hikmet ile sünnet arasında nasıl bir irtibat var?

Lokman ‘aleyhi’s-selâma atf edilen bir söz vardır: “Edebi edepsizden, hikmeti âmâdan öğrendim.” diye. Modernleşme ve sekülerleşmenin insanlığa neyi kayb ettirdiğini öğrenme saiki, beni de sünnet ve hikmeti keşif arayışına sevk etmiştir. Aynı anlama gelen sünnet ile hikmet kavramları arasında umum/husus farklılığı vardır. Sünnet, daha ziyade dinin amel boyutuna taalluk ederken, hikmet ilim ile amel boyutlarını kapsar. Buna göre modernleşme sünnetten, sekülerleşme ise hikmetten uzaklaşma olarak düşünülebilir. Türkçe’de medeniyet denen medenileşme (civilization), modernleşme ile sekülerleşmenin birleştiği hayat ve düşünce tarzındaki nitel değişim olarak alındığında hikmetin zıddı olarak görülebilir.

İnsan dünyayı zıtlarıyla kavramaya alışmıştır; en geniş ve merkezî ontolojik kavram olduğu içindir ki hikmeti zıddıyla tanımak zordur. Buna karşılık sünnetin zıddının bid’at olduğu açıktır. Buna göre sünnet, “hikmet” denen geleneksel-fitrî hayat tarzının, bid’at ise “medeniyet” denen modern-gayr-i fitrî hayat tarzının ifadesi olarak alınabilir. Bu durumda Müslüman aydınlar, medeniyeti iki şıkla savunacaklardır; ya sünnet, ya bid’at-ı hasene olarak ki her ikisi de çıkmaz yoldur. Müslümanlar zımnen veya sarahaten medeniyeti sünnet olarak savunduklarında dinlerini inkâr etmiş olacaklardır. Zira Arapça’da müceddidin (dini yenileyen) karşılığı olarak “muhyi’d-dîn” ile “muhyi’s-sünne” deyimlerinin birbirinin ye-

rine kullanılmasının gösterdiği gibi, mutlak olarak kullanıldığında din, sünnet anlamına gelir. Medeniyet, Temim-i Dârî radiyallâhü 'anhın Mecid-i Nebevî'yi aydınlatmak üzere Şam'dan getirdiği kandil örneğindeki gibi bid'at-ı hasene olarak düşünüldüğünde de küll olan sünnetin yerini alamayacak bir cüz olarak belirir.

Müslümanların bu medeniyet takıntısı, onları sünnete olduğu gibi hikmete de yabancılaştırmıştır. Hikmet, ilim ile amelin izdivacı, insanın özüyle sözünün tetabukudur. Bu anlayışa göre hadiste bildirildiği gibi, insan bildikleriyle amel ederse Allah onu bilmediği şeylerin ilmine vâris kılar. Çağdaş Müslüman aydınların yanışı, hikmetin Hegel gibi objektif olarak keşf edilerek insanlığa armağan edilecek bir şey olduğunu sanmalarıdır. Bugün bazıları, hikmeti sinekkaydı tıraş ve kot pantolonla, elde kolayla, "derin düşünüm ve teemmül, refleksiyon ve meditasyon"la keşf edilecek ve sosyal medya üzerinden yayılacak bir şey zannediyorlar. Sosyal medyanın doğası tam da hikmetin zıddıdır. Sosyal medyayla hızlandırılan modern hayat, mütemadiyen "durmak yok, yola devam" der. Hâlbuki fitrata göre tevakkuf olmadan vukuf, vukuf olmadan nüfuz, nüfuz olmadan firaset, firaset olmadan

hikmet olmaz. Hikmet, entelektüel bir keşif konusu değil, fitrî bir hayat tarzıyla husule gelecek, tecelli edecek bir nurdur. Buna göre hikmete/fitrata aykırı düşen, örneğin sakalsız birinin, "Sakalımız yok ki sözümüz dinlensin." sözünün de belirttiği gibi, kelamı bile dinlemez, hatta "es-Selâmü kablê'l-keâm" sözünde olduğu gibi, selam bile verilmezmiş. Gene kadim hikemî anlayışa göre az yemek hikmetin başı sa-

yıldığı için fazla kilolu bir kişide hikmet aranmazmış. Peygamber veya sahabe sözü olarak rivayet edilen "البَطْنَةُ تَذْهَبُ الْفِطْنَةَ" (Göbeklilik, fetaneti giderir) sözünün belirttiği gibi.

□ Hocam, çalışma ve konuşmalarınızda sünnetle birlikte tasavvufa ciddi bir vurgu var. Özellikle Gazâlî sonrasında tasavvufun tecdidin merkezine geçtiğini ifade ediyorsunuz. Çağımızda tasavvufun yeniden böyle bir işlev görmesi mümkün mü?

Çalışmalarım ilerledikçe tasavvufun İslâm'ın özü olduğu sonucuna vardım. Dolayısıyla Gazâlî sonrasında değil, tâ baştan beri bütün İslâm tarihi boyunca tasavvuf, İslâm düşüncesinin ve tecdidin merkezinde olmuştur. Din yolu sünnet, sünnet yolu da tasavvuttur. Burada sünnet, nebevî dindarlık kalıbı, tasavvuf ise dindarlık kalıbının disiplindir. Hikmet kavramı ise sünnet ve tasavvufun her ikisini de ifade eder. Nasıl nebevî dindarlık kalıbı, bizzat din olarak sünnetin alternatifi olamazsa tasavvufun da olamaz. İslâm tarihi boyunca tartışma, çağımızda olduğu gibi İslâm'da tasavvufun varlığı veya yokluğu değil, "hangi tasavvuf" sorusunun etrafında dönmüştür. Yani mesele, en uygun tasavvuf anlayışının çağa

tercümesi olmuştur. Örneğin XIX. asırda Suriye'de Cemâleddîn Kâsımî (1866-1914), tasavvufu selefî tarzda tadil ederek modern çağda cihadın kanalı kılmıştır. Gene bu asırda Kuşadalı İbrahim Halvetî (1774-1847), tasavvufun yozlaşmış tekke ortamı ve merasiminden kurtarılması gerektiğini savunmuştu. Tekke, zaviye ve türbelerin kapatıldığı Cumhuriyet devrinde de Gümüşhânevî mektebinden Abdülaziz Bekkine ve Zahid Kotku gibi şeyhler, tekke dışında evlerinde tasavvufi irşadi sürdürmüşlerdi. Yani tasavvufun sivilleştirilmesi, icabında onun tekke formalitesinden kurtarılması demektir; sünneti öğretecek tarikat disiplininden değil. İctimaî dönüşüm ahlakî dönüşümle, bu da ancak tasavvufla mümkündür. Selefilik adına radikalizm ve aşırılıklarla geçen hüsrân yıllarından sonra bugün Cezayir'den Sudan'a, Moritanya'dan Lübnan'a, Hasan Turabî'den Malik Bedrî'ye, Muhammed Muhtar Şankitî'den Abdunnasır Cibrî'ye bütün Müslüman liderlerin "Tasavvuf ruhuna dönmeden ümmet ayağa kalkamaz" demesi boşuna değildir:

(http://www.timeturk.com/tr/2010/03/22/malik-bedri-islamcilar-tasavvufa-yonelmeli.html#.VVAzQ_ntmko,

<http://www.timeturk.com/tr/2010/11/23/islamcilar-bu-roportaji-cok-tartisacak.html#.VVAzdfntmko>, <http://www.timeturk.com/tr/2008/05/23/turabi-tasavvufu-yeniden-dusunmeliyiz.html#.VVA2xPntmko>,

<http://www.dunya.bulteni.net/?aType=haber&ArticleID=180026>).

Dolayısıyla tasavvuf, icabında ismini, zemini, şeklini değiştirir, fakat özsel peygamberî işlevini görmekten kesilmez.

□ Hocam bu bereketli röportaj için çok teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim. Rabbim cümlemizi 'ilm-i nâfi' ve 'amel-i sâlih yolunda muvaffak eylesin. ■

Gıcırta

Duymuştu kapının açıldığını. Battaniyesine sıkıca sarılmış bekliyordu gelecek olanı. En ufak bir ışık yoktu odada. Saatin kaç olduğuyla ilgili hiçbir fikri yoktu. Üşüyordu ve uyuyamayışına aldırıyordu çok da. Kapıdan kimse girmemişmiydi acaba. Gıcırdayalı çok olmuştu ama herhangi bir ayak sesi işitmemişti. Belkide duvar saatinin gürültülü tiktakları engel olmuştu kapı gıcirtısından sonrasına. Umarsız biriydi esasen ama böyle küçük şeyler kafasını meşgul ederdi hep. Kapılar sık sık gıcirdardı oysa çok umursanacak bir şey değildi bu. Umursadı. Gören olsa varlığının bu gıcirtıdan ibaret olduğunu zannederdi. Öyle umursadı ki şimdiye dek yapılan en görkemli umursayıtı bu. Önüne kırmızı halılar serilecek türdendi. Karşılama alayları selam durmalıydı. Gören olsa, olsaydı bir gören... Yoktu.

Kimse yoktu. Gören yoktu. Duyan olmamıştı. Şimdiye dek neyi duymuşlardı ki? Neyi görmüştü de gözler şimdi bundan mahrum kalmıştı?

Her aklına eseni yapan biri değildi. Hayalleri vardı ama bunları gerçekleştirecek cesareti bulamamıştı kendinde. Sanki her yaptığını birileri izliyordu. Sahi izlemiyor muydu birileri her yaptığını? Bütün söylediklerini, yaptıklarını, kendi kendine konuşmalarını bile açıklamaya çalışırdı. Birilerinin onu yanlış anlamaya ayarlanmış olduğu hissini taşırdı hep. Devamlı uyku gibi bir hali vardı. Oysa yastığa başını koyduğunda uyumayı başardığı nadirdi.

Bir hayli vakit geçmişti kapı gıcirtısından beri, pek çok şey unutulabilirdi bu vakitte. Pek çok vapur kaçırılabilirdi bu sürede, artık beklenen kişinin buluşmayı unuttuğu zannıyla masadan kalkılabilirdi ya da. Eş zamanlı baskınlarla bir örgütün

Bir hayli vakit geçmişti kapı gıcirtısından beri, pek çok şey unutulabilirdi bu vakitte. Pek çok vapur kaçırılabilirdi bu sürede, artık beklenen kişinin buluşmayı unuttuğu zannıyla masadan kalkılabilirdi ya da. Eş zamanlı baskınlarla bir örgütün tüm şubeleri çökertilebilir, farı açık unutulmuş, unutamamıştı gıcirtıyı.

tüm şubeleri çöktürebilir, farı açık unutulmuş bir arabanın aküsü bitebilirdi, ölen kişiden artık rahmetli diye söz edilebilirdi geçen bunca zamanda ama o unutmamış, unutamamıştı gıcirtıyı. Önce battaniyeyi fırlattı üstünden, sonra doğrulup ayaklarıyla terliğini aradı. Bir iki uğraştan sonra aslında evinde hiç terlik olmadığını ayımsadı. Işığa giden yolda ayağına hiçbir şey takılmaması düşük bir ihtimaldi ama gerçek oldu. Tökezlemeden ulaştı ve ışığı yaktı. Karanlığa alışmış gözlerinin ışığa alışması da pek sürmedi. İnsanoğlu herşeye ne de çabuk alışıyor.

Işık var etmişti sanki odadaki her şeyi. Az önce varlığı hakkında bile konuşamayacağı pekçok şeyi görebiliyordu şimdi.

Görmek için ışığa muhtaç oluş, ne büyük acziyetti. Odanın kapısı gıcırdadı. Bu kez bunu kimin yaptığını bilmek, "Az önce kim yaptı?" sorusunu aklına getirdi ama bu soruyla ilgilenmekten vazgeçti. Odaya çıktı, dış kapıya yöneldi. Elini kapı koluna attı. Kapı açıldığında karşısına her sabah gördüğü manzaradan farklı bir şey çıkmayacaktı aslında. Gece geç saat olunca, ışıklar söndüce duvarlar canavara dönmüyordu. Buna ancak çocuklar inanırdı. Dış kapıyı açtı, dışarının soğuğu yüzüne vurdu. Montunu giymedi. Kapıyı yavaşça kendine doğru çekti. Kapı dilinin sesini duyduğu an yanına anahtar almadığını hatırladı. Bir anlık aptal bir yüz ifadesi takındı sonra geceyi dışarda geçirmenin

çok da kötü bir fikir olmadığına inandırmak istedi kendini. Merdivenlere yöneldi. Alt kattan korkunç bir ses gelmesi ya da karşı komşunun hırıltılarla evinden fırlayıp üstüne atlaması gerekiyormuş gibi hissetti ama gördüğü tek şey sıkı sıkıya kapalı bir karşı komşu kapısıydı. Alt kata indi. Kat aralarındaki camda yansımaları gördü, onda da bir gariplik yoktu, her zamanki kendiydi. Alt komşunun kapısından çok hafif bir ışık sızıyordu. Belli ki küçük çocukları için gece lambası açmışlardı. Bir kat daha indi. Girişin bir üstüydü burası. Burada da en ufak bir ses yoktu. Herşeyin bunca normal oluşu hiç de normal değildi. Giriş kata indi. Apartmanın dış kapısı içerdekini dışarı çıkmayı ikna ediyordu. Çıkmaya karar verdi. Herşeyin bunca sıradan oluşunu akli almıyordu. Geceleri birilerinin başkalaşması gerek değil miydi? Binadan çıkmıştı, soğuk kendini daha da belli ediyordu şimdi. Montunu yanına almalıydı. Sokaktan da kimse geçmiyordu. Saatten hala haberi yoktu. Başında onu uyutmayan sorular yoktu. Büyük pişmanlıkları, geriye dönüp değiştirmek istediği hatıraları yoktu. "Hayatımın hatası şuydu işte" diyemedi hiç. Öyleyse ne diye sıcak yatağını bırakıp sokağa çıkmıştı. Aklından zorun mu var evladımdı. Bir kapı gıcirtısının peşinden gidilir miydi. Gitti. O kapı bir daha hiç gıcırdamadı. ■

KÖR KUYUNUN AHALİSİ

■ YAVUZ SELİM ŞENSES

1. KADEME

Ey yâr!

Bir kuyunun ahalisinden sana selâm var!
Yak artık şakaklarımızı ısıtacak meşaleyi.
Tenimizde aratma bize “ruh” denen bilmeceyi.

Ey yâr!

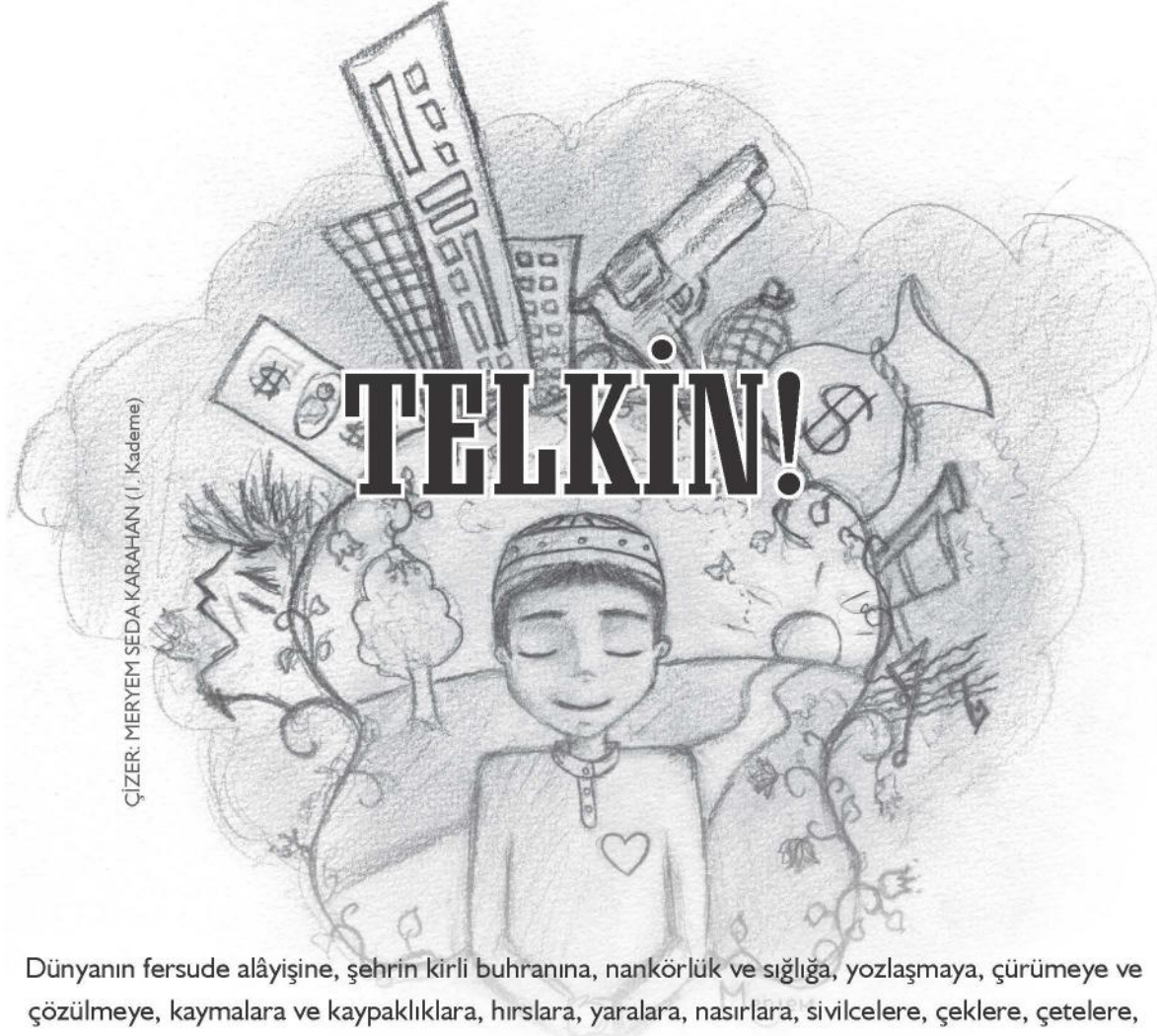
Dudaklar kelâmı unuttu, aynalar çehreleri...
Bu mapusu uzatma beklerken mahşeri.
Şah damarımıza saplandı hançer misali nedamet,
Acısını duyurmadı bize deliksiz gaflet.

Gel, yahut düş artık aramıza
Ey yâr!

Bir tutam nur serpele açtığımız avuçlara,
Gel tercüman ol boğulduğumuz hülyalara.
Sabrı tükenmeden ense kökümüzdeki cellâdın,
Artık buyruğu ol beklediğimiz azadın.

Bir Yusuf inmezse kör bir kuyudur yaşadığımız.

Gel Yusufumuz ol!
Aydınlansın bu kuyu, göz kapaklarımız.
Ey yâr!
Ey Yusuf!

ÇİZER: MERYEM SEDA KARAHAN (1. Kademe)

Dünyanın fersude alâyişine, şehrin kirli buhranına, nankörlük ve sığlığa, yozlaşmaya, çürümeye ve çözülmeye, kaymalara ve kaypaklıklara, hırsalara, yaralara, nasırlara, sivilcelere, çeklere, çetelere, sirenlere borsaya ve bestesini terk etmiş notalara rağmen sen hala bir ümit, bir imkânsın.

İçe ve vatana dair vakur, içli, mahzun ve mütebessim bir yürüyüşsün.

Yola koyuluş, yolda oluşsun.

Her dem bir yenilenme, bir doğuşsun

Rahmani tecelliler içre kayboluşsun.

Ufukların ötesine açılan kapı eşiklerine yüz sürüşsün.

Feri kaçmış gözlere gülüşsün.

Körelmiş kalplere kutlu bir bakış, zulmet yüklü sinelere nurdan bir nakışsın. Sevdalı bir pınarın ummandan yana tuttuğu mütevazı bir akışsın.

Sığınağımız, mektebimiz, üssümüzsün ve takat derlediğimiz Hiramızsın.

Sen!

Namazsın. Namazsın. Namazsın...

Genç Düşünce Platformu

BEN

Siyah takımıyla yatağın köşesinde oturuyordu. Sıkılmaktan acımış yumruklarını, sımsıkı kenetlediği çenesine dayadı. Hafif pıhtılaşmış kan tenine yapıştı. Bakışları yerdeki ayna kırıklarına yansıyan gözlerine takıldı. Çatlakların oluşturduğu kavisli çizginin aralıklarında sayısız göz belirliyordu. Tüm gözler tehditkâr bir bakışla içine işliyordu. Bunaldı, daraldı. Yüz kaslarını sıkarak, ağzını açmadan bir çığlık kopardı odada ve göz pınarlarında biriken damlalar yanaklarından süzüldü. Kendini sırtüstü yatağa bıraktı. Gözlerini kapadı.

Uyandığında zamanın ne kadar geçtiğini bilemedi; fakat kendini rahatlamış hissetti. Yaz yağmurunun yıkadığı gökyüzünde pırıl pırıl ışılan ayın aydınlığı pencereden içeri sızıyordu. Bakışları vitrindeki ödül-

lerine, kendince kusursuz çaldığı kemana ve basılı onlarca kitabının bulunduğu rafa gitti. Ben dedi, ben; başarılıyım, seçkin bir çevrede saygın ve aranan biriyim. Mutluyum da aslında. Ancak; zaman zaman ortaya çıkan, dolmayan, doymayan, birçok insanın elde edebilmek adına ömrünü otaya koyduğu başarı olarak okunabilecek onca şeyi bir kara delik gibi içine çeken devasa bir boşluk peyda oluyor ve her şeyi yutuyordu. Durdu. Bir şey fark

etti. Yalnızken kurduğu cümlelerde bile 'ben' diyordu. İnsan kendinden başkasının olmadığı yerde "ben" demez, diyemez. "Ben" ancak "sen" in olduğu yerde ortaya çıkar. Peki, niçin ben "ben" diyordum? Yoksa...

Dinledi. Tik tak tik tak... Bir şeyler duyar gibi oldu. Daha derini dinledi. Taşlaşmış kalbini hissetti. Arnavut kaldırımını uzak bir sokakta yağmurun tadını çıkaran çiftin

Ben dedi, ben; başarılıyım, seçkin bir çevrede saygın ve aranan biriyim. Mutluyum da aslında. Ancak; zaman zaman ortaya çıkan, dolmayan, doymayan, birçok insanın elde edebilmek adına ömrünü otaya koyduğu başarı olarak okunabilecek onca şeyi bir kara delik gibi içine çeken devasa bir boşluk peyda oluyor ve her şeyi yutuyordu.

ayak seslerini, ağlayan bebeğine dışarıyı seyrettiren anneyi, Çamlıca' da çekirdek satan adamı, Süleymaniye'nin avlusunda duvarın dibine kıvrılmış kedinin mırıltısını, Üsküdar' da çiçekçi kadının kolunu çekiştiren çocuğu, hatta Haliç'te kendini yollara atmış sarhoş naralarını duydu. Hatta ve hatta sanki tüm İstanbul'u duydu da bir tek beni duyamadı. Kalbinin sesini işitip göğsünün titredliğini bir türlü hissedemedi. Hissettiği yalnız kalbini çevreleyen katrandan bir duvardı. Tekrar 'ben' dedi. -duvara simsiyah bir taş daha eklendi- hissedemez oldum artık. Leşten bir farkı kalmadı ruh taşınması gereken kin ve kibirle dolu bedenimin.

Artık aklının başına gelmesi gerekiyordu.

Biri olsa diye geçirdi içinden. Beni öldürseye dövse de şu kibrimden birkaç parça dökülse, ya da düşünemez hale getirsem kendimi, uyusam, ya da...

Hiçbiri çare değildi.

Bu halde daha fazla yaşayamayacağını biliyordu. Ağlıyordu. Kurtulması gereken iğrenç bir çamur bulaşmıştı ruhuna, nasıl söküp atacağını çözemiyordu.

Her zaman tavana bakar gibi duran başını zar zor eğdi. Halının desenleri ilk kez dikkatini çekti. Sonra yavaş adımlarla merdivenlerden indi. Arka bahçede ağaçların olduğu tarafa geçti. Çıplak ayaklarıyla ıslak, çamurlu çimenlerin üzerine sırt üstü uzandı. Hava sıcak olmasına rağmen

toprak serindi. Tekrar ürperdi. Elleriyle çimenleri tuttu. Kendini yok gibi, toprağa karışmış gibi hissetti. Gökyüzü berraktı tüm yıldızlar seçiliyordu. Üzerine çiğ taneleri düştükçe ruhu temizleniyordu sanki. Sonra karanlık gökyüzünde kandil gibi parlayan Ay'ı gördü. Ay öyle güzel göründü ki gözüne. Elinde olmadan tekrar ağlamaya başladı. Yaratılmış bu güzellikler karşısında ne kadar küçüktü, acizdi, yoksundu...

Öylece durup güzellikleri seyre daldı, kafasında bin bir düşünce, pişmanlık, tövbe ile... Hiçbir şey söylemedi sonra. Ağladı.

Ağlamak nedamettendi, merhamettendi. Ağladı... ■

Kudüs'e Doğru

Nice mümin gönül gibi Kudüs'e gitme isteği benim için de bir ukdeydi. Güzel şeyler birdenbire olur derler; ama bu kadar ani olacağını bekle-miyordum. Ailecek umreye gitmeyi plan-larken ilk durağı Kudüs olan bir seçenek hepimizi cezbettiler. Karar verildi ve hızlı bir şekilde hazırlıklar başladı. Bavulumu bile son gece apar topar topladım. O öğleden sonra uçağa bindiğimde neyle karşılaşacağımı bilmiyordum.

İki saat sonra Ürdün'deydik. Havaalan-nından çıktuktan yaklaşık bir buçuk saat sonra Filistin sınırındaydık. Bizi İşgalci İsrail askerleri karşıladı. Pasaport kontrolü, bavul arama, parmak izleri derken gümrükte uzunca bir süre bekletildik. O gece otele vardığımda üzerimde hem yolculuğun yorgunluğu vardı hem de yarın yaşayacaklarımin heyecanı. İki üç saatlik uykudan sonra, sabah namazı için kalktık. Dışarı çıktığımızda soğuk bir sabah bizi bekliyordu. Selahaddin Eyyubi Caddesi'nden yürümeye başladık. Biraz

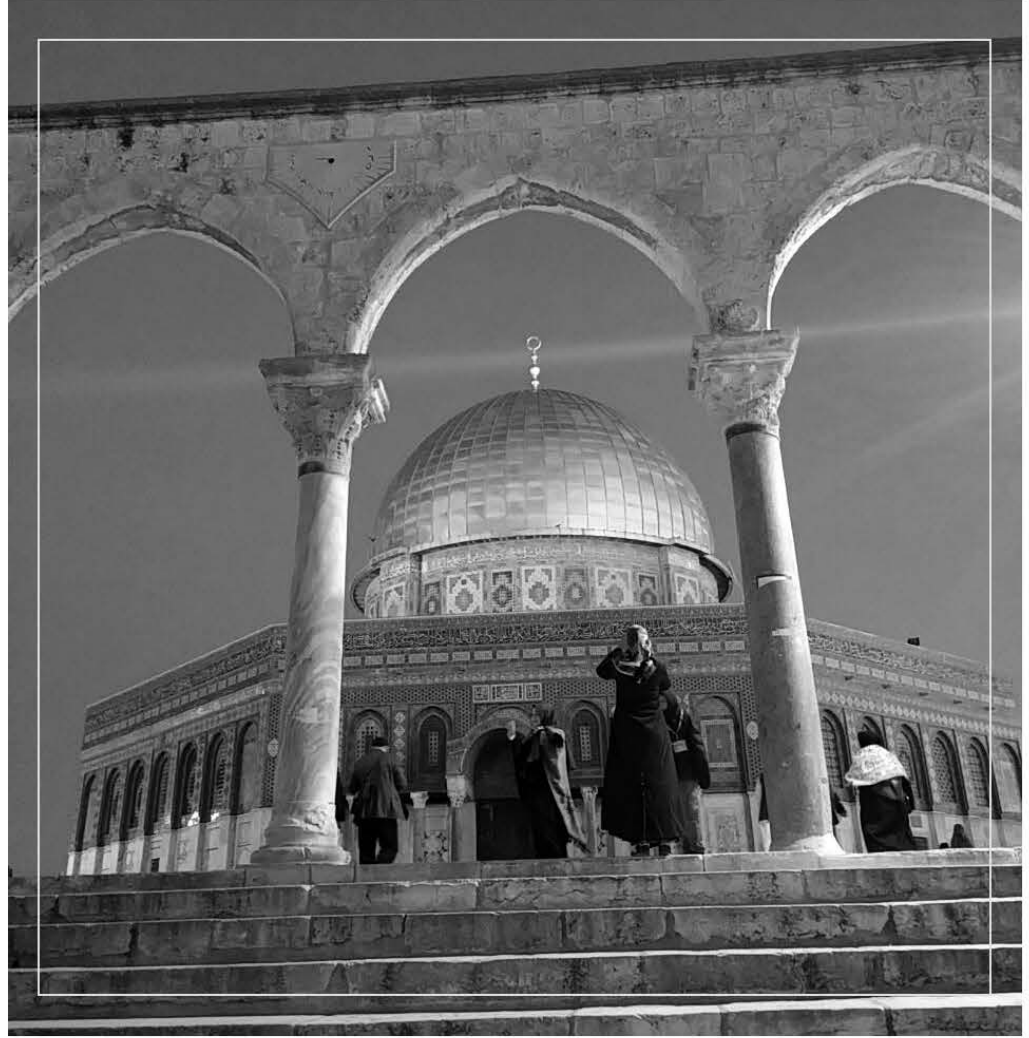
yürüyünce Kanuni Sultan Süleyman'ın yaptırdığı eski Kudüs'ün surları ile karşı-laştık. Tarihi kapıdan geçerken yüreğim-deki heyecan giderek artıyordu. Uzun ve dar sokaklarda attığımız her adım bizi Mescid-i Aksa'ya daha da yaklaşıtıyordu. Sabah ezanı okunmaya başladı. Mescidin avlu kapısının dışında İsrail askerleri, iç tarafında ise Filistinli gençler nöbet tutuyor. Önlerinden geçerek avluya girdik. Buranın çok yumuşak, çok hafif ayrı bir havası var.

Bu havanın etkisinden Mescid-i Aksa'nın korumalığını yapan Filistinli genç abilerin 'Selamun aleyküm' sözü ile uyanıyorum. Bahçedeki zeytin ağaçlarının arasından biraz daha yürüdükten sonra merdiven-lerden çıktığımızda karşımızda çok güzel ve ihtişamlı bir yapı beliriyor: Kubbet'üs Sahra. Altın rengi kubbesi gecenin karan-lığında bile parlıyor, görenlerin yürek-lerini aydınlatıyor. Meraklı gözlerle bu seyrine doyum olmaz mabedi izlerken içimizde uyanan hayranlık hissi bizi ona daha bir bağlıyor.

“Sabah namazında yine Mescidi Aksa'daydık. Fakat mescit çok tenha idi. Bu kadar önemli ve harika bir caminin boş olması beni şaşırtmıştı. Sonradan öğrendim ki, Mescid'i Aksa'ya üç kilometre uzakta oturanların buraya giriş izni yokmuş. Eğer şanslılarsa bazı cuma günleri mescide sanki yurt dışından geliyormuş gibi vize alarak gelebiliyorlarmış.”

Az ilerde bizi bekleyen merdivenlerden inip şadırvanın önünden geçtik. Mescidi Aksa'ya yaklaşmıştık. Kapıdaki güvenlik kulübesindeki amcaların bizi gördüğünde gözlerinin içi gülüyordu. Kudüs'e yılda 5 milyona yakın turist gelmesine rağmen sadece yüz bini Müslümandı ve bunların da yalnızca on altı bini Türk'tü. Büyük bir huşu içerisinde mescide girdik, sağ arka tarafta kadınlara ayrılan yerde Filistinli bir bayanın yanına oturdum. Selamlaştık, tıpkı o sabah selamlaştığımız bir sürü tanımadığım Filistinli kardeşim gibi. Sanki yıllardır tanışıyor muyuz gibiydi. Bizi birbirimize bağlayan İslam'dı. Sanırım din kardeşliğinin ne olduğunu hakıyla orada hissettim. O sabah namazı boyunca adeta bir rüyadaydım. Mescide giren kırlangıçların ötüşü, imamın o muhteşem sesi, bastığım yerlerde birçok peygamberin yürüdüğü gerçeği beni çok etkilemişti. Namaz bitince rüyadan uyandım.

Bahçeye çıktığımda zihnimde garip düşünceler vardı. Evde olsaydım bu saatte büyük ihtimalle uyuyor olurdum. Şimdi ise kilometrelerce ötede neler yaşıyordum? Mescid-i Aksa çok sade bir cami olmasına rağmen, bana çok farklı duyguları tattırmişti. Otele kahvaltıya dönerken sanki ruhumdan bir parça orda kalmıştı. Bir ses sanki beni geri çağırıyordu. Beni benden alan bu sese nasıl kayıtsız kalabiliirdim ki. Kahvaltıdan sonra otobüse binerek şehri gezmeye başladık. İlk durağımız Halillurrahman Camii idi. Yirmi yıl kadar önce yetmiş beş Müslümanın sabah namazı kılarken öldürüldüğü bu cami tam bir peygamber cennetiydi. Adımınızı attığınız her yerde bir peygamber yatıyordu. Hz. İbrahim, Hz. İshak, Hz. Yakup, Hz. Yusuf ve eşleri burada metfun-

du. Ama ne yazık ki caminin çok büyük bir kısmı burada da güvenlik gerekçesiyle Yahudiler tarafından işgal edilmişti.

Burası Kudüs'e göre çok daha kötü durumdaydı. Filistinli çocuklar etrafta çıplak ayaklarla geziyorlardı. Her tarafta savaşın izleri vardı. Hz. İbrahim'in sofrası açtığı yerde yetimhane vardı. Bir sürü yetim karnını burada doyuruyordu. Burada bile durum bu kadar kötüyse acaba Gazze'de nasıldı? Gazze'ye giriş ve çıkış uzun zamandır yasakmış. Oradaki insanlar resmen açık ceza evindeydiler ve adeta ölüme terk edilmişlerdi. Bir sonraki durağımız Hz. İsa'nın doğduğu Beytül-lahimde'ki Doğuş Kilisesi idi. Hz. Yunus

aleyhisselamı da ziyaret ettikten sonra otelimize geri dönmek için yola çıktık. Yol boyunca İsrail'in Filistinlileri birbirinden ayırmak için ördüğü yüksek duvarları ve her köşe başındaki güvenlik kameralarını gördük. İşgal güçleri her sokakta nöbet tutuyordu; fakat korktukları o kadar belliydi ki kimse onları kaale almıyordu. Sanki onlarda işgalci olduklarının ve bu insanlara zulmettiklerinin farkındaydılar. Akşam ve yatsı namazlarını da Mescidi Aksa'da kıldık. Ertesi sabah cuma idi ve çok yoğun bir gün bizi bekliyordu.

Sabah namazında yine Mescidi Aksa'daydık. Fakat mescit çok tenha idi. Bu kadar önemli ve harika bir caminin boş olma-

sı beni şaşırtmıştı. Sonradan öğrendim ki, Mescid'i Aksa'ya üç kilometre uzakta oturanların buraya giriş izni yokmuş. Eğer şanslılarsa bazı cuma günleri mescide sanki yurt dışından geliyormuş gibi vize alarak gelebiliyorlarmış.

Biz ise ışığın çevresinde dolanıp duran pervaneler gibi mescitten ayrılamıyorduk. Kıyamet Kilisesi, Hz. Ömer Camii, Ağlama Duvarı, Mervan Mescidi, Süleyman Mabedi derken öğlen vakti gelmişti. Cuma namazı için yine mescidi Aksa'daydık. Kadınlar Cuma namazını Kubbet'üs Sahra'da kılıyorlardı. Mescidi Aksa'nın Filistinliler için ne anlam ifade ettiğini

Cuma namazında anlamıştım. Her taraf doluydu. Cemaat camiden taşmıştı, avluda bile adım atacak yer yoktu. Namazdan sonra Filistin'in kurtuluşu için eylem vardı. Herkesin ağzında Allah'u Ekber nidaları yükseliyordu. Oradaki milyonlarca temiz yüreğin daha yüz yıllık geçmişi bile olmayan işgalci bir devlet tarafından zulüm görmesi insanın içini titretiyordu.

O akşam yatsı namazından sonra bahçede otururken birkaç Filistinli kızla tanıştım. Sohbet ettik ve resim çekildik. Birbirimizin adreslerini aldık. Bu gezinin en güzel taraflarından birisi de orada edindiğim arkadaşlarımdı. Neredeyse her gün

internetten görüşerek Kudüs özlemimi onlarla gideriyordum. Ertesi gün ayrılık geldiğinde yüreğim içten içe yanıyordu. Artık veda etme vakti gelmişti. Mescidi Aksa'da yolculuğumuzun devamında yapmayı planladığımız umre için niyet ettik. Son olarak Rabiätül Adeviyye, Selmanı Farisi, Zeytin Dağı ve Hz. Musa'nın kabrini ziyaret ettik.

Otobüsümüz Amman havaalanına doğru ilerlerken karışık duygular içindeydim. Seviyem mi üzüleyim mi bilemiyordum. Bu harika yerden bir başka harika yere gidiyorduk. Kalbimin en güzel köşesine taht kurmuş Kudüs sevdasıyla... ■

Derman Mahallesi

Derman Mahallesi'nin ıssız ve yorgun sokaklarına gün vururken kaldırımların sessizliğini bozan tek şey benim ayak seslerimdi. Şirin mi şirin Münevver Teyze'nin kendisi gibi ihtiyarlamış olan gri renkli apartmanının, bakkal Cevdet'in iki ay önce iş yapmadığından dolayı kapattığı dükkânının, babasından kalma dükkânda züccaciye malzemelerini satan, ismini bilmediğim şakacı ve kendini beğenmiş gencin, paradan başka hesabı olmayan ve herkese antika diye bozulmuş eşyaları kakalamaya çalışan Cemil Bey'in, mahallenin muhtarının yüz karası oğlu üçkâğıtçı Metin'in ve onun gibilerinin gece boyunca kadınlar gibi dedikodu yapıp ya da çocuklar gibi nedenini anlamadığım bir şekilde saatlerce oyunlar oynayıp zaman öldürdüğü kiraathanenin önünden koşarak geçtim. Peşimde elinde sopasıyla kovalayan biri

olmasa iki sokak önce geçtiğim gri renkli apartmanın bodrum katına giderdim. Kendimi biraz daha zorlayıp hızlandım ve peşimdekini kafasını karıştırmak için başka sokaklara girdim sonra çıktım sonra tekrar girdim, atlatmayı başardım. Nefes nefese kalmış bir halde arkadaşlarımın yaşadığı küçük barınağa doğru hareket etmeye başlarken kendi kendime konuşup duruyordum.

Bir evde bir hafta kaldıktan sonra kaçmam suç değildi ki. Ben zorla hiçbir yerde durmam, duramam. Yapım böyle, yani "evcillik" bana göre değil. Şu uyduruk kelimeyi de nereden bulmuşlar anlamıyorum, köleliğin nazikleştirilmeye çalışılmış hali. Hiç kimse köleleştirilemez ki. Eğer isterlerse iradelerini hiçe sayıp efendilerinin sözünü dinlerler; fakat bu da bir iradedir ve bu hiçbir zaman incitilmeden olmaz. Çünkü herkesin benli-

ğinde özgür olma isteği vardır. Köpekler hariç. Köpekler evcilleştirilmeye ve söz dinlemeye mahkûmdurlar; çünkü kendi iradeleriyle karar verince zarar vermektense başka hiçbir şey yapamazlar. İnsanlarsa zaten her zaman bağımsızlıklarını ilan etmeye hazırdırlar ve bunun yanında başka şeylere de sahip olmak isterler. Şöhret, para, hayranlık..

İnsanları anlayamamak... Şu sıralar yoğun olarak yaşadığım bir şey. Nedir bu sahip olma isteği? Bu kendini beğenmişlik niye? Herkes neden diğerinden daha iyi veya üstün olduğunu düşünüyor? Bu kavga bitmez. Biliyorum. Daha doğrusu tahmin ediyorum. Herhâlde kendilerini yalnız hissediyorlar. Uçsuz bucaksız kapkaranlık ve asla dinmeyecek bir yalnızlık ya da yalnız kalma korkusu...

*** **

“Sen nereden çıktın? Hani o evde rahat-tın? Neden geldin bu fakirhaneye?”

Hah! Bir bu eksikti. Gelir gelmez başlar-lar dalga geçmeye. Bu geveze arkadaş benim en sadık dostlarımdan olan Ruh-suz. Ruhsuz'a ruhsuz dememizin nede-ni sevgi, şefkat bunları hiç görmemiş, o yüzden de bunların olmadığına inanıyor. Aramızdaki dostluğu da sıradan bir ilişki olarak yorumluyor ama asla bizden vaz-geçemez. Sanırım onun da yalnız kalma korkusu var. Yanında duran arkadaş ta Mani Feko. Aslında adı Feko ama para-yı tek kurtuluş aracı olarak gören ve asla bundan vazgeçmeyen bir anlayışı olduğu için ona Mani lakabını uygun gördük. Es-kiden Cemil Bey'e ait olduğundan şüpheleniyoruz.

“Ben demiştim sen oralarda yapamazsın diye. Sen buraya aitsin kardeşim. Senin neyine o lüks evler? Hem zaten hepimiz eşit değil miyiz? O zaman hepimiz aynı

koşullarda yaşamalıyız.”

Her fırsatta fikirlerine açık yüreklilikle dile getiren değerli dostumuz da Sakal. Bıyıkları değil sakalları var ve neredeyse yürürken yere değiyor. Onun bu gizli DNA'sını anlayamıyoruz. O da eşitlik için çabalayıp durur fakat boş bir çaba içinde olduğunu ona kimse söyleyemez çünkü hem alıngan hem de saldırgan. Yani ya onu sevdiğimizden ya da ondan korktuğumuzdan söyleyemiyoruz. En az onun kadar saldırgan ve yeri geldiğinde çok öfkeli olabilen arkadaşımız da Kaba. Ba-zen gerçekten çok kaba olabiliyor çünkü. Yani tamam hayvanız ama hayvanlığın da bir ahlakı vardır sonuçta değil mi? Ney-se siz nereden bileceksiniz ki? İnsanoğlu işte...

Kaçtığım evdeki insanlar, kötü değillerdi aslında. Yani benim gibi bir kediye göre. Ama evde belli bir düzen vardı ve bu beni boğuyordu. İnsanlar bazen o kadar

gereksiz kurallar koyup sınırlıyorlar ki kendilerini, sonrasında kendi kurallarına karşı isyan etmeye başlıyorlar. Yani kendilerine karşı savaş ilan ediyorlar. Kabullenmekten kaçtığı şeyler var. Bu onları hırçınlaştırıyor. Çünkü bakmak istemiyorlar ve neden istemediklerini bildikleri için içten içe çöküyorlar. Fakat ben neden istemediklerini biliyorum. Bunun için belli bir bilgi birikimine gerek yok. Bu benim ilk evden kaçışım değil. Tecrübelerime dayanarak söylüyorum ki insanlar iradelerini kontrol etmeyi beceremiyorlar.

Arzularının güdümünde yaşıyorlar. Kendilerini göremiyorlar; çünkü gözleri hep başkalarının eksilerinde... Amma da hoş tespitler yaptım ha. Ben bir kitap yazsam okunur herhalde...

Yatağımı kimse kapmamış, demek ki herkes döneceğimi biliyordu. Yatağım barınağın en güzel yerinde, aslına bakılırsa tek yatak benimki sanırım. Altında ağaç dallarıyla yaptığım bir döşek ve üstüne de çöpün kenarında bulduğum ikinci belki de üçüncü el yırtık pırtık kırmızı bir örtü. Tabi kirden dolayı o güzelim kırmızı renginin griye dönüştüğünü tahmin edebiliyorsunuz. Barınak hakikaten çok küçük. Pencerenin kenarında benim yatağım var, diğer dört kişi de bu kare barınağın etrafını çevreleyerek uyuyorlar. Ortada da o günkü yemek ne olursa onun koyulacağı küçük bir bakır tepsi var. O tepsinin çevresinde ne çok anının

yer tuttuğunu düşünüyorum bazen. Çatal ve bıçaklarla çizilmiş ve pürüzsüzlüğünü kaybetmiş yüzeyi, çay ve kahve lekelerinden oluşan küçük küçük izler... Bu tepsi kaç ailede, kaç kahkaha duydu acaba, kaç kavga... Sonra nasıl acımasız bir şekilde atıldı dışarı? Nasıl onun yerine daha güzelleri alındı? Kaba bu tepsiyi sürükleyerek barınağa getirdiğinden beri var bu sorular aklımda.

Belki de ben bu barınaktaki fikir ayrılıklarına rağmen oluşan dostluğu, huzuru ve paylaşımı bırakmadım. Dayanamadım o ayrı tabakların servis edildiği sofralara... Sanırım ben de yalnızlığı sevmiyorum. Fakat yalnızlık bazen iyidir. Yalnızlık, insanın aynası olur. Ama dedim ya kimse göze alamıyor bunu. Aynada; kendisiyle karışmaktan, yolunda gitmeyen şeylerin sızısını ve anlamsız kavgaların yaralarını görmekten korkuyor. Evet evet! Hissettiği ama koşuşturmaca içerisinde bastırabildiği, unutabildiği şeyleri görmekten korkuyor. Helal bana. Dünyada bu denli derin düşünebilen başka bir kedi var mıdır acaba?

İnsanlar hakkında bu kadar söylendiğim ve tipimde biraz kayık olduğu için bana Huysuz derler.

Benim asıl anlamadığım şu ki; hayvanlar nasıl olur da insanlardan daha bir birlik beraberlik içinde yaşarlar? Tamam, kabul ediyorum ki biz bu dünyayı kurtaramayız. O insanoğlunun işi.

Bazen insan olsam diye düşünüyorum; ama sonra bırakıyorum bu düşünceyi. Çünkü onları aydınlatmaya çalışırken karanlıktan kaçamayabilirim. Çevremde o kadar çok değişen insan görüp şaşırıyorum ki kendimden de şüphe ediyorum

bazen. Mesela muhtarın oğlu Metin. O iyi kalpli bir çocuktur. Fakat sonra; arkadaş çetesi olsun, takıldığı arızalı yerler olsun onu hedefi olmayan, hayatını boş bir şekilde geçirmeye başlayan, kalitesiz ve gereksiz bir insana dönüştürdü. Şimdi dolandırıyor milleti, geçen gün arka sokakta yakaladım birileriyle sakat iş anlaşmaları yaparken. Fakat beni görünce aldırmadı o geniş ağzıyla “vay Huysuz!” deyip geçti yanımdan.

*** **

Bu mahallede dolaşmayı özlemişim, gittiğim evde mahalleye çıkamıyordum. Burnuma güzel kokular geliyor Münevver Teyze'nin evinden. Mahallede en sevdiğim kişi o. Kimi kimesesi yok. Çocukları başka şehirlere gitmiş, hiçbiri de arayıp sormuyor. Ama bunu kendine dert edinmiyor çünkü mahalledeki herkes zaten onun çocuğu gibi. Bayramlarda evi asla boş olmaz. Beni gördüğünde de mutlaka bir şeyler verir. Hah! Şimdi de gördü işte. Yaylana yaylana gri apartmanın bodrum katına doğru indim.

“Ay benim Huysuzum mu gelmiş. Hoş gelmiş. Nerelerdeydin sen bakayım? Benim güzel kediciğim.”

E böyle şefkatli ellerden kaçmak ta olmaz tabi, beni yaşlanmış olmasına rağmen sertleşmemiş elleriyle okşarken, getirdiği küçük kaptan et parçalarını mideme indiriyordum.

Münevver Teyze; küçük ve her zaman gülümseyen dudaklara sahip. İri ela gözlü, geniş yanaklı ve alnındaki kırışıklıklarla herkesin gönlünde taht kurmuştur. Bir de başında asla eksik olmayan gül motifli tülbentleriyle tanınır. Sağ elinde her zaman tesbihiyle dolaşır, birinin yanlış hareketini gördü mü, tatlı dille uyarır. Zaten herkes ona saygı duyduğundan, bir dediğini ikiletilmez. Üçkâğıtçı Metin bile ona büyük bir saygı duyar. Apartmanının önünü de kapıcının çok itiraz etmesine rağmen her gün temizler. Apartmanın önü de evinin içi de her zaman mis gibi kokar. Ona bu sorulunca da “Melekler kötü kokan yere girmezmiş.” diye cevaplar. E bu kadar enerjili ve genç ruhlu olmasına rağmen yaşlandı sonuçta. Beni okşamak için eğildiğinden sırtına ufak bir

ağrı girmiş olacak ki doğruldu.

Ben de karnımı doyurduktan sonra mahalle turuma devam ettim. Butiklerin önünden geçiyordum.

“Gel ablacığım gel! Her şey yarı fiyatına!”

Normal fiyattan üç kuruş düşürüyorlar diye insanların içeride adım atacak yer bırakmamasını ben hiç anlayamayacağım galiba. Sanki evde zincirle bağlanmışlar gibi bi’de koşa koşa gelişleri yok mu? Aah ah! Bunları Mani Feko’yla konuşamıyoruz tabi. Gerçi hiç kimseyle konuşamıyorum. Hayvanların da fikir paylaşma gibi bir sorunu olduğu doğrudur; fakat bizde içten içe yaşatılan bir sevgi, saygı var. Sadece mahallelerin yaşlılarına olan bir saygı değil.

Yoluma devam ederken Cevdet Bey ve o ismini bilmediğim gençle karşılaştım.

“Yahu tamam anlıyorum Cevdet ağabeyciğim de devir böyle ne yapacaksın? Keşke o dükkânı kapatmasaydın, üç kuruş da olsun kazanırdın belki.”

“Dükkânın kirasını ödeyemiyordum ki Nazmi. Hem dükkân Cemil Bey’e ait. Yani ne kadar oyalayabilirdim?”

O ismini bilmediğim çocuğun adı Nazmi imiş bu arada.

Cevdet Bey hakikaten üzgün görünüyor. İki aydır kapattığı dükkânın muhabbetini yapıyor. Adam gerçekten zor durumda. Sakal, onun bu sistemin kurbanı olduğunu söylüyor. “Herkes üçüncü beşinci evinin sefasını çekerken adam beş parasız kaldı reva mı bu?” diyor. Ben demiyorum.

Beni fark etmediler. Ben de ilgiye fazla alışmışım galiba. Bir kedinin bana doğru koşar adımlarla yaklaştığını gördüm. Kim bu diye dikkatle baktığımda geniş ağzın-

dan Ruhsuz olduğunu anladım. Nefse nefese yanıma gelip;

“Kaba’yla Sakal çok fena kavga ediyor. Gelmen lazım!” dedi. Ben şaşırmadım çünkü onların kavgasına artık alışmıştım. Sakal ile Kaba her zaman kavga ederler, zaten ikisi de öfkeli. Sakal eşitliği savunurken Kaba sadece kedilerde eşitlik olmasını savunur. Bunlar böyle Hacivat’la Karagöz gibi tartışır durur.

Ruhsuzla koşuyoruz. Sonunda oraya vardığımızda gördüğüm manzaraya inanamadım.

Yerde kanlar içinde cansız bedeniyle yığılmış bir kedi. Onun hemen arkasında telaş içinde olayı izleyen ve karşısında da pişmanlıkla öfke karışımı arasında şaşkın-

lıkla bakan iki kedi daha.

Kaba Sakal’ı öldürmüştü.

Öldürmek... Bunun insanlara yakışır bir kelime olduğunu sanıyordum. Yanılmışım.

Siz, geveze bir kedinin kafasındaki düşünceleri ve bu acımasız dünya içinde belki küçük bir umut ışığı bulunan insanların kısa öyküsünü okudunuz. Bu öykünün devamı da insanoğlunun hayal gücüne ve yapabileceklerine kalmış. Bu hayal gücü ya şu an çoğunlukla bulunan karanlığa götürecektir ya da o küçük umut ışığını büyütecek. Ama ne zaman? Nasıl? İnsanoğlu bunu yapabilecek mi?

İnsanoğlu işte... ■

Kiblegâh Evler

Cennetti Âdem'in evi. Rabbin kuru çamuru şekillendirip ona ruhundan üflemesiyle başladı orada hayatı. "Ol!" dendi ve oldu. Sükûnet bulsun diye Havva'ya kavuştu sonra. Derken, Âdem ile Havva oldular. Huzurla doluydular ta en içlerine kadar. Güzel olan ne varsa oradaydı ne de olsa. Yalnız bir ağaç dışında. Onca güzelliğin yanı sıra bir imtihan bekliyordu yanı başlarında. İçinde buldukları tüm bu sükûneti ateşiyle yakıp kavuran üçüncü bir ses girdi aralarına. Gurbeti başlatan, yalan kokusuna bürünmüş, secdesiz, kibirli, inkârcı, ateşten bir ses...

Üçüncü ses. Bir yankı buldu içimizde. Bize her ne olduysa sebebi bu oldu. Ruhumuzun saf güzelliğini bozmamak için yeri geldiğinde kulaklarımızı tıkamamız gerektiğini bilmeyişimiz... Bu bilmeyişin

ağır yükü bindi üstümüze. Çünkü paslanan yalnız kulaklarımız değil; özümüz, gönlümüzdü.

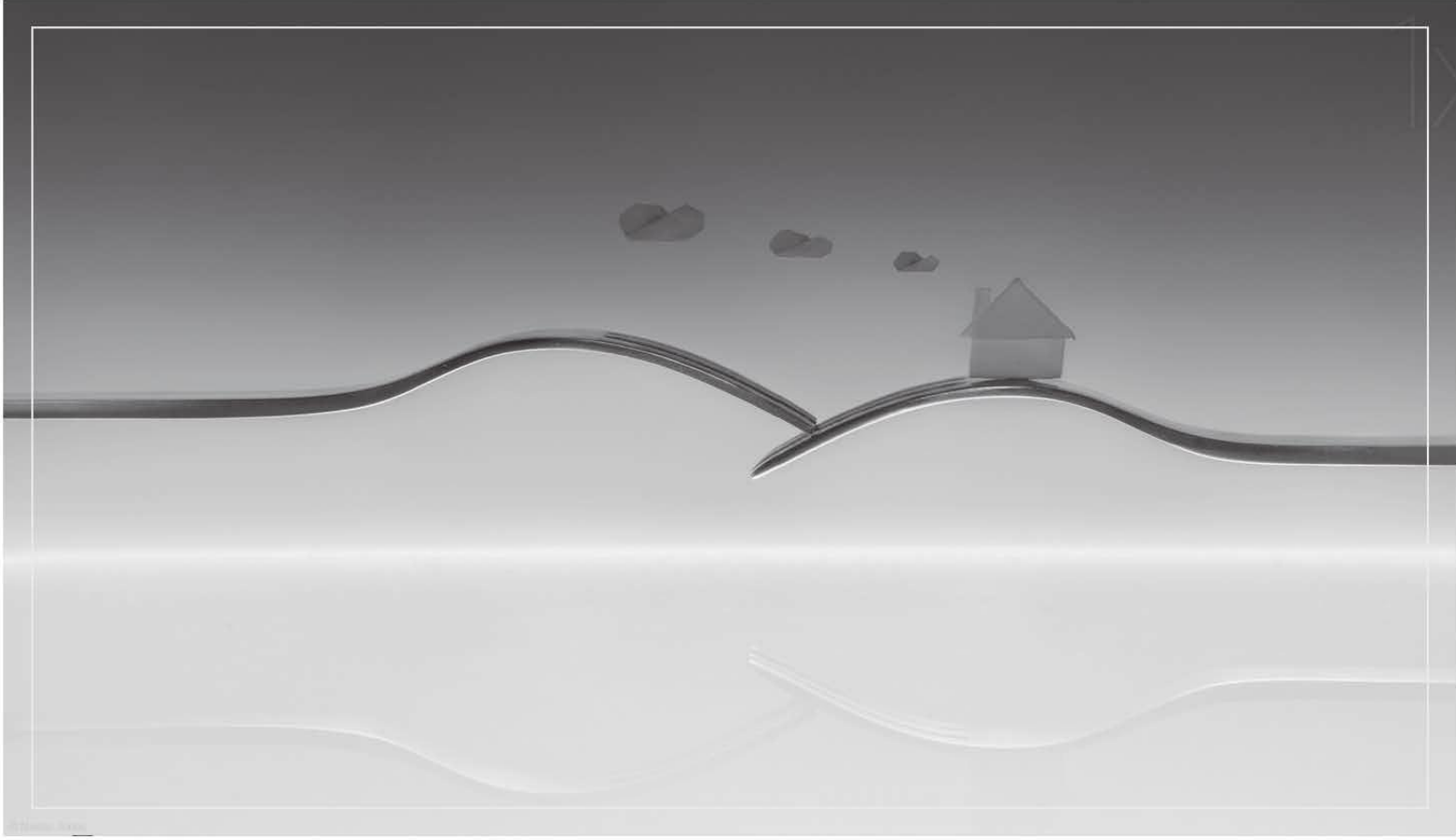
Batı'nın soluğu, kulağımıza bâtili fısıldayarak geldi üzerimize sinsice. Hakikatle aramıza boğucu bir sis perdesi çeken bu soluk değildi ihtiyacımız olan, bundandı ruhumuzun darlanması. Sirtımıza bindirilen o çirkin kamburu körü körüne taşıma rızası göstermemizden. İntibak edilmesi mümkün dahi olmayan bu kamburun ağır yükünün başlarımızı öne eğdirmesiyle aşağılık şeylere kaydı gözlerimiz. Ve gözümüzün kaydığı her ne varsa, özümüzü ardına koyup giden adımlardı aslında; Âdem'i cennetten, bizi evimizden uzaklara taşıyan...

"Müslüman, evinde mutlu olan adamdır." diyordu 'bir yobaz'. O halde bizi bu

“

Cennete köprü olacak evler gerek bize. Kapısını açtığımız anda sınımsız muhabbetiyle buram buram İslâm kokusu yayan, en az mescitlerimiz kadar kiblegâh halinde ve kadının cihadının bir cephesi niteliğinde olan evler gerek.

”

denli dışarılara salıp atan ne? Zannetmiyorum ki önüne katılıp sürüklendiğimiz bu seyl-i huruşan-ı zamanın yolu sırat-ı müstakimden geçsin.

Cennete köprü olacak evler gerek bize. Kapısını açtığımız anda sımsıcak muhabbetiyle buram buram İslâm kokusu yayan, en az mescitlerimiz kadar kiblegâh halinde ve kadının cihadının bir cephesi niteliğinde olan evler gerek. Kadın demişken, kurulacak bu köprünün mimarı da odur herkesten önce. Çünkü o, annedir. Âişe'dir, Hatice'dir. Firavun sarayındaki Asiye'dir. İffet ve İmran kızı Meriyem'dir. Babasının annesi Fâtima'dır. En mühim vasfı annelik olan bu mimar inşa eder toplumu. Onun sıcaklığı ölçüsünde ısınır evlerimiz.

Şimdilerde anne kokusundan yoksun evlerle dolup taşıyor her yanımız. Çünkü kadının anneliğinin önüne, ondan daha mühimmiş gibi başka başka vasıflar konuluyor. Ve ne yazık ki içine kapitalizm sinmiş bir kadının evi, İslam devletinin tuğlası olmaktan mahrum kalacaktır. Bir durup düşünelim: Hayatın mânâsına dair hiçbir şey vermeyen, ruhumuza tesiri olmayan maarif sistemimiz dolayısıyla diploma peşinde gençliğini çarçur etmek durumunda kalan gençlerin evlerinden nasıl yayılacak İslâm kokusu?

Tüm bu hengâmeyle gelen baş ağrımızı dindirmek için üçüncü sesi kısmamız gerek önce. Yoksa neşvünema bulmayacak gönlümüz. Kısalım ki hakikatin sesi dolsun içimizde bir yerlere. Ötesini

göremediğimiz, dilini çözemediğimiz ne kadar eşyamız varsa toplayıp sökelim. Sonra belki cennet kapılarının anahtarını buluruz, kiblegâh evimizin bir köşesinde. ■

Bir Hikâyem Var ve Yapabildiğim En İyi Şey Ondan Bahsetmek

Varlık niteliğini taşıyan bütün âlemin bir hikâyesi vardır. Bundan öte bütün bir âlem bir kozmosun yap-boz parçaları (yapıtışları) olacak ki var olan her şey bu senaryonun bir parçasıdır. Habersizce çıktığımız ve amansızca son bulacak -sonsuzluğa açılacak- bu yolda bizi birbirimize bağlayan ortak öz, bir hikâyedir aslında. Kendi başına bir ritim yakalamaya uğraşan satırlarım gibi insanın akıp giden hikâyesine dönüp bir bakış atabilmesi ne derece bir erdemdir, bilmem. Yine de hayal ve gerçeğin, sevinç ve hüznün, bu gibi bütün tezatların bir silüet hâlini almış çizgisinde seyreden hikâyelerimizle varız. Bu yol, hikâyeler anlatarak ve hikâyeler dinleyerek sürecek. Çünkü ancak böyle bir bağ gönüllerimizi bir kalıpta eritmeye yeter. Ne diyor koca Yunus “Dostun evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim.”

Çocukluğumda hep olgunluğumdan ötürü övüldüm. Şimdi, gençliğimin bir

kısmını ‘erken yaşlanmak’ olarak nitelendirebilirim. Öyle ki bunların ilki ailemden gördüğüm terbiyeyi çocukça bir utangaçlığın tesiriyle yansıttığım döneme, öbürü de insanlardan bir şeyler saklayabileceğimi fark ettiğim ilk gençliğime denk gelir ki bu çoğu insanda böyledir. Pekâlâ, küçükleri yalnızca küçük oldukları için dışlayan bir şartlanmadan ötürü “Daha ne kadar yaşadım ki?” deyip yaşamımı kategorize etmeye uğraşmaktan cayabilirim. Lâkin parmak bastığım nok-

ta şu: “Ben günün birinde büyük bir dünyam olduğunu yahut küçük bir dünyaya hapsoldüğümü hissedebilirim. Bu gene de küçüklüğün hafakanından ve büyüklüğün hayalperestliğinden daha iyidir.” Bir şeylerin farkına vardığım farkındayım. Bunu doğrulan irademden ve hatalarımı telafi edebilmemden anladım. Öyleyse merhamet kanatlarımızla birbirimizi kuşatmaktan yılmayalım. Geçmişten ibret bulmak ve gelecek için telaşa kapılmamaktan öte yapacağımız ne var ki? Geçim derdine

Bir gün bir çift göz yakaladı gözlerim. Bu gözlerde sanki asırlarca biriktirilmiş bir hüznü buldum. Kaybettiğim bir şeye uzanan gözlerinde kayboldum. Bu his, damarlarımda kıpırdanan bu his, bulutlu akşamlarda rastladığım bir peri gibi, berrak, sınımsız, yanı başımda... Bu gördüğüm tutkulu aşklardan, azap verici arzulardan ve kafiyeden öte bir şey. Öyle uzak, fakat öyle güçlü. İşte bu gözlerin sahibi belki farkında olmasa da bana çok şey hediye etti. Sabrederek sevmeyi, bencillik etmemeyi ve sahiplenmemeyi, özlemeyi...

© Massimo Della Latta

İçimizden biri bir gün çıkıp "Tek ihtiyacım bir parça sevgi." dese belki gülünç duruma düşer. Ama hakikat bundan öte değildir. Apartmanların göğüs kemiklerinden toprağın bağrına secde edecek denli büyüyen bir neslin ufak bir zerresi olmak, bir zerre gözünden bütün bir âlem-i fanîyi seyretmek tek huzur kaynağımız olsa da bize yeter.

düşen çocukları gördükçe içim yanıyor.

"Anı yaşa!" sloganından birtakım Müslüman kesimin zihninde canlanan "Nefsine uy." algısına dikkat çekmek gerek. Oysa bizim 'anı Müslümanca yaşamak' gibi bir değer yargımızın olması lazım. Anı yaşayamayan (andan soyutlanan) insan anısız ve umutsuz insandır. Çünkü adeta bir paralel evrende yaşamıştır ve geleceği bir saplantı hâline getirip hayatta kalma (survive) hesapları yapmaktadır. Buna vereceğim örneklerin yelpazesi geniş. Niçin dostlarımızla yüz yüze görüşmüyoruz,

niçin birbirimizin derdini dinlemiyoruz, hikâyesine ortak olmuyoruz, niçin buluştuğumuzda onları dinlemek yerine kendi 'kronik dertlerimizle' uğraşyoruz, niçin geleceği bir kaygı meselesi yapıyoruz, niçin camide telefonlarımızı sessize almıyoruz? İnsan-insan ve insan-Allah arasındaki ilişkilerde, fark etmez, anı yaşamak temel prensip olmalı. Bu bağlamda en çok da ergenlikten çıkamamış yetişkinlere üzülüyorum. Onlar çocuklarına anlatacak tek bir anıdan mahrum olarak andan kopmanın birer timsalleridirler. *Birey*

ve toplum olarak birer gerici veya kaygıcı sıfatıyla anılmaktansa akıp giden hayatın, nefesin farkına varmak vaktidir.

Gönül ukdem olarak bahsedebileceğim şeyler, gerçek hayatta kendini yinelemeye başladı. Anlatmak istediğim, bu yazıda kendimi bir ruh hastası olarak gösterebilirdim. Ya da ay dedeye şarkılar yazabilirdim. Veya bir gençliğe hitabe kaleme alabilirdim. Bugüne değin şiirde kalem oynatma alanım temelde bu iç espri üzerindeydi. Bunalmadım da. Yanı sıra hoşuma giden bir durumdur ki artık 'iç gıdıklayıcı, muzipçe veya çocuksu' yazdıklarım hakikaten benden, tertemiz bir özden kelimeler akmakta. *İnsanları kendileri gibi ve kendimi kendim gibi seviyorum.*

Bir gün bir çift göz yakaladı gözlerim. Bu gözlerde sanki asırlarca biriktirilmiş bir hüznü buldum. Kaybettiğim bir şeye uzanan gözlerinde kayboldum. Bu his, damarlarımda kıpırdanan bu his, bulutlu akşamlarda rastladığım bir peri gibi, berrak, sımıcak, yanı başımda... Bu gördüğüm tutkulu aşklardan, azap verici arzularından ve kafiyeden öte bir şey. Öyle uzak, fakat öyle güçlü. İşte bu gözlerin sahibi belki farkında olmasa da bana çok şey hediye etti. Sabrederek sevmeyi, bencillik etmemeyi ve sahiplenmemeyi, özlemeyi... Hoş, gene de başaramadım gözlerindeki hüznü çözmeyi. Ondan bahsediyorum tabii. Hiç konuşmadan hikâyemi dinleyebilen, biricik sırdaşım: aynam. Aynama baktığımda şaşı olduğumun farkına vardım.

Yaşadığımız kargaşa dünyası bize sürekli, bir şeylerin ters gittiğini telkin ediyor. Bizi yadırganacak ve yadsınacak bir tutum içerisinde olduğumuza, hatta hasta olduğumuza inandırmaya çalışıyor.

Eksiklerimizi, hatalarımızı, yüzümüze çarparak bir sırrı ifşa etmişçesine zevk duyuyor. Bu da yetmezmiş gibi gençlerimizi yeri geliyor "Tanrı sen olacaksın." diye pohpohluyor, öte yandan da aciz bir mahlûk olarak sunuyor. Ve de bu amaçta hizmet eden ebeveynler üretiyor. Bu ikilemin arasında sayıklamaktan bitap düşmeyenimiz, bu kıyaslama sisteminin mükemmeliyetçi adaletinde dem vurma-yanımız yoktur sanırsam.

Aklın yapıtaşı, düşüncedir. İnsanın devası da belası da düşündüğünden gelir. O zaman kendimize karşı yapabileceğimiz en ileri zulüm "kötü düşünmektir" diyebilirim. Davayı da Mevla'yı da bulmanın yolu düşüncenin görüş alanını siyah noktalardan temizlemekten geçer. Gereksiz ve saplantı hâlini almış davranışlarla özümüzü kirletmede bir akıl kârı görmüyorum. *Kendi iç dünyasında kendini yitirmek en büyük hüsrân olsa gerek insan için.*

Günümüz insanı en büyük darbeyi özel hayatına yedi. Her yerde bütün bir hayatımızın her karesini bizimle beraber kayda alan, yüz hatlarımızdan kişilik analizimizi yapan gizli veya aşikâr kameralar mevcut. Ve biz farkında olarak veya habersizce kendimizi o kameraların podyumunda harcıyoruz. Yeni yeni anlamaya başladım tek bir kameraya oynamanın ne anlama geldiğini. Hayatın her anını bir gün hesap gününde bize tekrar izlettireceği bilinciyle yaşamak gerek. "Burada" bulunmanın işte beni kaskatı eden gerçeği: Hesap günü gelince ve amellerim karşıma dikilince oradaki gözlerim ve buradaki gözlerim, göz göze gelecekler. Aynama duyduğum tarifsiz aşk bu yüzdendir işte.

Kimileri ilham diyorlar buna, kimileri eş-

ref saati... Kimi zaman ruhumun büyük bir şölene hazırlanmışçasına kıpır kıpır olduğunu duyumsuyorum. Cümleler kuramasam da harfler misafir olur soframa. Uyanış. Huzur. Devrim. Sükûn ve Sükût. Gecenin Mavisî. Gündüzün Mavisî. Kaylule Rehaveti. Toprak Kokusu. Bunalımlar ve Kodesler. Susma Seansları. Umutsuz Vaka Olmak. Cenneti Keşfe Çıkmak. Aşkî Tek Kelimeyle Anlatmak. Aslında bütün mesele: Buzlara Şiir Yazmak. Diriliş Ülkesi. Kızıl Elma. Büyük Doğu. Tebessüm. Ağlamak. Korkuyorum. Sarıl Bana. Suriye'de Yanık Kokusu. Gazze'de Kola Kutusu. Çarlı'nın Kaçan Uykusu. İşte bir neslin büyük tablosu: Bir Cuma Vakti Cami Avlusu.

Son olarak sevgili okuyucum, ruhun sonu yoktur. Sabredip hikâyemden kesitler dinlediğiniz için şükranlarımı sunarım. Önümüzde uzayan daha nice ufuklar olduğuna inanıyorum. İçimizden biri bir gün çıkıp "Tek ihtiyacım bir parça sevgi." dese belki gülünç duruma düşer. Ama hakikat bundan öte değildir. Apart-

manların göğüs kemiklerinden toprağın bağına secde edecek denli büyüyen bir neslin ufak bir zerresi olmak, bir zerre gözünden bütün bir âlem-i faniyi seyretmek tek huzur kaynağımız olsa da bize yeter. Ufkumuzdan kastım, beden ülkesini aşip rahmetle ve şükürle bezenen bir ruh ülkesinin hayalidir. Ve sahiplenmek, bize göre değildir; çünkü bizim bu dünyadan koparacağımız bu dünyadan öte hiçbir şeydir. Mazur görün. Hepinizi muhabbetle selamlıyorum. Olur da naçizane sözlerim bir tutam sihir olup birkaçınızın kalplerine işlediyse pek mutmain olurum. Tek temennim içimizden biri bir gün bir mevki sahibi olursa onun idaresinde bulunanların ona ulaşabilmeleridir. Ya da daha güzeli: kendimizi sevelim; çünkü her şeyin anlamsızlaştığı dakikalarda bize tek yakınlık gösterecek olan kendimizdir. Tebessümle okuduğum bir dua vardı: "Allah sol yanımızdaki meleğe fazla iş yaptırmasın."

Son söz niyetine: Allah'a hamd olsun. ■

Gençlik

“Saldır, metal adam!!!”. Bismillahirrahmanirrahim! Kardeşimin çizgi filmleriyle uyanıyoruz yine. Sabah sabah son ses... İzlemiyor sanki yaşıyor mübarek. Sonra boğuşmalar var, bir de işin yoksa onunla uğraş. Neymiş ” Abi benim özel güçlerim var, seni yenicem! ”vs. Küçüklerimizin hayal dünyası bile ithal kahramanların işgali altında.

Saate baktım, sabahın dokuzu. İyi ki okul tatil, bu uyanmanın üzerine bir de o çok ağır gelirdi. Beş şık daha görmek istemiyorum. Biliyorsunuz yaşayan maa-rifimiz her geçen gün güçleniyor. Neyse nereden geldik? He, sabahın diyordum, dokuzu. Erkenden kalkmak durumundayım. Arkadaşım hizmet adamıyım(!) ben, yoruluyoruz, bırakın bir dinleneyim değil mi? Yok, öyle olmuyor işte. El yüz yıkama faslından sonra mis kokular adımlarıma mutfaktan yana istikamet çiziyor. Canım annemin mükellef kahvaltısı, hem de en hasından. Eee, genciz sonuçta, yememiz gerekiyor.

Güzel şeyler yapınca içim
ışıyor benim. Hatta bazen
gaza gelip “Aferin bana, işte
böyle olmalı genç dediğin.”
diyerek kendime bir kahve
ismarladığım bile oluyor.

Elhamdülillah, kahvaltımızı yaptık. Dışarda kar yağıyor. Kardeşim ekranın karşısında narkoz yemiş hasta gibi donmuş. Çizgi film biterse dışarı çıkacağım der. Tabi anne direktifiyle iş benim ağabeyliğime bakar. Bu sebeple film bitmeden dışarı kaçmam gerek. Her bir kar tanesi ayrı bir bestenin en nazik yerini tutarçasına mağrur ve ağır kavislerle konacağı yere yöneliyor. Kara asfalt ve beton bile rahmete nail olunca sanki doğal bir şeye dönüşmüşçesine çok sıcak bir hal alıyor. Esinti olmaksızın karın böylesine

usul usul yağışı içimi kabartır. Sevinçten tıkanacak gibi olurum. Şimdi düşünelim bakalım. Ne yapsam, nereye, kiminle gitsem? Plan yapmak da çok zahmetli be kardeşim. Ya da doğaçlama olsun. Zuhurata tabi olalım. Bakalım bugünden payımıza ne düşer...

Anneme “Ben dışarı çıkıyorum.” diyip cevabını beklemeden, kapıya yöneliyorum. Çıkmadan önce son kontroller. Telefon, anahtar? Tamam. Ne olur ne olmaz iki kuruş da bulunsun yanımızda. Kaptan yolculuğa hazırız.

Kapıyı açtım, soğuk hava içeriye hücum etti. Kapıyı hızla çektim. Üşümesin ahali. Bir de annem “Hayırdır, nereye?” diyip karşıma dikilmesin. Zaten kafadan hastasıyla (annem benim için öyle diyor da) uğraşıyorlar bir de kendi dertlerine düşmesinler. Binadan çıkınca soğuk ama temiz hava doluyor ciğerlerime. Sahi ne derece temiz acaba bu havalar? Neyse

şimdi bir de bunu düşünüp moral bozmayalım. Önüne bak, yürü işte be oğlum, çok kafa patlatıyorsun böyle gereksiz şeylerle (!) .

Ara sokaktan yukarı çıkıyorum. Her yer çocuk, coşkuyla karşılamışlar karı. Gülüşmeler ve kartopları iç içe, anne ve babalar bir köşede, onlara paralel. Öh hööö! Geometrik şekillere hiç girmeyelim, oralar bayağı bir sakat bu aralar. Hava tatlı tatlı atıştırıyor. Yaşlı bir teyze poşetleriyle sokak ortasında dikiliyor. Daha dikkatli bakınca anladım ki teyze yürümeye

çalışıyor. Ama çok tedirgin. Bir ayağını ileri atıyor ve diğer ayağını yerden kaldırmadan sürüyerek öbürünün yanına getiriyor. O kadar ürkek, o kadar tedirgin ki... İnsan bir yardım eder canım! Millet kendi işinde, teyzemi gören yok. Bir el atmak lazım, ne de olsa geniz.

"Dur teyzem!" dedim, alıyım. Uzattım elimi poşetlere. Yürümeye başladık. Döndü ve gülümsedi bana tek kelime etmeden. Teyzem de pek suskunmuş, bir teşekkürü çok mu gördün be teyzem. Tahminen on, on beş dakika yürümüş

olacağız ki döndü ve tekrar gülümsedi ve poşetlere uzandı. Verdim ben de. Başını teşekkür edermişçesine salladı, tebessümüyle kalbime dokundu en içten dilekleri. Beş adım ilerideki apartmana girdi. İlk söylediğimi duyup duymadığını düşündüm. İçime bir mutluluk doldu, sevindim. Güzel şeyler yapınca içim ışıyor benim. Hatta bazen gaza gelip "Aferin bana, işte böyle olmalı genç dediğin." diyerek kendime bir kahve ismarladığım bile oluyor.

Neyse, teyzenin apartmanın önü sıra yürümeye devam ettim. Etraf sakin, robot gibi hareket eden kalabalıklardan eser yok şimdi. Amman sakın çıkmayınız dışarı sokaklar bize kalsın. Soğuk, tatsız, itici, durmak bilmez kalabalıklar...

"Durun kalabalıklar bu cadde çıkmaz sokak!" demiş şair. Ne de güzel demiş öyle. Durun artık kalabalıklar içinde yalnızlaşan insanlar, durun! Heyt be, yine ne güzel edebiyat yaptım. Çok da mütevazıyım, bilirsiniz beni. Biraz daha ilerliyorum ki bir yokuş faciası daha. Dört genç arabayı yukarı doğru itmeye çalışıyor. Bunu seviyorum işte! Samimi bir birlik, birbirine yardım eden bir topluluk. Ben de hareketleniyorum arabaya doğru. Haydi hep beraber "Ya Allah, bismillah!". Tekerler hızla dönüyor. Yapışan karları üzerimize falan sıçratıyor. Ama zorda olsa çıkıyor rampayı. Derin derin nefesler alınıyor, amcadan gençleri öven sözler. Yapmayın böyle şeyler sonra şımarıyoruz. Neyse yardımımız dokundu şükür. İki adım atıyorum ki "Hooooop !" Ne olduğunu anlamadan yer ayağımın altından kayıyor. Sağlam düşüyorum sağ kolumun üzerine. Çıt diye bir ses duydum resmen. İnce ve keskin bir sızı yayılıyor vücuduma. Arabayı iten ağabeyler ve etrafta bulunan

bazı yardımseverler hemen durumu görüp yanıma koşuyorlar.

“Bir şeyin var mı kardeşim? İyi misin? Kalk bir doğrul.”

Toparlanmaya çalışıyorum. Koluma girip kaldırıyorlar. Sol elimle sağ kolumu tutarak doğruluyorum. Üç beş kişilik bir grup gülüyorlar halime. Gereksiz insanlar, size de teşekkürler! Arabasını ittiğimiz amca daha gitmemiş. Beni hastaneye götürmekte ısrar ediyor. Aslında yürüyecek halim yok şu an. Acıya dayanamayıp kabul ediyorum amcanın isteğini. Kapıyı açıyorlar arabaya giriyorum. “Geçmiş olsun.” diyorlar, “Eyvallah, Allah sizden razı olsun.” Bu devirde böyle insan zor bulunur. Kar var yollarda zor ilerliyoruz, çukurlarla dolu olan yolda hopyaya zıplaya gitmeye çalışıyoruz. Her harekette kolum daha da şiddetli ağrıyor sanki, bu nasıl bir acıdır be kardeşim! Amcaya teşekkür edip hastane kapısına yöneliyorum.

Kıvrana kıvrana doktor arıyorum hastanede. İçeri girdiğimi gören çok ama kıpırdayan yok. Herkes çok meşgul herhâlde (!). Estağfurullah çekip doktor aramaya devam ediyorum, nihayet birini buluyorum. Film çekmek lazım diyor doktorumuz. Sonuçları bekliyorum. İlk müdahaleden sonra acım biraz diner gibi oldu ama zaman ilerledikçe arı da artmaya başladı. Kırıktır büyük ihtimal, bakalım hayırlısı. İçeri giriyor doktor elinde film ile. “Geçmiş olsun.” diyor. “Sağ olun.” Diyorum. Filmi işaret edip gösteriyor, dirseğimdeki kemik kırılmış. Alçıya almak gerek diyor doktor. Bir küçücük kemik ama koca bir kol iptal. Hatta tüm vücut. Bu kadar birbirine uyumlu yaratılmış bedenimiz işte. Doktor bir güzel alçıya alıyor kolumu. Özene bezene. E ince işçilik canım. Ağrılar birkaç gün daha sürecekmış. Ağrı kesici almak lazım. Bir milim daha kırılrsa ameliyatlıkmışız, ucuz yırtmışım. Her halimize şükür gerek. İnsan

oğlu ne kadar da aciz; Rabb’ine muhtaç.

Evdekilere haber vereceğiz daha. Annem perişan olur şimdi. Ah canım anam, yine geldi başıma bir hal. Aaaaa! Sahiden be. Annem kızgınlıkla beddua mı etti acaba. Yok canım. Kıyamaz bana. Ama dua da etmedi. Sanki gittin, sarıldın, elini öptün, dua istedin de vermedi. E canım, cihada mı gidiyoruz gurbete mi? Sahiden ne zaman gidilir cihada? Genciz işte. Tamam, o zaman gençsen çek. Bir de babam var daha. Sakarlığımdan girer, yolda adam gibi yürüyemeyişime kadar gider. Sonra siniri geçince, hafiften şöyle alçıya bir bakar ve daha yumuşak bir tonla “Çok acıyor mu?” der ve iyileşme başlar.

Offf, kolumun sızısı artıyor, öğleni kaçırmamak bari... ■

Hep Böyle Gitmez Ya!

Edimden Adem oluş unutulalı epey olmuş. Dört bir yanda göğe uzanan dik başlı apartmanlar arzdan yani özden uzaklaşmanın derdinde. Son zamanların meşhur yapısı bu uzun binalar toplu mezarı andırıyor. İnsanımızın bunalımlı ruh hali şehrin silüetine yansımış. Rengârenk ama renksiz bir şehir. Bin bir çeşit rengin içinde bir tanesine bile sahip olamayan şehir.

Yaşamın bu denli boşalması, insandaki nisyanla ilgili. Mana ne ara böyle hüsrana uğradı bilinmiyor lakin ezeli değil bu gerçek. İnanan güzel yürekli insanların pür-i sürûr yaşadığı, Hakk'ın dünya üzerinde tecellisini temaşa etme mertebesine erişilebildiği zamanlar vardı. O zamanlar ki sünnet-i seniyye'ye sımsıkı tutunmuş, yaşamın tadına varmışlardı.

Şimdi kaybedilenin ne olduğuna dair bir

Yaşamın bu denli boşalması, insandaki nisyana ilgili. Mana ne ara böyle hüsrana uğradı bilinmiyor lakin ezeli değil bu gerçek. İnanan güzel yürekli insanların pür-i sürûr yaşadığı, Hakk'ın dünya üzerinde tecellisini temaşa etme mertebesine erişilebildiği zamanlar vardı. O zamanlar ki sünneti seniyyeye sımsıkı tutunmuş, yaşamanın tadına varmışlardı.

sorgulamadan bile uzak inandığını iddia edenler. Bir yandan kendine sövdürürken bir yandan çarklarına yağ sürdüren tatlı mı tatlı bir sistem var devrede. Gedâlarını hür olduğuna başından ikna etmiş. Hatta kurbanlar hürriyet nedir onu bilmiyorlar, ayaklarından zincirlendikleri bu düzeni kendilerini özgür kıldığı için şükrediyorlar.

Bu sistem yürürlükte, evet. Müslümanlar en azından bunun farkında -sisteme adapte olmuş olsalar bile-. Bu durumun sıkıntısını yüreğinde hissedebiliyorlar. Çabalayanlar, bu yolunda gitmeyişiğin ve

yaşayamayışın derdini omuzlarında taşıyan insanlar var. İyi ki var.

Bundan cesaret alarak yazıya dökülüyor bu kelimeler. Yoldaşların varlığını görünce kabuk bağlıyor kanayan yaralar. Bu dertli insanlar muhayyel Diriliş Nesli'ni oluşturmaya bir basamak olması adına bir bilinç uyandırılması gerektiğinin farkında. Sayelerinde kurak topraklarda çiçekler açıyor. Yayılan güzel koku köşeye sıkışmış, kapana kısılmış ümidi açığa çıkarıyor.

Ubudiyet bilincinin uyanması, yaşamın miyanına konması ilk hedef. Teferruatlar

bu sefer atlanmamalı. En temelden başlanmalı ki üstüne konulanlar sağlam bir yapı oluştursun. Şimdiye dek büyük hamlelerin küçük bir esintiyle hâk ile yeksan olduğunu gördük. Sebep elbette temelin çürüklüğüydü.

Herhangi bir ihtiyaca binaen aralanır kapağı ilmihalin. Çok da ender hacet duyulur zaten. Ender vuku buldurduğumuz bu olayı sürekli hale getirmeli. Ki temel dediğimiz akide otursun. Maalesef ki müstağni tavırlar çok fazla ilmihale. Asla kasıtlı değil, bilmemezlikten. Halbuki koskocaman İslami şuura ulaşmak isteyen güzel insanlar, özü ve kafesiyle bir bütün olan İslam'a teferruatlarından tutunmalı. "Efendiler!" diye sesleniyor Cahit Zarifoğlu, "Kendimize gelelim! İşe evimizden başlayarak kendimize gelelim. İşte küçük formülümüz. Geniş bir ilmihal kitabı temin et, sindire sindire oku! Karını bacını, çocuklarını karşına diz, her gece muntazaman oku ve anlat! Ailecek İslam'ı öğren! Öğreniyor muyum acaba diye kontrol et! Öğrenilenleri tatbik et, tatbik ettir!"

Sistem bozuk, devlet İslami yaşantıya mani ahvalde olabilir. Bunlar dilimize âlâm gark ediyor, fazlasıyla farkındayız. İşte bu hususta ulaşmamız gereken noktada, başımıza sarılan müptezel düzenin kuruluşunda gösterilen hassasiyetle, bilinçlenmek ve tabi bilinçlendirmek olacaktır. "Kendine gelen" bir topluluk, toplumun da idrakini üst seviyelere taşıyacak ve kahpe sistemin güzel yürekli insanları istismar etmesine müsaade etmeyecektir.

ŞİİR

EH İŞTE!

■ FURKAN TEKİNALP
2. KADEME

Güvercinleri taşlamak istiyorum
Günah, çok günah!

Çöllere çam ağacı dikmek,
Denizlere petrol dökmek,
Eyfel'i tavaf etmek ve
Pijamalarımla televizyon yarışmalarında
Cevapların hepsini doğru vermek istiyorum.
Pek de günah değil.

Dileğimin gerçekleşmemesini diliyorum,
Tuhaflığımla insanım ya ben
Kolalı beyaz yakamla,
Ayağımda bir çift nike'la,
Kapitalizmi eleştiriyorum.
Tezatlara beni sevmiyor,
Ben de onları...
Ateş, gözlüğümün camlarını buğulandırıyor,
Defterin sayfaları daha kirli ve daha kısa geliyor.
Fakat kuşlar hala uçuyor.
Dedemden kalma eski saat,
Hesap vaktini gösteriyor.

Geç saatte krediyi,
Midem kaldırmıyor.
Hemen hesaba çekileyim,
Hayır, hâkim bey, pişman değilim.
Cehennem bu kadar yakinken,
Zalimler için yaşasın cehennem.
Görüşmek üzere hitler, stalin.

İki Dünya Bir Şehir

İki okyanusta buluşan dalga... Çitayla yarışan rüzgâr... Rüzgârda savrulan devekuşu tüyü... Güneşin içindeki zulu dansı... Balinanın söylediği şarkı... Ormanın ve leoparın soluğu... İnsanoğlunun beşiği... Elmasın pırlıtsı... Ve Afrika'nın gözbebeği...

Bu yazıyı okuduktan sonra evet evet kesinlikle tercihim Afrika'dan yana kullanıyorum dedim. Aile olarak oy birliğiyle Güney Afrika'ya gitme kararı aldık. Heyecanlıydım.

Uçağa bindiğimde yanımda babam olmasa "Yanlış uçağa bindim herhalde!" der ve paniklerdim. Neden mi? Çünkü her koltukta beyaz tenli çiftler oturuyordu. Ne kadar çok turist gidiyormuş meğer.

Uçaktan indiğimizde de manzara farksızdı. Hala en esmer %10'luk dilimdeydik. Meğer çevrede gördüğümüz beyazlar yaklaşık 300 yıl önce Afrika'ya gelip ko-

loni kuran Hollandalılarıymış. Hollandalı olduklarını kabul etmiyorlar. Biraz Felenkçe biraz Afrika dilinden oluşan 'Afrikaanz' dedikleri bir dil kullanıyorlar. Afrikaanz'dan başka daha 10 resmi dil var dersem Güney Afrika'nın kültürel zenginliği hakkında önemli bir ipucu vermiş de olurum sanırım.

Bu yazımda Güney Afrika'nın 2 bölgesinden bahsedeceğim.

CAPE TOWN

İçinde bulunduğum teleferikle Dünya'nın yeni 7 doğa harikasıdan biri olan ünlü Masa Dağı'na doğru çıkarken var gücümle Cape Town'u fotoğraflamaya çalışıyorum. İçinden geçtiğimiz bulutlar, batan güneşin son ışıklarının oluşturduğu muhteşem tablo ve kayalıkları döven dalgaların sesleri... Daha nice ayrıntının beslediği bu şehri tüm güzelliğiyle bir yazıda anlatmak elbette çok zor.

“Şimdi ülkede “siyah demek bile suç sayılıyor” dersem her şey unutulmuş gibi olabilir; ama ben aynı kafede oturan siyah ve beyaz gördüysem de aynı masada oturanlarını hiç görmedim.”

1085 metrelik tırmanışın neticesinde teleferiğin kapısı açıldığında bulutların arasındaydık. O ayıltan tertemiz havayı içime çektiğim andaki duyduğum huzur hiç bitmesin isterdim; manzara müthişti. Bulutlar, şehrin üstünü bir yorgan gibi örtmüştü. Her güzel şey gibi, az sonra bulutlar geçti ve şehir ortaya çıktı. Manzara hala büyüleyici sayılabilirdi. Onlarca fotoğraf çekip tekrar teleferiğe bindik ve bir başka tepeye doğru yola koyulduk. Şimdiki rotamız Signal Hill diye bilinen Cape Town'un meşhur Sinyal Tepesi'ydi.

Sinyal Tepe'sinden ayrıldığımızda birçok insanın manzaranın güzelliğinden bahsetmesine karşın beni asıl büyüleyen olay manzaradan başka bir şeydi. Bahsettiğim şey, Hollanda sömürge yönetimi dön-

mindeki yasaklar yüzünden dini bilgiden ve İslami yaşayıştan uzak kalan, İslam'ı fiili tatbikatlarla yaşayamaya çalışan Müslüman azınlıkların; mezhep, inanç ve diğer tartışmalarını dindirmek için uzun zaman önce yola çıkan Müslüman bir âliminin kabriyle karşılaşmamdı. Kabrinin üzerinde İngilizce olarak 'Sayed Mohammad Hassan Ghaibi Shah (R.A.)' yazıyordu. Hepimiz çok duygulanmıştık. Afrika'da böyle bir manzarayla karşılaşacağım aklıma gelmezdi doğrusu.

Sonradan öğrendik ki Hassan Ghaibi'den başka Güney Afrika'da bulunan âlim zatlar da olmuş. Güney Afrika'da yaşayan, Hindistan ve Malay asıllı Müslümanların yaşadıkları mezhep tartışmaları üzerine Afrikalı Müslümanlar, İslami kitap ihti-

yaçlarını Londra üzerinden Osmanlı'ya iletmişler. Dönemin halifesi, kitapların Londra üzerinden gönderilirken kitabın Afrika'ya ulaşana kadar değiştirilme ihtimalini engellemek için Kürt asıllı Eubekir Efendi'yi ve onun gibi birçok zatı, 44 günlük deniz yolculuğuyla Afrika'ya göndermiş. Bu zatlar Afrika'da medreseler açarak insanlara İslam'ı anlatmışlar ve başka birçok hizmette bulunmuşlar. Allah hicretlerini kabul etsin.

Koskoca Güney Afrika kıtasının en güneyine bin bir zahmetle gelen bu gayretkeş insanları görmenin verdiği ruh haliyle devam ettik yolculuğumuza.

Cape Town bizi hayretler içerisinde bırakmaya devam ediyordu. Gelir düzeyinin oluşturduğu sınıflar arasındaki mesafe

çok derin. Bazen öyle yerler görüyorduk ki insanlar parayla ne yapacaklarını şaşır-
mışlar ve çok lüks yapılar ortaya koymuş-
lar; bazen de öyle yerlerle karşılaşıyor-
sunuz ki tenekeden oluşmuş barakalar ve
orada kalan insanlar. Hollywood yıldızla-
rının tatil yaptığı mekânlar, diğer taraf-
ta teneke evlerden oluşan mahalleler...
Bir tarafta Atlas Okyanusu diğer tarafta
Hint... Bir tarafta siyahlar diğer tarafta
beyazlar... Bir tarafta altına elmasa bo-
ğulmuş insanlar diğer tarafta bir şeyler
satmaya çalışırken “bari pazarlık yapma-
sa” diye içinden geçiren satıcılar... Hepsi
aynı şehirde. Sanki iki dünya bir şehirdi
Cape Town.

JOHANNESBURG

Güney Afrika'nın en büyük ve kalabalık
şehri Johannesburg. Aynı zamanda Kahi-
re ve Lahor'dan sonra Afrika kıtasının 3.
en büyük şehri olma özelliğini taşıyor.

Johannesburg'un tarihinin çok eskilere
dayandığı; hatta insanlık tarihiyle eş ol-
duğu söyleniyor. Burada yaşamın canlı-

lık bulması ise altın madenlerinin keşfe-
dilmesiyle başlıyor. Bu başlangıç aslında
Güney Afrika'nın kaderindeki değişimin
de bir başlangıcı oluyor. Afrika'daki akla
hayale sığmaz yeraltı kaynaklarını duyan
Hollanda ve İngiliz asıllı insanların buraya
gelmesi de bu tarihe rastlıyor. Ve ırk sa-
vaşları... İngiliz izleri hala şehrin belli böl-
gelerinde bulunuyor. Belli bölgelerinde
diyorum; çünkü İngilizler sonradan ge-
lip yerleştikleri Afrika topraklarının belli
bölgelerine (derilerinin renkleri gerekçe-
siyle) Afrikalıları asla ve asla almamışlar.
Hatta onlarla iletişime geçmek için bile
renkli dedikleri çoğunluğu Hintli olan ırk-
ları kullanmışlar. Onları ya yok saymışlar
ya da en fazla beyaz adama köle olma pa-
yesi vermişler. Tüm bu zulme yıllarca di-
renen Afrika halkının sabırla verdiği mü-
cadele nihayet zafere ulaşmış, yerli halk
siyasi seçimlerde oy kullanma hakkı elde
etmiş. Böylelikle Johannesburg'lu Nelson
Mandela Güney Afrika'nın başkanı olmuş
ve siyahiler için yeni bir hayat başlamış.

Şimdi ülkede “siyahî demek bile suç sa-

yılıyor” dersem her şey unutulmuş gibi
olabilir; ama ben aynı kafede oturan si-
yah ve beyaz gördüysem de aynı masada
oturanlarını hiç görmedim.

Afrika'yı bu kadarla sınırlandırmak Afri-
ka'ya büyük haksızlık olur. Altın, elmas,
platinyum ve kömür madenleri, fil, aslan
kaplan, penguen ve diğer tüm hayvanla-
rı, Hint ve Atlas Okyanusu, Ümit Bur-
nu, muhteşem doğası, heybetli dağları,
Müslüman zatları, her ırktan ve onlarca
dinden halkıyla Güney Afrika gezisi unu-
tılmayacak günlerim arasında. ■

Bir Buçuk Dakikalık Hayat

Artık yol verecek göz pınarlarına. Bırakacak yüklerini kirpikleri bir nefes kadar yakın bulduğu hatıraları, muntazaman yorgun olduğu günleri, içini ferahlatan bir yudum suyun o berrak tadını, bir gram uykunun ruhuna nasıl da hoş geldiğini anlayacak ve simsiki sarılacak içini dolduran bu yeni, bu delişmen duyguya.

Su aralık pencereden sanki uçurecekmiş gibi tül. Rüzgâr bir an bile bırakmazken eteklerini duvarlara içli hikâyeler söyleyecek. Gölgeleler oynayacak. Rüzgâr kadar yol kat edip ne çok şey biriktirdiyse içinde taşıdığı besteyi tül ile raks ederek ortaya koyacak. Ki duyulan müzik bu denli hüznüldüldükçe ince sızı vazgeçilmez kılınacak.

Pencere kenarında, nazır bulunan koltukta çoktandır kendine farklı diyarları ruh iklimi edinmiş bir nine yuvarlak gözlükleriyle oturuyor olacak. Kaşları, gözleri ve omuzları birbiri ile uyum içerisinde, aşağıya düşmüş olarak, asırlık gövdesinin pek nahif, pek hoş bir görüntüsü olacak. Çoktandır tütüyorken bacası neşeyle, gürültü ve telâşe epeydir uzakken evinden. Evinden... Burnuna taze çiçek kokuları dolmuyorken... Neden sonra anımsayacak nakışlı günleri, sene-

ler önce göğsünü dolduran sıcak ekmek kokusunu. Ne yapacağını bilmez şekilde oturmadığı saatleri, dipdiri ve hep manalı yorgunlukları arayan gözleri, hayatı tuhaf şekilde anlamlı yaşanılır kılan bütün o küçük şeyleri bir bir önüne dizecek. Bir kez daha pencerenin pervazına bakacak o zaman ve belki şaşırarak, ilk kez böylesine yakınken yaşanmışlıklara, öğrendiği ve öğrenebileceği şeylerin bu denli farkına vararak.

O vakit sorular dönecek kafasında, tıpkı beş yaşındaki bir çocuk gibi. Hayret üstüne hayret geçirecek biriktirdiklerinin nasıl da yer ettiğine benliğinde. Bugün olmayan, sanki geçmişte azar azar ona mükâfat olarak ikram edilen fakat şimdi bu anda idrak edebildiği büyük bir müjde.

Artık yol verecek göz pınarlarına. Bırakacak yüklerini kirpikleri bir nefes kadar

yakın bulduğu hatıraları, muntazaman yorgun olduğu günleri, içini ferahlatan bir yudum suyun o berrak tadını, bir gram uykunun ruhuna nasıl da hoş geldiğini anlayacak ve sımsıkı sarılacak içini dolduran bu yeni, bu delişmen duyguya.

Gözü kapının kenarındaki eski, emektar çalı süpürgesine ilişecek. Dilinden ve halinden çok iyi anladığı bu eski dostuna gülümseyecek. Sonra gözü nasılsa hemen onun yanı başında yerini almış olan yeni ve gıcır elektrik süpürgesine ilişecek. Bu onu memnun etmeyecek. Ve dahi şaşırarak çocuklarına. Bu süpürgeyi evine neden getirdiklerine... Şaşırarak her defasında şaşırdığı gibi bu sefer ayrı düştüğüne onlarla. Bir elektrik süpür-

gesinin gücüne inanmalarına, şu yerdeki kilimlerin üzerinden rahatçacık geçiliverince, temiz edeceğine hiç şüphelerinin olmamasına. Ve dahi ısrarla bunun hari-kulade bir şekilde bu işi başardığına olan inançlarına, hayretle mukabele edecek. Ansızın yakalayabilecek anıları onu yine, şu çalı süpürgesi ile kollarını bir o yana bir bu yana savurarak ve gerçekten çok yorularak fakat bundan gocunmayarak yaptığı bu iş gibi. Yorulmak gerek diyecek, yorulmak gerek.

O güzelim kahveleri kahve makinesine teslim edip, başında bir buçuk dakika bekleyerek elde ettikleri şeye muazzam bir güvenle yaklaşan "kızlarını" düşünecek. Neden diyecek benim güvenip

inanmadığıma, hatta yalancı bulduğuma tamah ediyor çocuklarım. Bu tepetaklak oluşa bir anlam veremeyecek. Hep önceye inanan ve özlem duyan şu haline kızacak belki fakat sonra diyecek, eğer bilseydim huzurun sonrada ve dahi şimdide olduğunu, onlara olurdu özlemim. Bir şeyleri makineler yaptığında daha iyi, daha kaliteli kanısında olan "çocuklarından" ayrı düşmeye can atacak değildi ya?

Rüzgâr, geldiği gibi ürkek fakat kararlı, yavaşça gidecek pencereden. Perdenin yakasını bırakacak artık. Fakat bu manzara bir "şarkı" söylemeyecek bu kez. Bu kez, hüznü bir "tablo" olacak bu. Öyle ki, bir yuvaya yavaşça kafasını uzatarak bir göz atan bu rüzgâr, dalsız, yapraksız bırakacak burayı. Anıların önündeki bütün perdeleri kaldırarak ortadan. Ve bu dokunuş, oturduğu yerde kıpırdanan, huzursuzlanan şu nineyi alıp ta çocukluğuna kadar götürecektir. Bir şeyler söylemek istediği, lafa karışmaya çalıştığı, hep parmağını uzatmak istediği o günlere...

Canı yandığı vakit, gözleri hiçbir mazeret aramayıp, bundan hiç utanıp sıkılmadan, haykırabildiği o günlere gidecek şöyle bir. Ne ki kendine geldiğinde rüzgâr çoktan, yeni bir yol, yeni bir türkü tutturmuş olacak bile. Belki başka bir pencerenin perdesini uçuracak, başka bir yuvaya, başka şeyler anlatacak. Nazıkçe içeri şöyle bir başını uzatan bu rüzgâr hoyrat, nine ise çok yaşlı olacak. ■

Esintiler

Seyyid Kutub'a göre beşeriyetin uçurumun kıyısında bulunuyor oluşunun asıl nedeni; insan hayatının sağlıklı bir şekilde gelişip tekâmül etmesini sağlayacak değerlerin iflas etmesidir. Fiilen uygulanmayan 'soyut'(!) akideye önem vermeyişimiz, kibirle gökyüzünde yükselen binalar, eğlenceye rapt olarak kendimizden geçtiğimiz mekanik tınılar, tespiti doğrular nitelikte. Günümüzün, bizi değerlerimizden soyutlayan cahiliye dönemi, İslâm nizamının dışında kalan düzenlerle maddeye tapınmayı gerekli kılmakta ve Kur'an'ı Kerim'i okurken modern bilincimizin tepkiselliği önünde diz çökmek zorunda bırakmakta. Oysa bedeni de ruhu da kendi mevkiinde muteber kılmalı. Mülkün gerçek sahibinin Allah olduğunu unuttuk. Ruhu görmezden gelip bizlere emanet olarak bahşedilen bedenlerimize

Bugün durmak, durulmak, düşmek ve düşünmek nimetlerinden yoksunuz. Karanlık gölgeleri fark edebilen yüreklerle topluma taşımak gerekebilir yaşamın içinde doğan aykırılıklarımızı. Bir değerler manzumesi ile hayatını tanzim edebildiği ölçüde medenileşen toplumların ortaya koyduğu dengelerin izlerini siliyor oluşumuz, hakiki sanatın bir tecellisi olarak tecelli etmeyen cüretkârlığımızın bir sonucudur.

tutsak hale geldik. Müslüman hayat anlayışına kast eden maddeye râm olmanın, yürüyüşümüze bulaşan bir sis olduğunu fark edemedik. GDP'de ağırladığımız Ayşe Böhürler kendi gençlik dönemlerine ilişkin "Çok şıksınız!" hitabının iltifat değil, hakaret olarak algılandığını söylüyor. "Sade bir hayat, az eşya ve konfor talep etmemek; başımızı örtmekle gelen bir bagajdı." diyor.

"Şiir varoluşu kavratır." der İsmet Özel. Varoluşun sırrına varmaya dair bir arayışı-

mız yok. Belki de bunun en önemli gerekçesi, ölümü; bir vaiz ve şiir olarak bilmiyor oluşumuz. Var olmayı elde ettiğimiz mevkilerde, hayran olduğumuz figürlerde bulabileceğimize inanıyoruz. Değerlerimizin figüranlaşmasına müsaade ederek üstelik. Maddi olandan beslenen bedeni tatmin üzere düzenlenmiş bir hayat bu. Zengin sahabelerin yaşayışını işimize gelecek şekilde yorumlayarak zihnimizi sistem eleştirisine kapamak da bir çözüm değil.

Yaralarımız yok olmuyor, fosilleşiyor adeta! Öyleyse kalplerimizin kabuk tutan yerlerinde umutsuzluğun peşesini tırmanmalı. Ben'den firar etmeli. Önce ruhumuzun anlatım bozukluklarıyla hesaplaşmalı. Şehrin ışıklarından incinmeli. Gecenin kollarında "din"lenmeyi göze almalı. Yunus suresinin 67. Ayetinde buyrulur ki: "...O, odur ki içinde durup dinlenesiniz diye sizin için geceyi yarattı..." Cilde sinmiş kahkahalardan sıyrılmalı artık.

"İslam-iman- ihsan" minvalinde bir dirilişe talip olmak gerek. Ümit etmeli, iman etmeli. Biliyoruz, iman varsa imkân vardır. "Üstü başı kükürtlü bu dünyadan" hikmetin tecelli ettiği iklimlere yürümelili. Devrilmiş değerlerle sürdürdüğümüz şu devrik hayatı şiirsellikten uzak olduğunu görebilmeliyiz. Konforu terk edip patikalarda yürümek ve ıslanmak gerek. "Bu yağmur"un "kaldan ince"liğini hissetmeli iliklerimizde.

Şark-ı- dinlemeliyiz. Hicran seslerimizin cümbüşü, ahengidir şarkımızın. 'Of'un uğultularına sağır; 'aff'ın kapısında kul olmalı. "Ezanların okunduğu Müslüman bir toplumda, psikologlar işsiz kalmalıydı." diyor Nureddin Yıldız. Modern zamanların tükenmişlik sendromuna karşı durmalı değil miydi 21. Yüzyılda yaşayan Müslümân bir genç. "Zamanın solmayan çiçekleri"nin talebiyle dertlenmek, ezan ile müşerref kılmak gerek kendimizi.

Oysa konuşmuyor dertlerimiz. Bir bıçak metali gibi keskin soğukluğuyla kavuran dertler var. Cümleler var, yitik. Zannediyorum soluğumuz esmeli artık şu yapay iklimlerde.' Neyimiz var? Neyimiz yok?'

diye soruyorum da kimi zaman, bir ses hep daha kuvvetli yankılanıyor: 'Neyimiz kalır parmak uçlarında sevinirken yarım kaldığında?' Bugün yok oluş tehdidinden mustarip bir genç gayesini tahakkuk etmek üzere izleyeceği yolu bilmeye muhtaç işte tüm bu '-meli -malı' zamanlardan, sorgulamalardan ve varlığını henüz tespit edebildiklerimizden dolayı...

Nedamet imbiğinden geçip kalbin pasını sökecek gözyaşlarımız vardır elbet.

Zorunlu tutulan pratiklerle uzlaşmak yerine ferdî bir değişime talip olmamız gerektiğini düşünmekteyim. Zannediyorum bireyden topluma doğru yol kat

eden bir 'durulmaya' muhtacız. Zira hıza tutsak bir devirde durmak ve düşünmek mümkün olmayacaktır. GDP'de sıkça örneklendirdiğimiz bisiklet tasviri tam da bu noktaya işaret ediyor: "Pedalları hızla dönen bir bisikletten kurtulmak için düşmek kaçınılmazdır. Zira pedalları çevirmeyi bıraktığımız an bisiklet devrilir." Bugün durmak, durulmak, düşmek ve düşünmek nimetlerinden yoksunuz. Karanlık gölgeleri fark edebilen yüreklerle topluma taşımak gerekebilir yaşamın içinde doğan aykırılıklarımızı. Bir değerler manzumesi ile hayatını tanzim edebildiği ölçüde medenileşen toplumların ortaya koyduğu dengelerin izlerini siliyor oluşumuz, hakiki sanatın bir tecellisi ola-

rak tecelli etmeyen cüretkârlığımızın bir sonucudur. Evvela bir insan olarak ortaya koyduğumuz ontolojik dengelerin mahiyetini, değerlerimizi bugüne nakşederek ve “izm”lerin gölgesinde yükselen bloklardan kurtularak dirilteceğimizi düşünmekteyim. Sadece şehrin silüetine değil medeniyet tasavvurumuza kast eden beton yığınlarının dayatmalarından arınmış; kalbi, şuuru, bakış açısı Kur’an’da tezahür eden metodlarla işlenmiş bir genç olabilmek, değişen suç algılarımızın da İslam’a göre hükümlenmesini gerekli kılıyor. Bu gerekliliği ifa edebilmenin yolu şüphesiz Efendimiz’in (sav) en büyük mucizelerinden olan Kur’an-ı Kerim’den ve sünnetinden geçmektedir. Sünneti, yemeğe tuz ile başlamaktan ibaret görmek, namazı-abdesti yalnız mübarek gecelerde hatırlamak eminim zararsızdır, Her yıl tavaf eden milyonlarca hacının artık bir tehdit arz etmesi gerekmiyor mu? Mescitler inşaa edip ümmet inşaa edemiyor oluşumuzdandır belki şu zararsızlığımız. Yeniden mescitlerin yolunu keşfetmeli.

Kur’an, aklımızın sığılığını tatmin etmek üzere sanat amacı güdülerek inmiş bir kitap olarak algılandığı müddetçe altın yaldızlı örtülerden sıyrılarak ilahi hayat kılavuzumuz haline gelemeyiz.” ...İnmemiştir hele Kur’an bunu hakkıyla bilin. Ne duvarlara asılmak, ne el sürülmek için...” ‘Norm’alleştirilen –alışılmışlığın ötesinde zorla öğretilmişliğe hapsedilen- sürekli gelişmeler muhattaplarını Kur’an ile amel etmiyor oluşlarından yakalıyor. Öyleyse Müslüman gencin bilinç alanında oluşan kopukluklardan uzaklaşması, çevresini denetim altına alan şekillere İslam’ın Kur’an’da ve sünnet-i seniyyede yüklemiş olduğu ilahi metotları işlemeyle mümkün olacaktır. Bugün meal üzerinden hüküm veriyor oluşumuz görevimizi ifade rotamızı caydıran hususlardandır. “Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğretendir” buyrulan sahabe zaten Arap değil miydi? Öyleyse lafzen Kur’an’ı okumak yeterli olmadığı gibi sünneti devre dışı bırakarak yaşayışımıza sindirmediğimiz Kur’an ahlakı da yeterli olmayacaktır.

Sezai Karakoç, “Diriliş, peygamberimizin bütün sünnetlerini ihya amacını gütmek demektir” der.

Yeryüzünde kulluk ve halifelik görevini ifa için bulunduğunu unutmayan modern zamanların genci kâle alınmaya değecek düşüncelerle kaleme alınan kitaplara muhtaç değil. “Kaybettiğimiz, sadece vücutlarıyla değil şahsiyetleriyle de yerine konulmaz kimseler...” olarak tanımlıyor Ahmet Yüksel Özemre ilimleriyle amel edebilen alim sıfatları. Zannediyorum ki bu sıfatlar, Mehmed Akif’in “Hele bilin” ihtarına muhatap olan kimseler değildi. Kur’an ve sünnet iklimlerinde soluyan, önünde eğilip “Hu” diyebileceğimiz eteklerden mahrumuz bugün. Ancak bu durum gayemizin peşine düşmekten alı koymamalı bizleri. Var oluş gayesinin peşine düşen bir genç -21. yüzyılda yaşayan ve Müslüman- sürünmeyi göze almış demektir. Kitap tahlillerimizin birinde Sebiha Hoca’mızın temas ettiği bir noktadır bu: “Allah cahil bırakmak istediği zaman ilmi almaz; âlimi alır.” ‘Her yer kitap dolu ancak nerede alim?’ sorusunun izine düşmeli bir genç. “O iman da o insanlar da orada öylece duruyorlar. Hala varlar. Bulmak ve peşlerine düşmek gerek.” Bu gerekliliğin şuuruyla aynı duaya sığınıyorum Özemre ile:

“Cenab-ı Hakk’dan karşıma bir mürşid-i kamil çıkarmasını niyaz etmekteyim...”

Mezun Olurken

Evvela belirtmem gerekir ki, bu yazının her cümlesi üç sene boyunca inşa edilmiş samimi duyguların tezahürüdür. Söylenmiş olmak için söylenen değil, platformla yaşadıklarımızın heybemize kattıklarına işaret etmek adına sarf edilmiş cümlelerdir.

Liseye başladığımız vakitlerde platformla tanışmamız ve bulunduğumuz yer ile ilgili cümleleri “farkındalık” bağlamında kuruyor oluşumuz tesadüf değildi. Soranlara “bir şeyleri fark etmek” şeklinde başlayan cümlelerle cevap veriyorduk. Dünyada fark edilmesi gereken çok hadise, tanımamız gereken çok kişi ve en önemlisi fark etmemiz gereken bir sorumluluğumuz vardı. Tanımamız ya da öğrenmemiz değil, idrak etmemiz gerekiyordu yaşamak için. Muhabbet bağı olmasa tadı, derdimiz olmasa mânâsı olmaz deriz. Ve önümüzde uzun, meşakkatli bir yol. Hep söyleriz kocaman bir aile olduğumuz

mu. Deriz ve bunlarla yaşarız. Çünkü yolu gören insan için ilk ihtiyaç yoldaştır. Platformdaki her kardeşimiz abimiz, ablamız, hocamız, biliyoruz ki aynı zamanda derdimize merhem, davamıza ortak, yolumuza yoldaş. Hani derler ya, “Bu derimde bulunması çok zor!”. Tam olarak o şekilde bir serzenişe cevap olabilecek niteliktedir bizim için platform.

En çok istifade ettiğimiz çalışmalarımızı sayarsak muhtemelen başında kitap tahlilleri gelir. O haftanın kitabı okunur. Ajandalarımıza okunan kitapla ilgili yazılarımızı yazar ve danışman hocamıza teslim ederiz. Yazılarımızı okuduktan sonra hocamız altına bazı notlar düşer. Çoğu zaman “Maksat hasıl olmuş.” der ve pazartesi günleri çıkışta yaptığımız tahlildeki konuşmalarımız ile buluşunca bir sonraki haftanın kitabına uzanırız. Dışarıdan bakınca “kitap okunan yer” gibi gözüküyor diyenler olur. “Ne yapıyorsunuz ki

“Okuduğumuz bir kitapta Cemil Meriç şöyle diyor: “Tefekkür, tek insanın işi değil.” Zaten genelde birimizin soru işareti diğerimizin de açmazıdır. Yaralarımızın ortak oluşu sorularımızı da bir kılıyor ve biz aynı değirmende gayemize sahip çıkmaya çalışıyoruz.”

orada?” diye soranlar, “Bir çalışmaya bu kadar anlam yüklemenin manası ne ki?” diyenler. Sene içinde bunları çok kez duyarız. Fakat platform bizim için yine aynı yeredir. Kimi zaman “surat asmak hakkımız” deriz, kimi zaman “diriliş nesli” olmanın umuduyla “inanıyorsak üstünüz” diyip yolumuza devam ederiz.

Teneffüslerde nefes almak için çıkınca yine bizim odada buluşuruz. Sema-
verde daima çay vardır. Platform odası daima kakule kokar bir de muhabbet; bunu hepimiz biliriz.

Rasim Özdenören şöyle demiş: “Derdi olan insan olur, derdi olmayan da okuyarak dert sahibi olur. Asıl mesele derdimizin olmasıdır.” Bu söze itimat eder, derdimizi baki kılsın diye okumaya devam ederiz. Kitap okumanın karın doyurmadığını mütemadiyen duyduğumuz şu zamanlarda yanımızda “Edebiyat karın doyurmaz, çay içirir.” deyip güleceğimiz dostlarımızın olması en mühim kazançtır belki de.

Arkadaşlıkların dostluğa dönüştüğü, dostlukların pekiştiği bir başka yer de sunum kampları. Kampların istifa ettiği kısmı yalnızca sunumlar değildir. Bir buçuk saatlik sunum ve değerlendirme-
nin ardından o samimi atmosferi hiç dağıtmadan yine toplanıp hasbihale devam ederiz. Hocalarımız çoğu zaman ablamız, abimiz hatta yeri gelince imamımız(!) olur ve kocaman bir aile olduğumuzu bir kere daha hatırlarız. Sonra birlikte sorular sorar ve cevaplar ararız.

Okuduğumuz bir kitapta Cemil Meriç şöyle diyor: “Tefekkür, tek insanın işi değil.” Zaten genelde birimizin soru işareti diğerimizin de açmazıdır. Yaralarımızın ortak oluşu sorularımızı da bir kılıyor ve biz aynı değirmende gayemize sahip çıkmaya çalışıyoruz.

Eşref-i mahlûkat oluşumuzun ve muhatap kabul edilmişimizin neye karşılık gelmesi gerektiğini düşününce diploma sahibi olmaktan daha fazlasını içeren cevaplar çıkıyor karşımıza. İman eden insanlar olarak hangi alanda olursa olsun “en iyisi”

olmayı hedefliyoruz ve bunu “daha fazla kazanmak” maksadıyla değil, Müslüman kimliğimizin gerektirdiği olarak istiyoruz. Rabbimizin ilmi isteyene vereceğini biliyoruz ve evvela hakikati yayan o hayırlı gençlerden olmak için, ilim gayesi ile adımlar atıyoruz.

Bu üç sene boyunca, adımlarımıza destek olan, düştüğümüzde kaldıran boynumuzu dik kılacak meselelerimizi hatrımıza düşüren hocalarımıza tüm 3. kademe adına teşekkür ediyorum. Duamız odur ki Allah “şahidiz” diyebileceğimiz emeklerini boşa çıkarmaz. Çünkü Bilge Kral Aliya’nın deyişiyle: “Bu üzerine çokça düşünülmüş uzun bir yürüyüştür.”

Allah’ın (cc) yâr ve yardımcımız olmasını ve yolumuzu rızasına çıkarmasını dileriz.

Bizlerin zihninde menfi bir yer tutan hüznün, kâmil bir insanın indinde müstesna bir yeri var. İnsanın, eşref-i mâhlukât ile esfel-i safilin noktaları arasındaki duruşunu ve istikametini belirleyen, demem o ki, insanın ederini ifşa eden husus, derdidir.

Derdin Tecellisi: Hüzün

Bildiği ya da bilmediği her şeye yorumu olan, hevâ kabul etmeyen konulara bile 'bence' ile yaklaşıp içindeki her şeyi fütursuzca, bir o kadar da kibirle döken, sürekli boş konuşan ama azımsanmayacak derecede boş konuşan bizler, günün sonunda, heba olmuş bir kalp ile baş başa kaldığımız vakit, anlıyoruz, aslında kibrimizin şahsımızdan bir beden büyük olduğunu. Fakat ertesi gün, modern insan kimliğimizi ön plana çıkararak aynı hız ile tekrar karşılaştığımızda, bu gerçek zihinlerimizden siliniveriyor. Geriye hüznünden çok daha katı ve doğurgan olmayan bir acı kalıyor.

Aralıksız süren koşuşturmacalar, mesnetsiz ve yersiz fırlatılan kahkahalar; akletmeyen, hissiz, dolayısıyla hüznüzsüz bir kalp... Evet, hüznüzsüz bir kalp. Hüzün, mühim. Bizlerin zihninde menfi bir yer tutan hüznün, kâmil bir insanın indinde müstesna bir yeri var. İnsanın, eşref-i mâhlukât ile esfel-i safilin noktaları ara-

sındaki duruşunu ve istikametini belirleyen, demem o ki, insanın ederini ifşa eden husus, derdidir.

Hüzün, derdin tecellisidir. İnsan derttir. İnsan dert sahibi olandır. Ondan sebep "Bir derdim var bin dermana değişmem" demiştir âşık. Biliyorum. Kalbimin derinliklerinde de olsa varlığını bir ince sızı, zamansız bir can sıkıntısı ile hissettiren benim de bir derdim var. Fakat ona ulaşmıyorum. Sürekli tenkit ettiğim ama fark etmeden onun buyruklarına boyun eğdiğim bu modern hayat öyle bir bataklık ki, dursam düşeceğim lakin durmasam düşünemeyeceğim. Düşünmezsem yapay gündemler suni dertler peşinde helak olup gideceğim. Bir çelişkinin daha doğrusu kavganın harmanımı.

Olsun, niyetim halis benim. Kendisinden sadece kâfirlerin ümit keseceği Allah'ın iman eden bir kulu olarak ümitvarım. Biliyorum, bir gün, düşünmeye fırsat bulup işi ehline-kalbime- teslim edeceğim. Tüm

dünyalık işlerimi tehir ederek yapacağım bunu. O vakit, derdimi de hüznümü de bulacağım ve onlara sahip çıkacağım. Yürüyüşüm ahenk, sözüm tesir bulacak. Dünyanın, ahiretin mezarı ve bir gölgelik olduğunu hatırıma getirip ef'alimi ve ahvalimi buna göre tertip edeceğim. Amma velakin tüm bu saydıklarım, duyguların en nezih olan "hüzün" olmadan gerçekleşmez.

Ancak hüzün taşıyan bir kalp, kalabalıktan uzak inzivai bir hayatı sevebilir. Allah'ın kendisine ne denli yakın, onun karşısında kendisinin ne denli aciz ve merhamete muhtaç olduğunu hissedebilir. Ebu Ali Dekkak'a isnat edilen şu söz, hamil-i hüzne ne büyük müjde: "Hüzün sahibi bir kimse, hüznülsüz olmayanların senelerce kat edemedikleri Allah'a giden yakınlık yolunu, bir ayda kat ederler."

Velhasılı kelim, mahzun gönüllere selam olsun. ■